

MİMAR SİNAN

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının

Araştırma ve Yayın Organıdır

ISSN 1301-2762

4. Büyük Üstat Mesajı Salih EVCİLERLİ
7. Message from the Grand Master Salih EVCİLERLİ
11. Büyük Mahfil Umûmî Hey'et Toplantısı No: 4/16
16.04.1954 Derleyen: Suha UMUR-Yavuz AKSEL
24. Büyük Devlet Adamı ve Diplomat
Sadrazam Âli Paşa (1814 - 1871) Tamer AYAN
39. Strict Observance Riti..... Ahmet ŞENKUT
58. Karanlığı Aşıp Daima Aydınlığa Yönelmeli Türkhan SLEM
77. Arşivimizden Belgeler:
Sultan İkinci Abdülhamit Döneminde Yazılmış
İrâde-i Seniyye Mimar SİNAN
81. Localardan Haberler Mimar SİNAN
104. Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN
105. Mimar Sinan Dergisi Yayın Kuralları Mimar SİNAN
106. Fihrist Yavuz AKSEL

YIL : 2009

NO : 150

MİMAR SİNAN

***Gevşemeyin, endişe etmeyin.
İnancınız sağlamsa, mutlaka başaracaksınız.***

Şâni Yüce Kur'an (III:139)

Kapak Kompozisyonu : ŐINASI BARUTÇU
YENİLİK BASIMEVİ
Tel. 243 55 72 - 245 32 48 ☆ İSTANBUL - 2010

MİMAR SİNAN

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının
araştırma ve yayın organıdır.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adına
İmtiyaz sahibi : **SALİH EVCİLERLİ**

Yazı İşlerini fiilen idare eden : **ASİM AKİN**

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.

ÜÇ AYDA BİR YAYINLANIR, ÜYELERE MAHSUSTUR.

ISSN 1301-2762

SAYI : 150 Nuruziya Sokağı 9, 80050 - Beyoğlu Tel : 0 212 251 26 50 ARALIK 2009

4. **Büyük Üstat Mesajı** **Salih EVCİLERLİ**
7. **Message from the Grand Master** **Salih EVCİLERLİ**
11. **Büyük Mahfil Umûmî Hey'et Toplantısı No: 4/16**
16.04.1954 *Derleyen:* **Suha UMUR-Yavuz AKSEL**
24. **Büyük Devlet Adamı ve Diplomat**
Sadrızam Âli Paşa (1814 - 1871) **Tamer AYAN**
39. **Strict Observance Riti**..... **Ahmet ŞENKUT**
58. **Karanlığı Aşıp Daima Aydınlığa Yönelmeli** **Türkhan SLEM**
77. **Arşivimizden Belgeler:**
Sultan İkinci Abdülhamit Döneminde Yazılmış
İrâde-i Seniyye **Mimar SİNAN**
81. **Localardan Haberler** **Mimar SİNAN**
104. **Aramızdan Ayrılanlar** **Mimar SİNAN**
105. **Mimar Sinan Dergisi Yayın Kuralları** **Mimar SİNAN**
106. **Fihrist** **Yavuz AKSEL**

BÜYÜK ÜSTAT MESAJI

Sevgili Kardeşlerim,

Muhterem Localarımızda Kasım 2009 tarihinde yapılan seçimlerle yeni bir dönem daha başlıyor. Bir dönem boyunca görevlerini başarıyla tamamlayan Üstadı Muhterem ve Loca Görevlileri Kardeşlerimi kutluyorum. Seçilmiş Üstadı Muhterem ve Yeni Loca Görevlileri kardeşlerimi tebrik ediyor ve Masonluk yolunda yapacakları çalışmalarda başarılar diliyorum.

Hepimiz çok iyi biliyoruz ki Masonluğun olmazsa olmazı, temel taşı Muhterem Localarımızdır. Bir Muhterem Loca ise en az 7 Muntazam Kardeşin bir araya gelip, istemesi ile oluşabilir. Büyük Locamız bu sayıyı tüzüklerinde en az 30 Muntazam Kardeş olarak tarif etmiştir. Bu Kardeşler, yeni bir Loca kurmak isteklerini usulünce Büyük Sekreterlik vasıtasıyla Büyük Görevliler Kuruluna iletir. Büyük Görevliler Kurulu Locanın kuruluşuna mani bir halin bulunmadığına kanaat getirip, kuruluşuna karar verir. Bu Locanın Muntazam bir Muhterem Loca olabilmesi için, Muntazam bir Büyük Locadan Berat alması gerekir. Bu berat, Locanın Açılış töreninde, Büyük Üstat veya adına töreni yöneten temsilcisi tarafından, Geçici Üstadı Muhtereme teslim edilir ve Loca çalışmalarına Muntazam bir Loca olarak başlar. Böylece kuruluşla-

rı gerçekleşen en az üç Muntazam Loca bir araya gelerek, intizam içinde huzurla çalışabilmelerini temin edecek Büyük Locayı oluştururlar. Büyük Loca asla, intizam içinde çalışmalarını sürdüren Muhterem Locaların üzerinde bir otorite değildir. Muhterem Localarımızın çalışmalarına Tüzüklerimiz, Ritüellerimiz, Büyük Üstat Mesajları ile Büyük Loca adına yayınlanan levhalar yön verir. Bu düzenlemeler çerçevesinde olmakla, Muhterem Localarımız bağımsızdır.

Muhterem Localarımızın Yönetiminde Üstadı Muhteremin otoritesi tartışılmaz. O kendisine teslim edilen otoritesinin sembolü çekicini itidal, basiret, adalet ve her şeyden önce sevgiyle kullanacaktır. İşte o zaman Kardeşlerinin itaat ve sadakatlerini sağlayacaktır.

Seçilmiş Üstadı Muhterem Kardeşlerim,

Kardeşlerimiz döneminizde de, Masonluğun kendilerine verdiği en önemli görevlerden biri olan hamtaşları Localarımıza teklif etme hakkını kullanacaklardır. Sizler bu teklifleri mutlaka Ön Teklif aşamasında bizzat kendiniz değerlendiriniz. Temessül ve temsile müsait olduklarına kanaat getirdiklerinizin işlemlerinin devamlarını ve skrütenlerini sonucunda, Muhterem Locanıza bir Mason olarak katılmalarını sağlayınız. Bu çok önemli adımdan sonra, çok daha önemli bir sürecin başladığını görevlilere ve görevlendireceğiniz Kardeşlerime hissettiriniz. Hissettiriniz ki, yeni Kardeşimiz kendi iradesi ile katıldığı bu ortama, bu yaşama, yabancılaşmadan gönülden katılsın. Böyle Kardeşlerden teşekkür edecek Localarımızın huzur ve ahenk içinde çalışma ortamlarını hazırlamak ve ahenk içinde çalışmalarını sağlamak ta sizin ve Loca Görevlileri Kardeşlerimin temel görevidir.

Buna rağmen, Muhterem Localarımızda az da olsa, zaman zaman gerek Kardeşler arası, gerekse yönetimle ilişkiler açısından bazı ihtilaflar doğmakta ve bunlar hızlı bir şekilde camiamıza yansımakta veya yansıtılmaktadır. Halbuki, bu ihtilafların çözüme kavuşturulacağı yer Locadır. İhtilafı sonlandırmada, en üst

düzyeyde sorumluluk ta sizlerindir. Bu konuda Bir Önceki Üstadı Muhteremden başlayarak, bütün Muhterem Kardeşlerimle, Büyük Loca Müfettişi Kardeşlerim size yardımcı olacaktır. Bu görevi yerine getirirken sizler asla taraf olmayınız. İhtilaf çözümlenemiyorsa, bildiğiniz gibi usulünce başvuracağınız başka merciler de vardır. Eğer bu çabalarda sonuç vermiyor ise, karar Haysiyet Kurullarımıza ait olacaktır.

Üstadı Muhteremler Danışma Kurulu hem birbirinizi yakından tanıma ve hem de konularınızı paylaşma imkanını sizlere sağlayacaktır. Localarımıza ait konularınızı buraya taşımakta tereddüt etmeyiniz. Paylaşmak istediğiniz konunun, bir diğer Locamızın da konusu olabileceğini göreceğ ve birlikte değerlendirebileceksiniz. Bu toplantılarda yalnız soru soran olmaktan çok, fikir üreten, çözüm öneren katılımcılar olunuz. Zira, Vadi Yönetimlerinle birlikte toplanan bu Kurul, özeld e Vadiniz, genelde Masonluğumuzun yararları için toplanmaktadır.

Büyük Görevliler Kurulu üyeleri Kardeşlerim, Vadinizde size en yakın görevlilerdir. Kendileri ile yakın olunuz. Bu yakınlık, hem size hem de Büyük Görevli Kardeşlerime, şerefli görevlerinizin güzelliklerini yaşama imkanı verecektir. Unutmayalım ki bizler, hepimiz, Kardeşlerimizin birer görevlisiyiz. Kardeşlerimize en yakın olanda, onları koruyup kollayacak olanda sizlersiniz.

Size ve şahsınızda tüm Kardeşlerime mutlu, huzurlu ve sağlıklı günler diliyorum.

Evrenin Ulu Mimarı yardımcınız olsun.

Kardeşçe sevgilerimle

Salih EVCİLERLİ
Büyük Üstat

MESSAGE FROM THE GRAND MASTER

Dear Brethren,

A new period is starting upon completion of the elections in our Lodges in November 2009. First of all, I would like to celebrate the Worshipful Masters and their Office Bearers who have successfully fulfilled their duties and completed their terms. I also congratulate the Worshipful Master-elects and the new Office Bearers and wish them success in their labors to achieve Freemasonry's objective.

We are all aware that our Lodges are the indispensable cornerstones of Freemasonry. Any number of Master Masons, not under seven -the Grand Lodge of Turkey has determined this number as 30-, being desirous of uniting themselves into a lodge, apply by petition to the Grand Secretary. The Grand Secretary then transmits this request to the Board of Grand Officers. The board inspects the request and if found appropriate, approves the foundation. In order to

become a regular Lodge, each lodge has to obtain a charter from a regular Grand Lodge. During the ceremony of constitution of this new Lodge, this charter is delivered to the founding Worshipful Master by the Grand Master or his representative and the Lodge starts its regular labours. A minimum of three regular lodges may come together to constitute a Grand Lodge. A Grand Lodge is never a binding authority above these regular Lodges. The labours and duties of all lodges are determined and designated by our Regulations, Rituals, edicts of the Grand Master and by the resolutions adopted by the Grand Lodge of Turkey. Within the context of these arrangements, all Lodges are independent.

The authority of the Worshipful Master in the administration of the Lodge is beyond any dispute. He will use his gavel, which is the symbol of his authority, in temperance, prudence, justice and above all, with compassion. Only in this way he will be able to gain the respect, obedience and fidelity of his brethren.

My Dear Worshipful Master-elects,

During your term, our brethren will use their inherent and important rights to sponsor new rough ashlar to be initiated in your Lodges. You must personally inspect and evaluate these candidates at the preliminary stage. If you decide on their eligibility, continue with the formalities and finalize the balloting for their initiation to your Lodge. Your second duty is to remind your officers of the importance of your labours and duties. Only in this case, the newly initiated brother will become a faithful member to attend the Lodge meetings. Needless to say it is your

major duty to establish a peaceful and harmonized environment in your Lodge, together with your Office Bearers to hold fruitful meetings for the benevolence of Freemasonry.

Nevertheless, in some Lodges, some conflicts arise due to certain administrative matters and unfortunately such conflicts are taken to the Grand Lodge committees. However, the place of solution for such conflicts are inside these lodges. Finding solutions to these conflicts is your basic responsibility. With the assistance of your Past Masters and your Grand Lodge Inspector, I am confident that you will easily overcome all these matters and problems. I must remind you that you should never become a party in these conflicts and never participate in such matters. If you can not find a solution to a conflict, then you may consult some higher authorities and if these efforts still do not solve the problem, the final decision will be taken by the Disciplinary Committee.

Your attendance to the Assembly of Lodge Masters will offer you many possibilities to know each other and share the knowledge and ideas in certain administrative matters. Please do not hesitate to bring such matters to these meetings for our consultancy. You will see that the matter you would like to share will probably be a matter already experienced by some other Lodges and you will have the possibility to evaluate your problem together with them. Do not forget to become a problem solver, effective, contributing and directive in these meetings. Please bear in mind that these assemblies are made to find solutions to problems and matters of your Valley in particular and for the benevolence of Freemasonry in general.

The Grand Officers are your closest consultants in your valleys. Please establish warm relations with them. These relations will open you a path to cherish the beauties of your honourable duties. Please do not forget that we are all elected officers by our Brethren. It is your duty and responsibility to be in close contact with our brethren and to preserve and protect them.

I wish you and all our brethren days of peace, health and happiness. May the Great Architect of the Universe bless our labours.

With my fraternal greetings,

Salih EVCİLERLİ
Grand Master

BÜYÜK MAHFİL UMÛMÎ HEY'ET TOPLANTISI No: 4/16 16.04.1954^(*)

Derleyen: **Suha UMUR**
Yavuz AKSEL

GENERAL ASSEMBLY NO: 4/16, APRIL 16, 1954

INVITATION AND AGENDA :

- 1 — Reading of the minutes.
- 2 — Modification of some items of the Regulations of the Grand Lodge.
- 3 — On the general benefits.

The minutes of the General Assembly held on April 16, 1954 are published due to their historical importance. These minutes should be kept as an important document for the guideline of the history of Turkish Freemasonry.

^(*) **Tersimatlarda kullanılan kısaltmalar hakkında:**

Fransa Grand Orient'i etkisindeki Yüksek Şûra ile sonradan Büyük Loca, Grand Orient'in kısaltma yöntemini benimsemişti: KK.: (Kardeşler), BB.: (Biraderler), LL.: (Localar) gibi. Harfin tekrarı çoğul işareti, (..) da bunun masonik bir ifade olduğunu anlatıyor. HKEMBL uluslararası intizamını kazandıktan sonra dünyada Büyük Locaların çoğunlukla kullandıkları şekli kabul etmiştir. Böylece KK.: "K.'ler", LL.: "L.'lar" olmuştur.

Yüksek Şûramız eski kısaltma şeklini sürdürmüştür. Özgür Masonlar Büyük Mahfili de Grand Orient tarzını korumuştur.

50'li yılların tersimatlarını dergimizde yayımlarken, kullanılan sözcüklerle kısaltma işaretlerine aynen sadık kalınmıştır.

Celil Layiktez

DAVETİYE ve GÜNDEM

226

S. A. K. Ş. C.

İSTANBUL, 6-4-954

Türkiye Süprem Konseyine Bağlı
GRAN LOJ

Sayın Üs.:

Gran Lojumuz 18 Nisan 1954 Pazar günü, saat 10,30 da toplanacak ve âtideki gündemi müzakere edecektir.

- 1 - Evvelki tersimatın okunması.
- 2 - Gran Loj nizamnamesinin bazı maddelerinin tadili
- 3 - Umumi menafi.

Celseye teşrif buyurmanız K.: sevgi ve saygılarile rica olunur.

Bü.: Üs.:
Dr. Fethi Erden

TERSİMAT :

Bü. Mah. 'in 16.04.1954 tarihli ve 4/16 sayılı Toplantısı Tersimatı:

Süprem Konseye bağlı Gran Loj 16.4.1954 tarihli Pazar günü saat 10 da Beyoğlu vâdisinde kâin malum noktai hendesiyede Gran Metr Dr. Fethi Erden B. 'in riyasetinde toplandı.

Bü. : 1.ci Nâ. : Vedat Başar, Bü. : 2.ci Nâ. : Cevdet Caculi, Bü. : Hatip Sâcit Öncel, Bü. : Kâ. : Târk Ziyal, Bü. : Muhak. : Ruhi Vâmık Girgin, Bü. : Em. : Hz. : Muhsin Türen, Bü. : Em. : Hs. : Celâl Öget, Bü. : Teş. : Âsaf Sirman, Bü. : Muha. : Dah. : Refet Hakul BB. : yerlerini işgal ettiler.

S. : Gr. : Kom. : ve Kaymakamı ile S. : Umu. : Bü. : Müfettiş Necmettin Tahsin Erol, Kemâl Sarıay, İsmail Memduh Altar Üs. : 'lar şarkı tezyin ettiler.

Yoklama yapılarak 49 delegenin hâzır ve nisabı müzakerenin mevcut olduğu anlaşıldığından, Haydar Dünder, Mecit Duruiz ve Fehmi Çeltikçi BB. : 'in yazılı ve şifahi mazeretleri kaydolunarak, sütunları tezyin eden ve imzaları defteri mahsusunda mukayyet bulunan Ziyaretçi KK. : 'in de iştirakiyle çalışmalara başlandı.

1 - Celse açılmazdan evvel Gran Metr, Libertas Mah. : Muh. : 'inin Kudüs'ten getirterek kendisine hediye ettiği bir MATRAKA için teşekkürlerini bildirerek, bunu getiren mektubun metnini okudu. Muhterem Mah. : 'in bu nezaket ve kardeşlik eserinden duyulan memnuniyeti ifade etti. Matrakayı bugünkü celsede kullandıktan sonra bir hâtıra olarak saklayacağını beyan ettikten sonra usulü dairesinde celse açıldı ve ruznâme gereğince bir evvelki toplantıya ait tersimat okundu, hakkında söz verildi. Aynen ve ittifakla kabul olundu.

2 - Ruznâmeye devam edilmek üzere Gran Metr, Gran Loj'un statüsünde yapılması teklif edilen tadilâtın neden ileri gelme olduğunu anlattı; Süprem Konsey'in Ankara ve İzmir'de, kendisine bağlı, birer ÜNİTE kurmaya karar vermiş olduğunu ve bunun neticesi olarak Gran Loj statüsünün bazı maddelerinin tadili zaruri bulunduğunu ve bugünkü toplantıda bu tadilâta karar verilmesi reca olunduğunu anlatarak tadili gereken maddelerin eski ve yeni şekillerini okuttuktan sonra Hey'eti umumiyeye söz verdi:

S.: Gr.: Kom.: Mim. Kemâl Öke Üs.: söz alarak; Gran Loj'un içtimalarında bulunmak ve Gr.: Kom.: sıfatıyla, mesaide faideli hususları ve teşekkülümüzün heyeti umumiyesini temsil ve müdafaa edebilmek için toplantılara ait rapor ve davetiyenin kendisine gönderilmiş olması lâzım geldiğini, halbuki bu toplantı için rapor ve davetiye almadığını ve bunu bir otoritenin ihmali cehresini arz eder şekilde olduğunu beyan ile, bu vaziyet karşısında celseyi terk edeceğini bildirdi.

Gran Metr, celseyi terk etmek müsaadesini vermemek selâhiyetinin kendisinde mevcut bulunup bulunmadığını sorması üzerine; Gr.: Kom.:, müsaade verilmediği takdirde, ancak şahsen kalabileceğini beyan ettiğinden, feyzinden mahrum kalmamak için, şahsen kalmaları Gran Metr tarafından reca olundu. Bunun üzerine Mim. Kemâl Öke Üs.: şarka ahzı mevki ederek, Gr.: Kom.: makamına Kaymakam Ferit Zühtü Örucü Üs.: geçmek suretiyle celseye devam olundu.

Gran Loj statüsünün eski ve yeni metinleri hakkında müzakereye devam edildi:

Ali Galip Taş Üs.:, yeni metinde "İstanbul'da" yerine "İstanbul vâdisinde" denilmesini teklif etti. Ferit Up Üs.:, Kardeşlik Mah.: Muh.: 'i murahhası sıfatıyla eski metnin ve şeklin devamını daha muvafık bulduğunu ve tâdile muhalif olduğunu beyan etti. Başka söz isteyen olmadığından, Hatibin kanunî mütalaâsı alınarak, reya müracaat olundu; üç muhalif reye karşı ekseriyetle statünün birinci maddesinin âtideki şekli alması karara bağlandı:

Madde 1. - Türkiye Süprem Konseyine tâbi İstanbul vâdisinde teşekkül etmiş ve bundan sonra teşekkül edecek olan remzî Mah.: 'lerin murahhaslarından müteşekkil Gran Loj namı ile masonî bir müessese kurulmuştur.

6.cı maddenin tâdil metni okundukta, yine Ali Galip Taş Üs.:, "o" Federasyona dâhil" kelimeleri yerine "o vâdideki" kelimelerinin, Emin Sayt Üs.: ise, "O Gran Loj'a tâbi" kelimelerinin kullanılmasını teklif ettiler. Ferit Zühtü ve Kemâl Sariay Üs.: 'lar, Süprem Konseyin Federasyon kelimesi üzerinde ısrar etmeyeceğini beyan etmeleri üzerine, Hat.: B.: 'in mütalaâi kanuniyesi alınarak, reye kondu. Bir muhalif reye karşı ekseriyetle altıncı maddenin âtideki şekli alması karara bağlandı:

Madde 6. - Hiç bir kimse bir Mah.: 'den fazlasının murahhas veya mülâzimi olamaz. Murahhaslar yalnız kendi Mah.: 'lerinin mümessili olmayup bu Gran Loj'a tâbi Masonların mümessili sayılırlar.

TERSİMATIN İLK VE SON SAYFALARI

S. M. A. D. S. C. I.
A. L. L. O. S. D. O. I. A. M. U. B.

236

Türkiye Yüksek Şurasına
Bağlı
Ü Y Ü K M A H F İ L

S. M. A. du Suprême Conseil
du 33. et der. deg. du 897. Ecoss. Anc. et Acc.
LA GRANDE LOGE DE TURQUIE

Sayı : _____ İstanbul, _____

Bü. Mah.'ın 16.4.1954 tarihli ve 4/16
sayılı toplantısı tersimatı:

Süprem Konseye bağlı Gran Loj 16.4.1954 tarihli Pazar günü saat da Beyoğlu vâdisinde kâin malum noktaî hendesiyede Gran Metr Dr.Fethi Erden B.'in riyasetinde toplandı.

Bü. 1.ci Nâ. Vedat Başar, Bü. 2.ci Nâ. Cevdet Caculi, Bü. Hatip Sâcîd Öncel, Bü. Kâ. Târik Ziyal, Bü. Muhak. Ruhi Vâmık Girgin, Bü. Em. Hz. Muhsin Tiren, Bü. Em. Hz. Celâl Öget, Bü. Teş. Âsaf Sirman, Bü. Muha. Dah. Refet Hakul BB. yerlerini işgal ettiler.

S. Gr. Kom. ve Kaymakamı ile S. Umur. Bü. Müfettiş Necmettin Tahsin Erol, Kemâl Sarıay, İsmail Memduh Altar Üs.alar şarkı tezyin ettiler.

Böyle bir endişenin vârid olamayacağı bildirildi. Bâdehu Ankara murahas-larından Hayrullah Örs B. , Ünite'ler hakkında verilen hayırlı kararı tebri ve gerek kendisi, gerek mensubu bulunduğu YÜKSELİŞ Mah. Muh.î namlarına teşekkürlerini bildirdi.

Başkaca söz isteyen bulunmadığı görülerek dul kesesi dolaştırıldı, ve şarka tuğla getirdiği ilân olundu.

Bü. Hat. B.'in kanunî mütaleası alındıktan sonra, celse usulü daire sinde tâlik olunarak, ketumiyete riayet vadi hatırlatılan murahaslar, sul-hü selâmetle ayrıldılar.

Gran Metr

Bü. Hat. *[Signature]* Bü. Kâ. *[Signature]*

Bâdehu 28 inci maddenin müzakeresine geçildi. Söz isteyen olmadığından, 28 inci maddenin âtideki şekli alması karara bağlandı:

Madde 28. - İlk seçimde mutlak ekseriyet hâsıl olmazsa, en çok rey alan iki isim arasında balotaj yapılır. Bu takdirde reyler müsavi çıkarsa, aralarında kura çekilir.

Bunu müteakip, Cemil İpekçi Üs.: söz alarak; Süp.: Konseyce ahiren verilmiş olan karar gereğince değişmesi icabeden terimlerin de, statünün tâdili münasebetiyle değiştirilmesine karar verilmesini teklif eylediğinden, Süp.: Kon.: 'ce bir terminoloji komisyonu seçilmiş olduğu gibi bu hususta Süp.: Kon.: 'ce verilmiş bulunan kararları görüşmeğe Gran Loj.: 'un selâhiyeti olmadığı İsmail Memduh Altar Üs.: tarafından beyan edildiğinden, bu babta müzakere açılmadı.

3 - Gran Metr menafii umumiye hakkında söz vermezden evvel, iki mes'ud hâdiseden bahsetmek istediğini söyledi. Gr.: Kom.: M. Kemâl Öke Üs.: 'ımızın oğlu ile Ekrem Hayri Üstündağ'ın kerimesinin nişan merasimini tebrik etti. Tamamen ailevî bir şekilde cereyan etmiş bulunan nişan merasimine kendisinin de remzî Mah.: 'ler nâmına dâvet edilmiş bulunduğunu beyan ve bundan dolayı şükranlarını arz etti. Bâdehu aynı günde 70inci yıl dönümünü idrak eden Gr.: Kom.: 'e arz edilen tebrikâta iştirak ettiğini ilâve ederek, bütün delege Üs.: 'ları; S.: Gr.: Kom.: 'ün, ailesinin ve çocuklarının saadeti ve Türk Masonluğuna uzun seneler hizmet ve irşatda bulunmaları temennisiyle, şereflerine bir müselles alkışa dâvet etti ve alkış sevinçle ifa olundu.

S.: Gr.: Kom.: teşekkür için söze başladı ise de, fartı heyecanı mâni olduğundan, hisleri kendi kendine anlaşmış bulundu.

4 - Menafii umumiye hakkında söz verildi:

Bü.: Kâ.: söz alarak; Gran Loj Büyük Kitabet bürosunun yegâne mes'ulü sıfatıyla, S.: Gr.: Kom.: 'e bu celse için dâvetiye gönderilmemiş olduğundan şahsen mes'ul bulunduğunu, dâvetiye gönderilmemesi için hiç bir yerden bir emir almadığını, kendisi gönderilmemesini düşünmediğini, gönderilmemesi için hiç bir yere emir vermediğini ve herhangi bir fikrimahsus mevcut olmadığını tasrih ederek özür diledi.

Gran Metr, İstanbulu ziyarete gelerek bazı Yunanlı KK.: 'in 27.4.1954 günü Hürriyet Mah. Muh.'i celsesine resmen kabul olunduktan sonra, bir akşam yemeği ile izaz edileceklerini haber verdi.

Edip Seydi B.: söz alarak, Mahafil Umumî Nizamnâmesinin tâdili işi-

nin ne mertebede olduğunu sordu. Büyük Kâ., maalesef henüz intaç edilmediğini bildirdi.

Hamza Rüstem Üs., Ankara ve İzmir'de teşkil edilen Ünite'lere tâbi KK.'in Gran Loj toplantılarına iştirak edip edemeyeceklerini sordu. Böyle bir endişenin vârid olamayacağı bildirildi. Bâdehu Ankara murahhaslarından Hayrullah Örs B., Ünite'ler hakkında verilen hayırlı kararı tebrik ve gerek kendisi, gerek mensubu bulunduğu YÜKSELİŞ Mah. Muh.'i namlarına teşekkürlerini bildirdi.

Başkaca söz isteyen bulunmadığı görülerek dul kesesi dolaştırıldı ve şarka tuğla getirdiği ilân olundu.

Bü. Hat. B.'in kanunî mütaleası alındıktan sonra, celse usulü dairesinde tâlik olunarak, ketumiyete riayet vadi hatırlatılan murahhaslar, sulhü selâmetle ayrıldılar.

Gran Metr
Fethi Erden
(İmza)

Bü. Hat.
Sâcit Öncel
(İmza)

Bü. Kâ.
Tarık Ziyal
(İmza)

* *
*

BÜ.: MAH.: MURAHHAS ve MÜLÂZİMLERİN İMZA CETVELİ
18.04.1954

<u>MURAHHASLAR</u>		<u>MURAHHASLAR MÜLÂZİMLERİ</u>	
Locası / Adı, Soyadı	İmza	Locası / Adı, Soyadı	İmza
<u>İDEAL M.M.</u>		<u>İDEAL M.M.</u>	
Fehmi Fındıkoğlu B.:	(imza)	İrfan Tarlan B.:	
Sâcit Öncel B.:	(imza)	İzzet İşcan B.:	
Mithat Güldü B.:			
<u>KÜLTÜR M.M.</u>		<u>KÜLTÜR M.M.</u>	
Celâl Öget B.:	(imza)	S. Tandal B.:	
Refet Hakul B.:		Saffet Rona B.:	
F. Günergin B.:	(imza)		
Ruhi Vâmık Girgin B.:	(imza)		
<u>ÜLKÜ M.M.</u>		<u>ÜLKÜ M.M.</u>	
Edip Seydi B.:	(imza)	Mehmet Erer B.:	(imza)
İsmail Memduh Altar B.:	(imza)	Hasan Vafi B.:	(imza)
Cevdet Caculi B.:	(imza)	Ali Fuat Berkman B.:	(imza)
<u>İZMİR M.M.</u>		<u>İZMİR M.M.</u>	
Hamza Rüstem B.:	(imza)	S. Sırrı Tümer B.:	(imza)
Davit Gabay B.:		Yakup Çelebi B.:	(imza)
		S. Gökçek B.:	
<u>UYANIŞ M.M.</u>		<u>UYANIŞ M.M.</u>	
Mecit Duruiz B.:		Esat Koryak B.:	
Zühtü Tingiz B.:		Mümtaz Tarhan B.:	
Asım Köknar B.:	(imza)	İhsan Ruhi B.:	
<u>KARDEŞLİK M.M.</u>		<u>KARDEŞLİK M.M.</u>	
Fazlı Güleç B.:	(imza)	Harun Çiprut B.:	(imza)
Ferit Up B.:	(imza)	Sarım Göksel B.:	(imza)
H. Noradonkiyan B.:	(imza)	Reşat Atabek B.:	(imza)

MURAHHASLAR

**Locası /
Adı, Soyadı** **İmza**

HÜRRİYET M.M.

Ali Galip Taş B.: (imza)
Vedat Başar B.: (imza)
İsmail Kenan B.: (imza)
Fahri Arel B.:

SEVGİ M.M.

Hüsamettin Sunol B.: (imza)
Fuat Aydemir B.: (imza)
H. Angelidis B.:

ATLAS M.M.

Cemil İpekçi B.: (imza)
Marcel Louat B.:
Raul Rozenthal B.: (imza)

MÜSAVAT M.M.

Târik Ziyal B.: (imza)
S. Güvendiren B.: (imza)
G. H. Tekyeli B.:

DOĞUŞ M.M.

Sezai Konukgil B.: (imza)
M. Gürcan B.:
B. Develioğlu B.:

YÜKSELİŞ M.M.

Mithat Akdora B.:
Hazım Âtîf B.:
Hayrullah Örs B.:

MURAHHASLAR MÜLÂZİMLERİ

**Locası /
Adı, Soyadı** **İmza**

HÜRRİYET M.M.

B. Erilkum B.:
Ethem Fikriğ B.: (imza)
Eşref Sander B.:
Viktor Kampeas B.:

SEVGİ M.M.

E. Sandalcıoğlu B.: (imza)
İsmet Somer B.: (imza)
Grigoryadis B.: (imza)

ATLAS M.M.

Affan Balzar B.:
İsak Altabef B.: (imza)
J. Margulies B.:

MÜSAVAT M.M.

Ferit Râmiz B.: (imza)
Sadettin Ozil B.:
A. Savcı B.: (imza)

DOĞUŞ M.M.

Hayri Kayadelen B.:
Ömer Mazhar Omay B.: (imza)
Atâ Sayar B.: (imza)

YÜKSELİŞ M.M.

Şevki Ege B.:
Ziya Balcı B.: (imza)

MURAHHASLAR

**Locası /
Adı, Soyadı** **İmza**

NUR M.M.

Muzaffer Uras B.:
Hakkı Türegün B.:
Sedat Abut B.: (imza)

İNANIŞ M.M.

Muhsin Türen B.: (imza)
Asaf Sirman B.: (imza)
Fehmi Tokay B.:

BİLGİ M.M.

F. Çeltikçi B.:
Selâmi Işındağ B.: (izinli)
Nuri Pere B.: (imza)

PROMETHEE M.M.

Necdet Alan B.:
Haydar DüNDAR B.:
Alber Arditi B.:

LİBERTAS M.M.

Emin Sayt B.: (imza)
Münif Sayt B.: (imza)
Hilmi Nailî B.: (seyahatte)

HAKİKAT M.M.

Cevat Meruş B.: (imza)
A. Ananyadis B.: (imza)
Y. Mavromati B.: (imza)

MURAHHASLAR MÜLÂZİMLERİ

**Locası /
Adı, Soyadı** **İmza**

NUR M.M.

Kemâl Athı B.: (imza)
Suat Arpad B.: (imza)

BİLGİ M.M.

Fehmi Çeltikçi B.: (Hasta)
Vâsıf Arna B.:
Hayri Çavdar B.:

PROMETHEE M.M.

Zoletti B.: (imza)
P. Pisalti B.:

LİBERTAS M.M.

Veziryan B.: (imza)
İzzet Berk B.:

HAKİKAT M.M.

A. Saris B.:
H. Vasilyontis B.:
Kostantin Çuhacis B.: (imza)

Bü.: Üs.: Dr. Fethi Erden B.: (imza)

Bü.: Üs.: Mua.: Ekrem Tok B.: (imza)

ÜS.: MUHTEREMLER

Toplantı Tarihi: 18.04.1954

<u>Locası /</u> <u>Adı, Soyadı</u>	<u>İmza</u>	<u>Locası /</u> <u>Adı, Soyadı</u>	<u>İmza</u>
<u>İDEAL M.M.</u> Dr. Nuri Kâmil Mesen B.:	(imza)	<u>UYANIŞ M.M.</u> Mümtaz Tarhan B.:	
<u>KÜLTÜR M.M.</u> Tevfik Ararat B.:	(imza)	<u>DOĞUŞ M.M.</u> Cevat Memduh Altar B.:	
<u>ÜLKÜ M.M.</u> Yaşar Ali B.:	(imza)	<u>YÜKSELIŞ M.M.</u> Süreyya Tahsin Aygün B.:	
<u>KARDEŞLİK M.M.</u> Cevdet Hıfzı Oşan B.:	(imza)	<u>İNANIŞ M.M.</u> Alaettin Mizanoğlu B.:	
<u>HÜRRİYET M.M.</u> H. Bezmi Ötkeren B.:		<u>BİLGİ M.M.</u> İlhami Atayık B.:	
<u>SEVGİ M.M.</u> Dr. Salim Ahmet B.:		<u>İZMİR M.M.</u> Hâlid İbrahim Arpaç B.:	
<u>ATLAS M.M.</u> Antoine Chiappe B.:	(imza)	<u>NUR M.M.</u> Mahmut Yalay B.:	(imza)
<u>MÜSAVAT M.M.</u> Kemâl Salih Sel B.:		<u>PROMETHEE M.M.</u> Hulusi Selek B.:	(imza)
<u>LIBERTAS M.M.</u> Lazaro Franco B.:	(imza)		
<u>HAKİKAT M.M.</u> Aristo Papadi B.:			

* *
*

L Ū G A T Ç E

(KŪÇŪK SŌZLŪK)

ârâ: oylar

arz-ı mâzeret: mazeret belirtme

bâdehu: ondan sonra

balotaj: bir seçimde adaylardan hiç birinin, oyların salt çoğunluğunu alamaması hali.

BB.: Birâderler, Kardeşler

Bü. Hs. Em.: (Bü. Em. Hs.) (Büyük Emin-i Hasenat) Büyük Hasenat Emîni

Bü. Kâ.: Büyük Kâtip, Büyük Sekreter

Bü. Muh. Dah.: Büyük Muhafız-ı Dahili, Büyük Koruyucu

Bü. Muhak.: Büyük Muhakkik

Bü. Müf.: Büyük Müfettiş

Bü. Teş.: Büyük Teşrifatçı, Büyük Tören Üstadı

Bü. Üs. Mua.: Büyük Üstat Muavini, Büyük Üstat Kaymakamı

Büyük Mah.: Büyük Mahfil, Büyük Loca

Büyük Mahfil: Büyük Loca

Da. Hey.: Daimî Heyet, Büyük Görevliler Kurulu

Defter-i mahsus: özel defter

Hâk. Bü. Â.: Hâkim Büyük Âmir

hatve: adım

hitam: son; bitme

hülâsa: özet, sözün özü

islah: iyileştirme, düzeltme

islahât: düzeltme veya iyileştirme işleri

İçtimaat-ı Umûmiye Kanunu: Genel Toplantılar Kanunu [*Bugünkü Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu*]

ihsât: 1. sayım ile, sayma ile ilgili
2. sayımsal

ihtirâm: saygı, hürmet

ihzarî: hazırlayıcı

iktiza: lâzım gelme; gerekme

infikâk: ayrılma; ilişki kesme

inkişafına delâlet: gelişmesine kanıt

inşirâh: 1. açılma 2. açıklık, ferahlık

intaç: netice, sonuç, sonuç verme, sonuçlandırılma

intihabat: seçimler

irşat: doğru yolu gösterme, uyarma

iş'âr: yazı ile bildirme

ittifakla: oy birliğiyle

kâfesi: hepsi, tamamı

kâin: bulunan, var olan

kefil-i muhadenet: dostluk kefli

Kentüki: Kentucky eyaleti, ABD

mahafil-i muhtereme: Muhterem Localar

matlub: istenilen

mebde-i hareket: hareket başlangıcı

Menafi-i umumiyeye: Genel Yararlar

meşbû: 1. dolmuş, dolu. 2. kim. doymuş, doygun

mezâya: meziyetler

mukayyet: kayıtlı, kaydolunmuş; deftere geçmiş; bir işe önem veren

mukteza: iktizâ etmiş, lâzım gelmiş, kanun gereğine göre yazılan yazı, derkenar

murahhas: ruhsath, izinli; Delege

Mütalaat: düşünceler; tetkikler; okumalar

mücmel: icmal olunmuş, kısa ve az sözle anlatılmış

Mülâzim: stajyer; [burada] yedek delege; [askerlikte] teğmen

müstacel: acele, tez, hemen yapılması gereken

Müşahade: gözlem

müşârün-ileyh: "kendisine işaret olunan"; adı geçen, adı anılan [erkek]

müteamel: öteden beri yapılagelen

müteselli: avunmuş

Müzaheret: Arapça (zahr'den) yardım etme, koruma

Müzakerat: müzakereler, görüşmeler

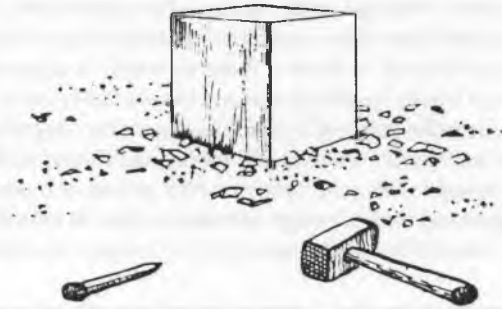
nisab-ı müzakere: görüşme yeter sayısı

nisbet: oran
nokta-i hendese: geometrik nokta
rabıta: bağlantı
remzî mahfiller: Sembolik Localar
rûznâme-i müzakerat: görüşme gündemi
serdedilmiş: [düzgün ve yerinde] söylenmiş
şayan-ı arzu: istemeye değer
şıtap: acele, sürat, çabukluk
taazzuv: uzuv peyda etme, uzuvlanma, organ oluşturma, şekillenme, biçimlenme
tâdil: değişiklik; doğrultma, doğrulama
tafsilen: uzun uzadıya, ayrıntılı olarak
taht-ı muhakeme: yargılama altında
tahlif: Yemin ettirme, andiçirme, içirilme
tâlik: asma, askıda bırakma; geciktirme; er-teleme
tarsin: sağlamlaştırma
tarzi ceryani: oluş biçimi
tasmim: tasarlama, kesin olarak niyetlenme
tasrih: açıkça belirtme
ta'ziz: izzetleme, izzetlendirme, şerefli, kutlu kılma

tediye: ödeme
teavün sandığı: Yardımlaşma Sandığı
tekâsül: üşenme; ilgisizlik
tekerrür: tekrar etme
tenevvür: parlama, ışıldama, aydınlanma
tesanüd: dayanışma
teşmil: 1. yayma, içine aldırma, kapsamına aldırma
2. daha umumî bir mânâ verme
teşrih etmek: açmak; yaymak
tetebbü: bir şeyi etraflıca tetkik etme, inceleme, bir şey hakkında geniş bilgi edinme
tevakuf: uyma, uygun gelme
tevcih: yöneltme, çevirme, verme
te'yid: 1. kuvvetlendirme, kuvvetlendirilme, sağlamlaştırma
2. doğru çıkarma, doğrulama; destekleme.
tezyin: süsleme
ufulü: vefatı
vahdet: birlik
vazifedaran: görevliler
zıkr: anma, anılma

KAYNAKLAR

- Abdullah Yeğin, *et.al.*, *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Büyük Lûgat, Türedav, 1997*
Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, 1998*
Mustafa Nihat Özön, *Osmanlıca Türkçe Sözlük, İnkılâp Kitabevi, 1997*
Şevket Rado *et.al.*, *Hayat Büyük Türk Sözlüğü, 1969-1971*

BÜYÜK DEVLET ADAMI VE DİPLOMAT SADRAZAM ÂLİ PAŞA (1814 -1871)

Tamer AYAN

GRAND VIZIER MEHMET EMİN ÂLİ PASHA AND THE MANDATE OF IMPROVEMENT

Âli Pasha (1815-1871) is one of the greatest statesman and diplomat that the Turkish nation has ever raised. He is the second personality among the triumvira who directed the period of administrative reforms. The leader of this period was Mustafa Reşit Pasha and the third personality being Keçecizade Fuat Pasha. Âli and Fuat Pashas were coequals and very close friends and in this respect, they found a chance to work together in an excellent harmony. When one was appointed as a Grand Vizier, the other passed to the post of Foreign Ministry. Foreign Ministry is the second most important position after the post of the Grand Vizier which can be assumed as today's Prime Ministry throughout the period of Constitutional Monarchy. Their leader Mustafa Reşit Pasha is the personality who has raised, educated and submitted them their authority. Mustafa Reşit Pasha is the unique statesman who has achieved to form a team to work in a perfect harmony by selecting the right and highly qualified persons to rule the country. Such a success was not witnessed since the reign of Sultan Suleyman the Magnificent. One of his most successful personalities is Âli Pasha. Âli Pasha was elected to the post of Grand vizier five times and stayed in this post through a total period of 8 years, 3 months and 19 days. He was appointed as the Foreign Minister 8 times to minister for 14 years, 4 months and 4 days. He still holds the record of the longest duration of this post till today.

Giriş

Tanzimat Fermanı (1839)'nın mimarı olan Mustafa Reşit Paşa'dan sonra, bu sefer de Islahat Fermanı (1856)'nı düzenleyen Âli Paşa'nın hayatını ve mason olup olmadığını incelemek gerekmektedir. Âli Paşa'nın ölümünden sonra yeri doldurulamamış ve İstanbul'da zayıf hükümetler kurulmuştur.

Hayatı

Mehmet Emin 5 Mart 1814'de, İstanbul'da Mercan'da doğdu. Babası Ali Rızâ Efendi, Mısır Çarşısı attarlarından olup aynı zamanda Mısır çarşısının kapıcılığını da yapmaktaydı. Mahalle okulundaki ilköğreniminden sonra Arapça ders almaya başladı. Babasının ölümü üzerine öğrenimini terk etmek zorunda kaldı. Daha sonra, 1830'da vüzeradan birinin aracılığıyla Divan-ı Hümayun Kalemine girdi. Burada âdete uygun olarak kendisine, boyunun kısalığından veya güzel tavrı ve kabiliyetinden dolayı "Âli" mahlası verildi. Daha sonra bu mahlas ile ün kazandı.

Âli Efendi, yedi yıl kadar bu işte çalıştı, resmî yazışma ve işlemleri öğrenirken, bir yandan da Fransızcasını ilerletti. Âli

Efendi kendi kendine ve kısa bir zamanda Fransızca'yı en iyi şekilde öğrendi. O zamanda devletin üst kademelerine yükselmek için Fransızca bilmek şarttı, zira dış yazışmalarda Fransızca kullanılmaktaydı. Âli Efendi 1833'de Tercüme Odası'na girdi. 1835' de Avusturya İmparatoru I. Ferdinand'ın tahta çıkışını tebrik için Ahmet Fethi Paşa'nın başkanlığında gönderilen heyette ikinci başkâtip olarak Viyana'ya gitti. Burada kaldığı bir buçuk yıl içinde Fransızcasını ilerlettiği gibi diplomasi mesleğinin inceliklerini de öğrendi. Âli Efendi'nin döneminde düzenli yüksek eğitim kuruluşları olmadığı için yetişmesini özel derslere ve kendi çalışmasına borçludur. Âli Efendi'nin, bundan sonraki icraatlarında buradayken kapıldığı Avrupa fikirlerinin etkisi daima görüldü. 1873'de yine Ahmet Fethi Paşa'nın yanında Petersburg'a gönderildi. 1837 yılında dönüşünde Divan-ı Hümayun tercü-

manlığına tayin edildi. 1838'de zamanın etkin kişilerinden Londra elçisi Mustafa Reşit Paşa ile birlikte Âli Efendi'de elçilik müsteşarı sıfatıyla Londra'ya gitti. Mustafa Reşit Paşa'nın oradan Paris'e geçmesi üzerine maslahatgüzar oldu.

Sultan Abdülmecit

ve Mustafa Reşit Paşa'nın Paris'ten dönüşüne kadar ona vekâlet etti. Ardından Hariciye müsteşarlığına tayin edildi.

Âli Efendi, II. Mahmut'un ölümü ve 1 Temmuz 1939'te henüz 16 yaşında olan Abdülmecit (1839 -1861)'in tahta çıkması üzerine Mustafa Reşit Paşa ile birlikte İstanbul'a dönerek tekrar Divan-ı Hümayun tercümanlığına başladı. Mustafa Reşit Paşa'ya bağlanması ve onun takdir ve himayesini kazanması, hızla yükselmesinde en önemli etken oldu. 1840'da, genç yaşta önce vekâleten getirildiği Hariciye müsteşarlığına kısa bir süre sonra asaleten tayin edildi. 1841'de Londra büyükelçiliğine getirildi (daha 27 yaşındayken) üç yıl kadar burada kaldı. Âli Efendi, geri dönünce önemli bir danışma organı olan Meclis-i Vâlâ üyesi oldu. Hariciye Nazırı Şekip Efendi'ye

Âli Paşa'nın Hariciye Nazırlığı ve Sadrazamlığı

Mustafa Reşit Paşa'nın 1846'da sadrazam olması üzerine önce Hariciye Nazırı, bir süre sonra vezirlik ve müşirlik rütbesiyle 1848 yılında paşa oldu. Bu dönemde Mustafa Reşit Paşa aracılığı ile Mason oldu. Âli Paşa henüz 34 yaşındaydı. Mustafa Reşit Paşa sadarettten azledilince Hariciye Nezareti'nden alındı, Ahkâm-ı Adliye Riyaseti'ne nakledildi. Mustafa Reşit Paşa'nın aynı yıl ikinci defa sadrazamlığa getirilmesi üzerine yeniden Hariciye nazırlığına tayin edildi. Osmanlı topraklarına sığınan Macar ayaklanmacıları geri vermeyi reddetmesi, Osmanlı Devleti'nin Avrupa'da saygınlık kazanmasını sağladı.

Âli Paşa 1852 yılında, henüz 38 yaşında iken Mustafa Reşit Paşa'nın yerine Sadrazam oldu. Bu menfaat çatışmaları yüzünden iki paşanın arası açıldı. Hariciye Nezareti'ne ise arkadaşı Keçecizade Fuat Efendi'yi tayin ettirerek yeni bir ekip oluşturması, Mustafa Reşit Paşa'dan

uzaklaşmasının başlangıcını teşkil etti. Âli Paşa'nın, sadarete geçmesi ile ilgili olarak yapılan merasimden sonra Mustafa Reşit Paşa'nın Baltalimanı'ndaki yalısına giderek onun eteğini öpmek istemesi, ikisi arasındaki uzaklaşmayı önleyemedi. Aynı yıl mukaddes makamlar meselesi yüzünden sadrazamlıktan azledilen Âli Paşa, yeni sadrazam Damat Ali Paşa'nın teklifi ile 1853'te İzmir, 1854'de Hudâvendigâr (Bursa) valiliğine tayin edildi. Kısa bir süre sonra da valilik görevini sürdürmek kaydıyla yeni açılan Meclis-i Âli-i Tanzimat başkanlığına getirildi. Aynı yıl, Mustafa Reşit Paşa'nın yeniden sadrazamlığa getirilmesiyle Âli Paşa üçüncü defa Hariciyle nazırı oldu.

1855'de Mustafa Reşit Paşa'nın yerine yeniden sadrazamlığa getirildi. Bir buçuk yıl süren bu görevi sırasında, Kırım Savaşı'nı sona erdiren Paris Konferansı'nda Osmanlı Devleti'ni temsil etmek üzere protokolü tespit için Viyana'ya gönderildi. Mayıs 1855'de ikinci defa sadrazamlığa getirildi. Kırım Savaşı sonunda Paris'te toplanan konferansta Osmanlı Devleti'ni temsil etti ve 30 Mayıs 1856 tarihli Paris Barış Antlaşması'nı imzaladı. Konferans boyunca Kapitülasyonların kaldırılması için çalışmasına rağmen bir sonuç alamadı.

Islahat Fermanı (18 Şubat 1856)

Paris Konferansı sürerken, Batı'nın ve özellikle Fransızların etkisiyle Sadrazam Âli Paşa tarafından, gayrimüslimlere daha fazla hak verilmesi için hazırlanıp, 18 Şubat 1856'da ilân edilen Islahat Fermanı, Mustafa Reşit Paşa'nın ilân ettiği Tanzimat Fermanı gibi, İmparatorlukta yapılması kararlaştırılan yeni bir düzenin prensiplerini ve programını içine alır. Bu ferman, esas olarak, Tanzimat hükümlerini tekrarlayan, onları açıklayan ve genişleten bir fermanıdır. Âli Paşa hükümeti tarafından fermanın hazırlanmasında, İngiliz ve Fransız elçileri de hazır bulunmuştu. Bu ferman yayınlandığında, Fransız elçisi bile; "*Osmanlı Devleti'nin bu kadar fedakârlıkta bulunacağını hiç ummuyorduk*" ve İngiliz elçisi Canning "*Osmanlı devlet adamları kabul etti, eğer biraz dayanılmış olsa ben bazı aşamada kendilerine yardım ederdim.*" diye hayretini ifade etmiştir.

Islahat Fermanı, sadece Müslüman olmayan uyruğun ayrıcalıklarını genişletmiştir. Nitekim Tanzimat'ın ve arkasından Islahat Fermanı'nın getirdiği yeni haklarla, Osmanlı uyruğu içindeki gayrimüslimlerin durumu müslümanlara göre çok daha iyi bir duruma geldi. Avrupa'nın himaye siyaseti sayesinde, büyük ekonomik güç ve siyasî haklara da kavuşuyorlardı. Artık resmen "millet" terimiyle tanımlanan

dinî cemaatlerin, gelişme ve genişleme imkânları artmış bulunuyordu. Öte yandan Avrupa devletlerinin, Osmanlı hükümetini böyle bir fermanı ilâna mecbur bırakması, kendilerine siyasî, ekonomik, hukukî ve kültürel alanlarda, yeni çıkarlar sağlamayı hedef alıyordu. İngiltere, Kırım Savaşı ile Rusların sıcak denizlere inmesini önlemiş, Fransa da Akdeniz ticaretini güvenliğe almış, ayrıca katoliklerin himayesini üstlenmişti. Rusya ise, savaşta kaybettiğini bu fermanla masa başında kazanmıştı. Ayrıca Âli Paşa'nın, bu fermanın Paris Antlaşması maddeleri içinde yer almasını istemesi, batılı devletlerin, iç işlerimize müdahalesine imkân vermişti.

Mustafa Reşit Paşa tarafından hazırlanan Tanzimat Fermanı ile onun çırağı Âli Paşa tarafından hazırlanan Islahat Fermanı arasındaki fark, hazırlık aşamasında kendisini gösterir. Tanzimat Fermanı hazırlanırken, açık bir yabancı eli görülmezken, Islahat Fermanı, Âli Paşa ile İstanbul'daki Fransız ve İngiliz elçileri arasında kararlaştırılmıştır. Tanzimat Fermanı, yayımlandıktan sonra, yabancı elçilere sadece bilgi edinmeleri için bildirildiği halde, Islahat Fermanı, Paris Konferansına katılan bütün devletlere, Paris Antlaşmasının bir maddesine işaret için gönderilmişti. Bu da Osmanlı Devleti'nin iç ve dış siyasetinde, bir yabancı müdahalesine yer vermişti.

Islahat Fermanı da, Tanzimat Fermanı gibi, Osmanlı İmparatorluğu içerisindeki gayrimüslimleri, özellikle hıristiyanları, müslümanlarla aynı haklara kavuşturmayı esas almıştır. Bu iki fermanın da görünürdeki amaçları, bütün Osmanlı toplumunu; ırk, din ve dil ayrımı gözetmeden kaynaştırmayı sağlamak idiyse de uygulaması tersine oldu. Bu ferman, gayrimüslimlerle müslümanları kaynaştırmak şöyle dursun, çeşitli gayrimüslim unsurları, hatta aynı mezhepten olan çeşitli ırkların bile birbirleriyle bir arada yaşamalarını sağlayamadı. Islahat Fermanının esasları Âli Paşa ile İstanbul'daki İngiliz ve Fransız elçileri arasında kararlaştırıldı. Islahat Fermanı da, Tanzimat Fermanı gibi Padişah Abdülmecit tarafından ısdar edilmiştir.

Islahat Fermanı Hükümleri

Islahat Fermanı, Tanzimat Fermanından daha kapsamlıdır.

1. Islahat Fermanı Tanzimat Fermanının tanıdığı hak ve özgürlükleri, benimsediği esasları bir "kerre daha tekit ve teyit" kılmıştır.
2. Gayrimüslim tebaaya eskiden beri tanınmış hakların aynen sürdüğünü belirtmiştir.

3. Gayrimüslim tebaanın ihtiyaçları patrikhanelerde teşkil olunacak meclisler marifetiyle Babîâlî'ye "arz ve ifade" edilecekti.
4. Patriklerin seçim usulü ıslah edilecekti.
5. Gayrimüslim din adamlarına devlet maaş bağlayacaktı.
6. Hıristiyan rahiplerinin menkul ve gayrimenkul mallarına müdahalede bulunulmayacaktı.
7. Gayrimüslimlerin kendi işlerini görebilmeleri için her cemaat birer meclis seçeceklerdi.
8. Gayrimüslimlerin ibadet yerlerinin, okul, hastane ve mezarlıklarının tamirlerine engel olunmayacak; yenilerinin yapılmasına izin verilecekti.
9. Bir mezhebe tâbi olanların adedi ne miktar olursa olsun o mezhebin kemal-i serbesti ile icra olunmasını temin için lâzım olan tedbirlerin alınması öngörülüyordu. Yani ibadet özgürlüğü tanınıyordu.
10. Mezhep, dil ve cinsiyet bakımından eşitlik ilkesi kabul ediliyordu. Din ve mezhep yüzünden kimsenin aşağılanmaması da isteniyordu.
11. Din ve mezhep değiştirmek için kimsenin zorlanmaması ilkesi benimseniyordu. Keza, İslâm dininden çıkmamanın idam ile cezalandırılmayacağı belirtiliyordu. Bunlarla "inanç özgürlüğü" nün kabul edildiğini söyleyebiliriz.
12. Devlet memurluğuna girişte din farkı gözetilmemesi ilkesi benimsenmişti. Bu ilkeyle gayrimüslimlerin memurluğa girişi konusundaki "siyasal hakları" tanınmış oluyordu.
13. Gayrimüslimler de devletin askerî ve mülkî okullarına kabul edileceklerdi.
14. Ticaret ve ceza davalarında eğer taraflardan biri müslüman ve biri gayrimüslim veya bir yan gayrimüslim tebaa, diğer yan yabancı ise, yargılama karma mahkemelerce ve alenî olarak yapılacaktı. Ancak, iki gayrimüslimin arasındaki davaya ise taraflar isterlerse kendi patrikhaneleri bakabilecekti. Mahkemelerde şahitlik hususunda müslümanlar ile gayrimüslimler arasında eşitlik esası kabul ediliyordu.
15. İşkence ve eziyet ve bunlara benzer muamelelerin yapılması yasaklanıyor, bunları emreden amirlerin ve yapan memurların ce-

zalandırılması öngörülüyordu. Keza, hapisane şartlarının iyileştirilmesi isteniyordu.

16. Askerlik hizmetine gayrimüslim tebaanın da kabulü esası benimsenmişti. Ancak askerlik hizmetine gitmek istemeyenler için "bedel vermek ve nakden akçe ita etmek" usûlü de kabul ediliyordu.
17. Müslümanlar ile gayrimüslimler arasında vergiler açısından da eşitlik sağlanıyordu. Vergi almında din ayrımı yapılmayacağı ilân ediliyordu. İltizam usûlünün kaldırılarak vergilerin doğrudan alınması öngörülüyordu.
18. Yabancılara Osmanlı toprakları üzerinde mülk edinme hakkı tanınıyordu.
19. Gayrimüslimler de eyalet meclislerine girebilecek ve Meclis-i Vâlâ'da temsil edilebilecekti. Böylece gayrimüslimlerin siyasi temsil hakları o zamanın koşulları ölçüsünde kabul ediliyordu.

Yukarıdaki ilkelerden de açıkça anlaşılacağı üzere, Islahat Fermanının ana hedefi, müslümanlar ile gayrimüslimler arasında her yönden tam bir eşitlik sağlamaktı. Din, vergi, askerlik, yargılama, eğitim, devlet memurluğu ve temsil alanında o zamana kadar olan farklar kaldırılıyordu. Din bakımından ayrımcılık kaldırılıyor, dini dolayısıyla kimsenin aşağılanmaması öngörülüyor, din değiştirme hakkı kabul ediliyor, İslâm'dan çıkmanın ölüm cezasıyla cezalandırılması usulüne son veriliyordu. Vergi bakımından olan eşitsizlikler de kaldırılıyordu. Keza askerlik bakımından da eşitlik sağlanıyordu. Tanzimat'a kadar Hıristiyan tebaa askere alınmazdı. Islahat Fermanı gayrimüslimlerin de askerlik hizmeti yapmaları prensibini açıkça kabul etmiştir. Ancak askerlik hizmetini yapmak istemeyenler için ise "bedel-i nakdi" formülü bulunmuştur. Bu bir derece haraç vergisinin devamı demektir; ama böylece artık müslümanların da bedel-i nakdi vererek askere gitmeme hakları tanınmış oluyordu. Mahkemelerde gayrimüslimler aleyhine olan eşitsizlikler kaldırılmıştır. Gayrimüslimlerin, Rumlar hariç, devlet memurluklarına geçme hakları yoktu. Islahat Fermanı bu eşitsizliği de gidermiştir. Gerek askerlik, gerek memurluk, bunları hazırlayan okullarla ilgili olduğundan gayrimüslimlerin de askerî ve mülki okullara girebilmesi esası kabul edilmiştir. Gayrimüslimlere eyalet meclislerinde ve Meclis-i Vâlâ'da temsil hakkı verilerek onların siyasi hakları da tanınmıştır.

Tanzimat ve Islahat Fermanları, devletin çöküşünü engelleme yolunda hiçbir fayda sağlamamış, aksine, ülkedeki uyruk ve cemiyetler ara-

sında, yeni ve daha büyük problemlerin çıkmasına zemin hazırlamıştır. Suriye'de büyük bir galeyana başlamış; arkasından 1858'de, Cidde'de, müslümanlar ile hıristiyanlar arasında çatışma çıkmıştı. Fransız ve İngiliz konsolosları öldürüldü. Bunun üzerine, İngiliz ve Fransız donanmaları, Osmanlı Devleti'ne sormadan, şehri bombaladılar. Suçlulardan on kişiyi yakalayıp idam ettiler. Cidde, bir Osmanlı toprağıydı. Bağımsız bir devletin topraklarında işlenen bir suçun failini, ancak o devletin cezalandırması, uluslararası bir kural teamülü olduğu halde, batılı devletlerin buna aldıkları bile yoktu.

Lübnan'da da büyük bir isyan patlak verdi. Keçecizade Fuat Paşa, 1860 yılında, Cebel-i Lübnan'da Marunîler ile Dürzîler arasında çıkan anlaşmazlığın çözümlenmesine, Hariciye Nazırlığı uhdesinde olduğu halde, fevkalâde komiser sıfatıyla memur edilerek Beyrut'a gitti. Şam'daki karışıklıkları şiddet kullanarak bastırdı. Suçlu Dürzî reislerinin teslim olmaları, Fuat Paşa'nın, özellikle Fransızlara karşı durumunu daha da güçlendirdi, onların müdahalesini önledi. Uzun mücadelelerden sonra, 9 Haziran 1861'de, Lübnan Nizamnamesi imzalandı. Buna göre; Hıristiyan bir valinin başkanlığında, Lübnan, özerk bir eyalet haline getirildi. Böylece, Islahat Fermanı, batılı devletlerin istediği şekilde meyveler vermeye başladı.

Islahat Fermanı'ndan Sonrası

Mustafa Reşit Paşa bile bu kadarına dayanamayarak, gerek bu fermanın hainler tarafından Avrupa'ya verilen memleketi tahrip vasıtası olduğunu ve gerekse Paris Konferansında devletin yararlarını yeterince savunmadığı ithamlarıyla, Âli Paşa'yı ağır şekilde eleştirdi (Kasım 1856). Nitekim Islahat Fermanının ilânı üzerinden henüz bir yıl geçmeden ülkenin dört bir yanında isyanların patlak vermesi üzerine ve malî bunalıma çare olarak sarayın harcamalarını kısımaya kalkışınca Âli Paşa azledildi, yerine Mustafa Reşit Paşa getirildi. Teklif edilen Hariciye nazırlığını reddetti; ancak Ağustos 1857'de Mustafa Reşit Paşa'nın azli üzerine bu görevi kabul etti; böylece Mustafa Reşit Paşa ile olan küskünlüğünü açıkça gözler önüne sermiş oldu. Bundan sonra, birbirlerine düşmanlık gösterilerinde bulunan Mustafa Reşit Paşa ve Âli Paşa, oturdukları koltuğu nöbetleşe doldurarak devletin bu en önemli mevkiini ellerinde tuttular. Bununla beraber, Ekim 1857'de yeniden iş başına getirilen Mustafa Reşit Paşa'nın sadrazamlığında, Âli Paşa Hariciye nazırı olarak görevine devam etmekte de bir mahzur görmedi.

Mustafa Reşit Paşa (1800 -1858)'nin ölümü üzerine üçüncü defa sadarete getirildi (11 Ocak 1858). Bir yıl devam eden bu görevinde devletin içinde bulunduğu ağır malî sıkıntıya bir çare bulamaması, sarayın israf ve aşırı masraflarını eleştirmesi üzerine azledildi (18 Ocak 1859). Azlinden sonra Meclis-i Âli-i Tanzimat başkanlığına getirildi. Sadrazam Kıbrıslı Mehmet Emin Paşa'nın Rumeli'ye seyahati sırasında sadaret kaymakamlığına, Hariciye Nazırı Keçecizade Fuat Paşa'nın fevkalâde memuriyetle Şam'a gitmesi üzerine önce vekâleten, ardından da 1861 yılında altıncı defa asaleten Hariciye nazırlığına tayin edildi.

Sultan Abdülaziz

Abdülaziz'in Haziran 1861'de ağabeyi Abdülmecit'in vefatı üzerine tahta çıkışından kısa bir süre sonra, Âli Paşa 6 Ağustos 1861 tarihinde dördüncü defa sadrazam oldu, fakat çok geçmeden azledildi (22 Kasım 1861). Yerine tayin edilen Keçecizade Fuat Paşa (1815 -1869), sadrazamlığı, Âli Paşa'nın Hariciye nazırlığını kabul etmesi şartıyla üstlenmiş olduğundan, yedinci defa Hariciye nazırlığına getirildi ve altı yıl boyunca bu görevde kaldı. 1867'de Girit ve Sırbistan meseleleri sebebiyle azledilen Mütercim Rüştü Paşa'nın ardından beşinci defa sadrazamlığa getirildi (11 Şubat 1876). Bu sırada Sırbistan-Belgrad kaleleri konusunda uzlaşmadan yana olmuş ve

tavizkâr bir politika takip ederek kaleler üzerindeki şekli hâkimiyetten tamamen vazgeçip meseleyi Sırların isteğine uygun olarak çözmüştür. Girit İsyanı'nın bastırılması için askerî harekâta girişilmiş olmakla birlikte, isyanın Fransa ve Rusya tarafından desteklenmesi bastırılmasını güçleştirmiş, hatta Âli Paşa bizzat adaya giderek isyana son vermeye çalışmıştır. Ancak, kendisinin gerek Girit'teki gerekse Sırbistan'daki tavizkâr politikası, aleyhine çok ağır sözler söylenmesine ve bir infialin doğmasına yol açmış, Ziya Paşa ve Ali Suâvi gibi muhalifleri tarafından ağır şekilde eleştirilmiştir.

Âli Paşa, Paris Antlaşması'ndan sonra, III. Napolyon'un milliyetçi akımları destekleyen politikasını, İngiltere politikasındaki değişme durumunu, Rusya'nın Paris Antlaşması mükellefiyetlerinden kurtulmak için fırsat kolladığını, Avrupa'nın siyasî bünyesindeki değişiklikleri sezmekle birlikte, devletin içinde bulunduğu zayıflığı ve acizliği de

yakından bilmekteydi. Bu sebeple dış politikada uzlaşmacı bir yol tutulması gerektiğine inanmıştı. İç politikada da Tanzimat ve Islahat düşüncesine uygun bir politika takip etmek istemişti. Ancak böyle bir işi yürütebilecek sağlam bir kadro kurmaktaki menfi tutumu ve tedbirsizliği, işlerin birkaç kişinin omuzlarına ve nihayet Keçecizade Fuat Paşa⁽¹⁾ (1869)'nın ölümünden sonra kendi üzerine kalması gibi tehlikeli bir durumun ortaya çıkmasına yol açmıştır.

Mısır Valisi İsmail Paşa'nın hak ve yetkilerini genişletmek amacıyla saraya kadar uzanan bol rüşvetli geniş faaliyetlerine karşı kesin bir tavır alarak Mısır'ın devletten uzaklaşmasına engel olmuştur (1869). Bulgarların Rum kilisesinden ayrılarak kendilerine özgü bir patrikhane (eksarhlık) kurmalarına da uzun süre karşı koymuş, eksarhlığın kabulüne yanaşıldığı anda da 12 Mart 1870'da gerekli beratın verilmesini geciktirerek işin sürüncemede kalmasını ve meselenin devletin çıkarlarına en uygun şekilde halledilmesini sağlamıştır. Ermeni Katoliklerin Papa'lığa bağlanmak istemeleri yolundaki girişimlerin de karşısında yer almıştır. Demiryolu yapımı politikasını ısrarla destekleyen Âli Paşa, Abdülaziz'in donanma politikasının da karşısında yer almıştır.

Âli Paşa, yakın mesai arkadaşı Keçecizade Fuat Paşa'nın ölümü üzerine (1869), Hariciye nezaretini de üzerine aldı ve bu tarihten itibaren tek söz sahibi olarak devlet idaresini ölünceye kadar sıkı bir şekilde elinde tuttu. Dış politikada İngiliz siyasetinden ayrılmayan Mustafa Reşit Paşa'nın aksine Fransız politikası taraftarıydı. Bu devletin 1870 Alman savaşıyla ağır bir yenilgiye uğramasının Avrupa'da hüküm süren kuvvet dengesini bozacağını ve Osmanlı Devleti için de önemli sonuçlar doğuracağını görmüştür. Nitekim Fransa'nın ağır yenilgisi üzerine Paris Antlaşması'nın Karadeniz ile ilgili maddelerini yürürlükten kaldıran Rusya'nın (31 Ekim 1870) yakın bir gelecekte büyük bir Türk savaşına girişeceğini ve bunun getireceği tehlikeleri çok önceden sezmiştir.

Âli Paşa, memleket dahilinde nüfuz sahibi, Abdülaziz üzerinde son derece etkili, usul, resmiyet ve teşrifata riayetkâr, Babıâli'nin şeref ve haysiyetinin korunmasına çok dikkat eden, Avrupa'da tanınmış bir devlet adamıydı. Devletin dış siyasette maruz kaldığı vahim gelişmeler, iç meselelerin karmaşıklığı, malî sıkıntının artması, dış malî ve siyasî kontrolün ağırlığı, siyasî muhalefetin (Yeni Osmanlılar) bizzat

(1) Keçecizade Fuat Paşa: Kalp rahatsızlığından ötürü dinlenmek için gittiği Nice şehrinde öldü.

padişahın şahsında da gözlenen tenkit ve engellemeleri sonucunda memleket borç içinde yüzüyordu. Tek adam olma arzusu, Âli Paşa'nın siyasi hayatının değerlendirilmesini çok tartışmalı bir hale getirmiş, hatta özel hayatının dedikodu konusu olmasına yol açmıştır. Âli Paşa, hırslı ve kaprisli bir adamdı, eleştirilmekten hoşlanmazdı, rakiplerine karşı acımasızdı, mevkiini aşırı derecede benimser, bu nedenle Padişahın huzurunda bulunurken kan-ter içerisinde kalır ve konuşmaz, elleri ayakları titrerdi. Abdülmecit ve Abdülaziz dönemlerinde yedi kez Hariciye Nezaretine, beş defa Sadarete geldi, toplam 8 yıl 3 ay 19 gün Sadarete kaldı. Âli Paşa, her şeye rağmen değeri öldükten sonra anlaşılan ve yokluğu hissedilen, engin tecrübesiyle devletin ileride karşılaşacağı felâketleri önleyebilecek çapta bir devlet adamıydı.

Ölümü

Âli Paşa 7 Eylül 1871'de Bebek'te bulunan yalısında öldü, aslında verem hastası olan Âli Paşa'yı Keçecizade Fuat Paşa'nın ölmesi ve onun görevlerinin de kendi üstüne kalması üzerine maddî olarak ve manen de sarstı. Sadrazamlık ve Hariciye Nazırı görevine ölünceye kadar devam etti. Veremden 57 yaşında ölen Âli Paşa, Süleymaniye Camii haziresine defnedildi. Âli Paşa'dan sonra Osmanlı Devleti o çapta bir devlet adamı görmedi. Âli Paşa'nın aldığı bazı görevler; Londra büyük elçiliği maslahatgüzarı (7.1879); Divan-ı Hümayun tercümanı (2.1897); Tanzimatın ilânı (11.1839); Londra büyük elçisi (yaşı 27); Ula Rütbesi "korgeneral" (10.1845) Hariciye Nezareti müşteşarı (12.1845); Bala Rütbesi "orgeneral" (09.1846); Vezir Rütbesi "Mareşal" (10.1848; yaş 33); Sadaret Rütbesi "Mareşallik üstü" (08.1852); Sadrazam "Başbakan" (08.1852). Âli Paşa son olarak, Danıştay, Yargıtay ve Sayıştay gibi kurumları bu günkü şekilleriyle kuran büyük bir devlet adamıdır.

Âli Paşa, Mustafa Reşit ve Fuat paşalarla birlikte Tanzimat dönemine damga vuran üç devlet adamı arasında belki de en usta politikacıydı. Babiâli'nin üstünlüğünü korumak ve sağlamlaştırmak için farklı güçleri (*saray, yabancı elçilikler, ulema, vb*) birbirine karşı kullanmayı başardı. Kendi gücünü sınırlayacağı için temsili kurumların gelişmesine karşı çıktı, basın ve muhalefet üzerinde baskı uyguladı. Basını susturmak amacıyla ünlü 1867 Âli Kararnamesi'ni çıkardı. Onun döneminde ortaya çıkan Yeni Osmanlılar hareketi, Âli Paşa'nın otokratik yönetimini de hedef alıyordu.

Mustafa Reşit Paşa ve onun koruyuculuğu altında yetişen Âli Paşa arasında bir sürtüşme doğduysa da iki devlet adamı arasında köklü bir görüş ayrılığı olduğu söylenemez. Âli Paşa da, Mustafa Reşit Paşa gibi reformcuydu. Yönetimi sırasında bütün devlet kurumları Batı kuruluşları örnek alınarak yeniden düzenlendi; ordunun modernleştirilmesine ve güçlendirilmesine çalışıldı; yeni tip okullar ve 1870'de Darülfünun ikinci defa açıldı; ilk ticaret odaları kuruldu; merkezi yönetim taşra karşısında güçlendirildi; yönetimde bürokratik kurumlaşma geliştirildi.

Dış politikada Âli Paşa'nın asıl kaygısı, Avrupalı büyük devletlerin artan nüfuzu ve yayılma politikası karşısında Osmanlı Devleti'nin varlığını sürdürmektir. Bu amaçla büyük devletler arasındaki çelişkilerden yararlanmaya çalıştı. Dünya konjonktürü daha çok İngiltere ya da Fransa politikasının yanında yer almasına yol açtı. Hıristiyan azınlıkların haklarını genişletmeye yönelik kararları, bu dış politika görüşleri çerçevesinde değerlendirilmelidir.

Bütün hayatını Osmanlı Devletine vafkeden Âli Paşa ölümünden birkaç ay evvel siyasi bir vasiyetnâme kaleme almıştı. Bu vasiyetnâmede Hariciye Nazırı ve Sadrazam iken takip ettiği siyaseti, devlette yapılan reformları, bu reformların yapılmasında karşılaşılan güçlükleri, Avrupa devletlerinin Osmanlı iç işlerine müdahalelerini ve kapitülasyon belâsını, açık ve samimi bir lisanla ifade etmiştir. Bu rota, Âli Paşa'ya göre İmparatorluğun devamı için mutlak şarttır.

Âli Paşa'nın özelleştirme hakkındaki görüşü de çok ilgi çekicidir. Padişaha devletin maaşlı memurları tarafından idare edilen fabrikalarından vazgeçmesini tavsiye ediyordu. Devlet fabrikaları hem çok masraflıydı, hem de özel sanayiye boğmaktaydı.

Bütün dünyanın büyük bir özellikle üzerinde durduğu basın ve yayın hürriyeti konusunda bir mutlakiyet hükümetini idare eden Âli Paşa'nın görüşleri gerçekten çok ileridir. Ona göre hür basın yalnız hataları düzeltmek istemeyen hükümetleri korkutur. Fikir kuvvetle ezilemez. Fikri, kuvvetle ezmek ve halkın düşüncesini kısıtlamak sadece isyana ve fesada sebep olur. Basın hürriyeti Âli Paşa'ya göre kötülüklerle savaşmak ve iyiyi himaye etmek isteyen her hükümetin en tabii yardımcısıdır.

Âli Paşa Avrupa Birliğinden yana: "Devletin geleceği Avrupa'dadır: Osmanlı Devleti, geleceğe Avrupa ile hareket etmelidir. Zaten 1856 Paris Anlaşması ile bu görüşü Avrupalılar tarafından da kabul edil-

miştir." Evet, Âli Paşa 135 yıl önceki vasiyetnâme'sinde bütün bunları yazmıştır.⁽²⁾ Bugün bile ekonomistlerin ve yöneticilerin öngördüğü bu tavsiyeleri Âli Paşa'nın bundan yaklaşık 130 yıl önce yapmış olması, kendisinin ne kadar ileri görüşlü bir devlet adamı olduğunun en büyük delildir.

Âli Paşa ikinci olarak kendi zamanındaki yöneticilerin yaptığı devlet yatırımlarının verimsizliğinden yakınıyor ve özelleştirmeyi savunuyor: "*Tanzimat Dönemi'nde devlet bir kısım yatırımlar yapmıştır. Ancak, istenen sonuçlar alınamamıştır. Devlet, bu yerleri yönetemiyor, verim alınamıyor. Batı'daki gibi özel sektör bu yatırımlara el atmalıdır.*"

Bugün de halâ devlet yatırımlarının hortumlama, yolsuzluk ve verimsizlikten başka bir şeye hizmet etmediğini konuşup durmuyor muyuz?

Âli Paşa ülke içerisinde kazandığı başarılarını ülke dışında da gösterdiğinden diğer büyük devletlerin başkanlarının da takdirini kazanmıştır. Örneğin, 3. Napoleon : "Âli Paşa gibi bir hariciye nazırı bulsaydım." demiştir. Âli Paşa öldüğünde (1871), Almanya hükümeti onun yazı takımını, ilk Alman İmparatoru 1. Wilhelm müzesine konmak üzere 300 altına Prens Bismark'a satın aldırdı; bu yazı takımı şimdi Berlin Müzesindedir. Kendisini hiç sevmeyen Mısır valisi Hidiv İsmail Paşa ise sevincinden 1000 altın bahşiş dağıtmıştır.

Masonluğu

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nın İnternet sayfasına göre, "Türkiye'de Ünlü Masonlar" çizelgesinde Devlet Adamları ve Politikacılar başlığı altında Sadrazam Âli Paşa görülmektedir. Tanzimat ve İslahat döneminin başta gelen üç paşasından, Mustafa Reşit Paşa ve Âli Paşa'nın mason olmalarında İngiltere seyahatleri sırasında, İngiliz elçisi Lord Stratford Canning'in büyük rolü vardır. Keçecizâde Fuat Paşa, İstanbul - I Proodos locasında tekris olmuştur. Mustafa Reşit Paşa ve Âli Paşa İngiltere-Londra'da Stratford Canning (Lord Stratford de Redcliff)⁽³⁾ teklifiyle bir mason locasına 1837 tarihinde tekris edilmiş olmaları muhtemeldir. Mustafa Reşit

(2) Yavuz Özdemir, *Âli Paşa Vasiyetnamesi, Atatürk Üni., Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi.*

(3) *Stratford Canning = Lord Stratford de Redcliff (1786 -1888): İstanbul'da 18 yıl hizmet etmiş, Başbakan George Canning'in akrabası bir İngiliz diplomatı. 93 Yaşında 1880'de öldü.*

Paşa'nın elçi olması sıfatıyla önce onun, daha sonra Mustafa Reşit Paşa'nın önerisi ile Âli Paşa'nın tekris olması muhtemeldir. Âli Paşa, 1837 - 1839 yılında elçilik müsteşarı olarak ve 1841 - 1844 yılında da elçi olarak Londra'ya iki kez gitmiştir. Fakat, uzun incelemelerden sonra bile, Mustafa Reşit Paşa ve Âli Paşa'nın Londra'da tekris oldukları mason localarını bulamadık. Her iki tekriste de adı geçen Stratford Canning (Lord Stratford de Redcliff) aynı yıllarda İngiltere elçisidir. Aynı dönem içinde, 1808 -1810, 1825 -1831 ve 1841 -1852 tarihleri arasında İstanbul'a çok kez gidip gelmiş ve

İngiltere için büyük görevler yapmıştır. Âli Paşa, İngiltere'nin İstanbul elçisi Stratford Canning tarafından Masonluğa sokulmamış olsa bile, 1848 yılında İskoçya Edinburg Büyük Locası'na bağlı bir locaya tekrisi yapılmış olabilir.

Büyük Üstat Kemalettin Apak'ın Türkiye'deki Masonluk Tarihi'den (1958, s.21)⁽⁴⁾:

"... Kırım Harbinden evvel Londra'da elçi olarak bulunan Koca Mustafa Reşit Paşa, İngiltere'deki bu vazifesi sırasında Masonluğu intisap eylemişti. Abdülmecit devrinde altı kere Sadrazamlık mevkiine getirilen Koca Reşit Paşa, Kırım harbi esnasında da İstanbul'da Sadrazam bulunuyordu. Paşa'nın, İstanbul'daki İngiliz Sefiri Lord Reading ile çok yakın dostlukları vardı ve esasen bu Sefir de bir Masondu.

İşte o zamanlar Lord Reading (Lord Stratford de Redcliff) Galata Kulesi civarında Bereketzâde Mescidi karşısında İskoçya'daki Edinburg Büyük Locasına bağlı bir loca tesis etmişti. İsmi maalesef yine malûm olmayan bu Mahfile İngiliz teb'asının ileri gelenleri ile Koca Reşit Paşa'nın itimat ettiği İngilizce bilen bazı Türk münevverleri kabul edilmişlerdi. Bu suretle bu İngiliz locası aristokrat bir mahiyet taşıyordu."

Bu şekilde İngiltere Birleşik Büyük Locası ve İskoçya Büyük Locası arşivlerinde yapılacak bir araştırmada Mustafa Reşit Paşa ile Âli Pa-

(4) Kemalettin Apak, Türkiye'deki Masonluk Tarihi, İstanbul, 195

şa'nın Masonluğuna ilişkin her şey su üstüne çıkar: İstanbul'da Galata Kulesi civarındaki Bereketzâde Mescidi karşısında Edinburg (İskoçya) Büyük Locasına bağlı bir loca oluşturulmuş. Mustafa Reşit Paşa ve Âli Paşa, Lord Stratford de Redcliff ile Masonluk ilişkisinin yanında, iyi bir arkadaş ve dosttular. Örneğin, Mustafa Reşit Paşa'nın 22 Ekim 1857'de beşinci kez Sadrazamlığa getirilmesi de Stratford de Redcliffe'in girişimlerinin sonucudur. Lord Stratford de Redcliffe'in, Mustafa Reşit Paşa ve Âli Paşa'ya siyasi ve masonik olarak yaptığı katkıları tüm çevresi bilir.

KAYNAKLAR

- Abdurrahman Erginsoy, *Büyük İnsan, Büyük Mason: Koca Mustafa Reşit Paşa*, Mimar Sinan 15, 1974
- Fuat Andıç-Süphan Andıç, *Sadrazam Âli Paşa*, Eren Yayıncılık, 2000
- Celil Layiktez, *Türkiye'de Masonluk Tarihi*, C. 1, İstanbul, 1999
- Gülnihal Bozkurt, *Islahat Fermanı'nın Düşündürdükleri*, Tarih ve Toplum, C.25, 1996
- Hıfzı Topuz, *Abdülmecit*, Remzi Kitapevi, 2009
- Kemalettin Apak, *Türkiye'deki Masonluk Tarihi*, İstanbul, 1958
- Sabahattin Arıç, *Koca Reşit Paşa*, Mimar Sinan, 5, 1958
- Süleyman Kâni İrtem, *Meşrutiyet'ten Mütareke'ye (1909 -1918)*, Temel Yayınları, 2004
- Yavuz Özdemir, *Âli Paşa Vasiyetnâmesi*, Atatürk Üni., Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi
- Yılmaz Öztuna, *Tanzimat Paşaları, Âli ve Fuât Paşalar*, Ötüken, Ankara, 2006

STRICT OBSERVANCE RİTİ(*)

Ahmet ŞENKUT

THE STRICT OBSERVANCE RITE

The Strict Observance Rite began its career during a post-war period of misery; proposed by a nobleman who was an incorrigible dreamer and fantasist, he was helped by people less well intentioned. The system answered the craving for hope, dignity and better conditions of life. This allowed its inventors to use lies in constructing an Order to replace regular Freemasonry of English origin in German speaking countries. But it was ruined by the discrediting and death of Baron von Hund and the scandals provoked by its harbouring of a number of dishonest men.

Beyond these factors, however, it was the social and intellectual evolution of German society towards enlightenment which really destroyed the roots of a system that had contaminated the whole masonic world. It was the fight of "Die Aufklaerung", of enlightenment against irrationality and mysticism, of Regular and Traditional Freemasonry against its most dangerous enemies ignorance, fanaticism and ambition.

24 Haziran 1717 tarihinde Londra'da ilk Büyük Loca kurulduğunda Hürmasonluk sadece Çıracak ve Kalfa derecelerinden ibaretti: Üstat, kalfaların arasın-

dan seçilen Locanın başkanına verilen bir sıfattı. 1726 ile 1730 yılları arasındaki bir zamanda Üstat derecesi ihdas edilerek ritüeli hazırlanmıştır.

(*) *Ritin adı Strict: sıkı, dikkatli, çok titiz; Observance: gözleme, izleyiş, riayet anlamına gelen iki kelimedenden meydana gelmiştir.*

1730 yılında Samuel Prichard'ın "**Masonry Dissected**" (Masonluğun Teşrihi) adlı ifşaatinin yayınlanmasıyla Sembolik Masonluğun çırak (tekris), kalfa (geçiş) ve üstad (yükseliş) dereceleri ve törenleri bir anlamda yerleşmiştir. Zira ritüeli ezberlemek zahmetine katlanmak istemeyen bir çok Üstadı Muhterem bu ifşaati ritüel kitabı olarak kullanmış ve bu sayede ritüellerin istikrar kazanması sağlanmıştır.

Her ne kadar sembolik derecelere ait törenler ileriki yıllarda düzeltilip geliştirilse de derecelerin ana unsurları ve törenlerin esas yapıları değişmemiştir. Ancak Kıta Avrupasındaki Hürmasonluk dünyasında yeni ritüellerin ve derecelerin ortaya çıkması için çok uzun bir süre geçmeyecektir.

Fransa'da yaşayan bir İskoçyalı olan Andrew Michael Ramsay(1686-1743) Le Louis d'Argent Locasında hatip görevinde iken 1737 yılında bir tekris töreni sonrasında verdiği ünlü nutkunda "**Hürmasonluğun kökenleri ortaçağın inşaatçı loncalarında değil Haçlı Seferlerine katılan Şövalye Tarikatlarında aranmalıdır**" diyerek Hürmasonluğun ritüellerinde yeni bir çığır açmıştır.

Ramsay'ın nutku ve tezi şövalyelik derecelerinin ritüelleri için bir kilometre taşı olurken 18. yüzyı-

lın ikinci yarısında Fransa'da ve Almanca konuşulan ülkelerde bir ritüel enflasyonu yaşanmaya başlamıştır. Nutkun hiç bir yerinde Tampliye Şövalyelerinin bahsi geçmemekle birlikte yeni ritüelleri yazanlar için Haçlılarla Tampliyeleri birleştirmek hiç de zor olmamıştır.

Bu ritüeller ve ait oldukları dereceler sistemler, nizamlar veya ritler içinde bir araya getirilmiş, kurulan çeşitli ritler birbirleriyle rekabet etmişler ve hepsi de Hürmasonluğun gerçek sırrına sadece kendilerinin sahip olduğunu iddia etmişlerdir.

Bütün bu ritlerin içinde **Strict Observance Riti** kadar sıradışı olan ve içinde çelişkiler barındıran bir diğer rit yoktur. Tarihinde şövalyelik, gizem, şan, entrika, büyücülük, aldatmaca ve bölünme olan bu ritin Hürmasonluğun yüksek (numara olarak) derecelerinin gelişimindeki etkisi inkâr edilemez. Bugün yaşamakta olan başta Rektifiye Skoç Riti olmak üzere İsveç Riti, EKSR gibi önemli nizamların üzerinde bu ritin izlerini görebiliriz.

Strict Observance Riti, Hürmasonluğun artık yaşamayan ritleri arasındaki yerini almıştır. Bu ritin gizemi bir çok yazarı onun üzerinde araştırma ve spekülasyon yapmaya yöneltmiştir. Ancak kardeşlerimiz için bu rit bir hayalet olmaktan ileriye git-

memiştir çünkü ismi bilinir ama kendisi hiç görünmez. Araştırmamızın amacı Masonik Literatürdeki bu açığı kapatmak olacaktır.

Baron Von Hund ve Ritin Kuruluşu

Şövalyelik derecelerinin ilk çıktığı yer Paris'teki Jakobit Locaları olurken, Almanya'da ve Kuzey Avrupa'da bu derecelerin yayılmasında önde gelen kişi ise Baron Karl Gotthelf von Hund ve kurmuş olduğu **Strict Observance Riti** olmuştur.

Baron von Hund (1722-1776) **20 Mart 1742** tarihinde Frankfurt am Main şehrindeki bir locada tekris olduktan sonra kendi anlattığına göre 1743 yılında Paris'teki bir Jakobit Locasında (1) Tampliye Nizamına (Order of the Temple) kabul edilmişti.

24 Temmuz 1751 tarihinde Von Hund, yakın arkadaşları olan Marschall, Schmidt, Von Tanner ve Von Schoenberg ile kendi top- rakları içinde bulunan Unwürde'deki Kittlitz kasabasında Saksonya Büyük Locasından berat alarak bir loca kurdular. Bu locaya bağlı olarak kurulan Droisig Şapitri'nde Fransa'dan getirtip Almanca'ya çevirdikleri 4 şövalye derecesini çalışmaya başladılar. Sistemin başkanı olan Von Hund "**Chevalier de l'épée**" (Kılıç Şövalyesi) ünvanını alırken

diğerlerine de buna benzer ünvanlar verildi.

Daha sonra Naumburg ve Kittlitz'deki localar ve şapitrlar bir araya gelerek bir "üst nizam" kurdular. Yeni nizamın da tabii başkanı olan Von Hund diğer üyelerin yardımıyla kurulmakta olan ritin anayasası olacak Kırmızı Kitabı hazırladı. Kırmızı Kitap'ta yeni nizamın tanımını, teşkilâtlanma şeması, değişik tüzükler ve derece ritüelleri bulunuyordu.

Ritin kronolojisinin başlangıcı olarak Jacques de Molay'ın yakıldığı tarih olan 11 Mart 1313 alınmıştı. Yazışmaların kaynağı olarak Tampliyelerin efsanevî merkezleri olan Sonnenburg gösteriliyor, tarih gerçek tarihten 1313 yıl 11 gün çıkarılarak atılıyordu (örneğin 17 Ocak 1994 yerine 06 Ocak 681). Tampliye Tarikatının tarihinde vuku bulmuş veya vuku bulduğu hayal edilen günlerde özel merasimler ve şöenler yapılması plânlanmıştı.

Baron von Hund ilk üç sembolik derecenin üzerine

- 4- Skoç Üstadı (Scottish Master)
- 5- Acemi (Novice)
- 6- Mâbed Şövalyesi (Knight Templar)
- 7- Bilge Şövalye (Professed Knight) 1770 den itibaren

derecelerini ilâve ederek Strict Observance Ritini kurmuştu.

Ritin isminin sıradışı oluşunun iki sebebi vardı:

1) Riti o sırada Almanya'da uygulanmakta olan diğer ritlerden ayırmak,

2) Ritin kurallarına sıkı sıkıya itaat edileceğini belirtmek.

İlk üç derecenin kelime, ritüel ve sembollerinde Tampliye Nizamına uygun olarak değişiklikler yapılmıştı. Örneğin Mâbedin girişindeki J ve B sütunları nizamın son Büyük Üstadı olan Jacques Molay Burgundicus'a atfediliyor, loca kapısındaki levhada nizamın yalnızca Hıristiyanlara açık olduğunu belirtiliyordu.

Bir de yeni sembol icad edilmişti: üzerinde **Ad Huc Stat** yazılı yıkık bir sütun. *(Bu sembol halen Rektifiye Skoç Ritinde kullanılmaktadır. Anlamı "Halâ Ayakta"dır)*

Birinci derecede üç orta sütun bildiğimiz kavramların dışında Tampliye Şövalyelerinin üç erdemi olan İtidal, Fakirlik ve İtaat'ı; çalışma avadanlıkları olan çekiç, mala ve pergel Tampliyelerin teşkilâtları lağvedildikten sonra da çalışıp hayatta kaldıklarını sembolize ediyordu.

İkinci derecede hamtaş, küptaş ve bir de kırık taş bulunuyordu. Bunlar Tampliye Nizamının ku-

ruluşunu, yükselişini ve yıkılışını simgeliyordu.

Üçüncü derecede Hiram, 1157 yılında Squin de Florian ve Neftodei tarafından katledilen Charles du Mont-Carmel'i temsil etmekteydi. Derecenin sembolü sakin bir denizde yelkensiz ve dümensiz sürüklenen bir gemi ve şu ibareydi: "**In silentio et spe fortitudo mea**" (Benim gücüm Sükût ve Ümittir)

Dördüncü derece bir Fransız derecesinden kopyalanmıştı ve ünvanı Skoç Üstadı (Büyük Mimar) idi. Bu derecede adaya Hiram'ın katlinden dolayı kendisinden şüphelenildiği ancak Hiram ölmeyip uyuduğu için ona merhamet edileceği bildirilmekteydi.

Beşinci derece olan Novice (Acemi) ilk Tampliye derecesiydi ve aday Nizam için acı çekmeye hazır olduğunu ispat etmeliydi.. Tampliye Nizamının tarihini öğrenebilmesi ve derecenin sırlarını alabilmesi için acı bir içkiyi içmesi gerekiyordu. Bundan sonra Jacques de Molay'dan sonra gelen Büyük Üstadların isimleri efsaneye gerçek süsü verebilmek için kendisine açıklanırdı. Ketûmiyet için Nizamın ismi yalnızca Lâtince söylenirdi.

Altıncı derece olan Inner Order (İç Nizam) üç sınıfa bölünmüştü:

a) Şövalyeler (Equites): asiller ve yüksek devlet erkânı girebilirdi.

- b) Silâhtarlar (Squires): parası olan herkes girebilirdi
- c) Socii: görevdeki prensler içindi ama büyük paralar ödemek suretiyle avamdan kişiler de bu şerefe nail olabiliyorlardı.

Von Hund, ritine başka hiçbir ritte görülmeyen bir yapı daha eklemiştir: "**Superiores Incogniti**" (**Bilinmeyen Üstler**). (Bu bilinmeyen üstler kavramı daha sonra kurulan birçok başka teşkilâtta da yaygın olarak kullanılmıştır.) Paris'te Von Hund'u Tampliye Nizamına iykaaf ederek ona Almanya'da bu riti yayma yetkisini ve Bölge Büyük Üstadı ünvanını veren bu bilinmeyen üstler onun vasıtasıyla riti yönetiyorlardı. Beşinci dereceye yükselen ritin mensupları "**Bilinmeyen Üstler**"e sıkı sıkıya itaat edeceklerine dair bir yemin ediyorlardı ve onlardan gelecek emirlere sıkı bir şekilde uymak zorundaydılar.

Strict Observance Ritinin öğretileri ve gelenekleri Tampliye Şövalyeleri ile Hürmasonlar arasında olduğu varsayılan askeri bağlara ve şu efsaneye dayanmaktaydı.

"1118'de Kudüs'te kurulan Tampliye Şövalyeleri Tarikatı, 1307 yılında Fransa Kralı V. Filip (1268-1314) ve Papa V. Clement'in anlaşması ve komplosu sonucu aforoz edildikten sonra lağvedilmiş, mal ve mülklerine el

konmuştu. Son Büyük Üstat Jacques de Molay tutuklanmış, yedi sene süren engizisyon işkence ve yargulamalarından sonra 1314 yılında yakılarak infaz edilmişti.

Efsaneye göre 1307 yılında Fransa'dan kaçan Auvergne Bölge Büyük Üstadı Pierre d'Aumont, iki Kumandanı ve Tampliye Şövalyeleri İskoçya'ya gitmişler ve İskoçya Kralı Robert Bruce'a sığınmışlardı. Kıralla 1314 yılında İngilizlere karşı kazandığı Bannockburn Savaşında yardım etmişler, Kırallık da bu hizmetleri karşılığında onların Operatif Mason Localarına girmelerine izin vermişti. Bu sırada rastladıkları George Harris ve yedi şövalye ile birlikte tarikatın devam etmesine karar vermişler ve Pierre d'Aumont, 1314 Aziz Yuhanna Yortusunda (St. John Bayramında) Büyük Üstatlığa seçilmişti. 1361'deki Büyük Üstat, Nizamın merkezini Eski Aberdeen'e taşımış, o günden sonra Nizam, Masonluk kisvesi altında Fransa, Almanya, İspanya, Portekiz ve bir çok yerde devam etmişti. Spekülâtif Masonluğun ataları olan bu şövalyeler isimleri gizli tutulan Tampliye Büyük Üstadları sayesinde Jacques de Molay'ı 1750 lere bağlamışlardı."

Von Hund, bu gerçeği açıklama zamanının geldiğini ve hatta Nizamın eski mülklerini ve imti-

yazlarını geri istemesi gerektiğini düşünüyordu. Bütün dereceler abartılı merasimlerle veriliyor, görevliler cıvıltılı regalyalar kuşanıyorlardı. Her üye üstüne kırmızı Tampliye haçı işlenmiş beyaz pelerin giyiyor, kılıç kuşanıyor ve madalyalarını takıyordu. Localara girenler Tampliyelerin gizli bilgilere sahip olduklarına ve Strict Observance Ritine katılarak sonunda bu gizli bilgilere kendilerinin de birgün ulaşacaklarını ümidediyorlardı.

Von Hund ve arkadaşları sadece kendi hayallerini gerçekleştirmekle kalmamışlar, imtiyazları gitgide azalan aristokrat sınıfının da gizli rüyalarını hayata geçirmişlerdi. Orta sınıfa dahil olan burjuvalar da ülkenin olmasa bile Tampliye Nizamının lider kadrolarına oynayabiliyorlardı. Nizama giren her üye kılıçlardan, biju ve kordonlardan, üniforma ve regalyalardan **daha doğrusu** kendisini büyük gösteren aynalardan nasibini alarak mutlu oluyordu. Merasimler, disiplin, locaların mali işlerinin titizlikle kontrolü, Almanca yazılmış ritüellere harfi harfine riayet ve Bilinmeyen Üstlere sorgulamadan itaat, kurulan bu yeni sistemin ismiyle de tam anlamıyla örtüşüyordu: Strict Observance Riti (**Sıkı İzleyiş Riti**).

18. yüzyılın Tampliye Şövalyeleri paylaştıkları ve koruduklarına inandıkları büyük sırdan dolayı

gurur duyarlarken, sistem de onlara haysiyet, inanç ve ümit veriyordu. Zengin orta sınıf için aristokrat sınıf ile aynı düzey ve ortamda bulunma imkânı; asiller için şeref ve imtiyazlarını geri verecek olan Nizamın yeniden kurulduğuna dair inanç; daha iyi günler ve emeklilikte rahat yaşamalarını sağlayacak bir gelir için ümit. Giyilen regalyalar ve şatafatlı üniformalar üyelerin gurunun okşarken verilen abartılı ünvanlar sanki yeni ve güçlü bir sosyal sistemin habercisi gibiydi. **Ancak gerçekte bunların hepsi akıllıca sahneye konmuş bir farstan başka birşey değildi.**

Rakiplerin Ortaya Çıkışı

Nasıl rekabet ekonominin itici gücü ise belki ritlerin gelişimi için 18. yüzyılda rekabet de gerekliydi. Nitekim 1760 yılından itibaren Von Hund'un ritine rakipler çıkmaya başladı.

Rosa

Yedi Yıl Savaşında esir düşmüş bir Fransız subayı olan Marki de Lernay 1760 yılında Üç Küre Locasından (Aux Trois Globes Lodge) Clermont tipi bir şapitir kurmak için izin aldı. Locanın Üstadı Muhterem Baron Von Printzen ve Rahip Rosa ile birlikte Kudüs Şövalyeleri Tampliye Şapitirini kurdular. Ancak gizli

amaçları üyelere verilen sertifikalardan ve kurulacak yeni şapitrlere verilecek patentlerden aldıkları anormal harçları cebe indirmektir. Rahip Rosa bir de üç sembolik derecenin üzerine gelen dört dereceyle yedi derecelik sistem icad etmişti. Bu okült sistemin içinde teoloji, astroloji, kosmoloji, simyacılık, kabbala ve hatta altın yapma bile vardı.

- 4- İskoç Üstadı (Scottish Master);
- 5- Seçilmiş Üstad, Kartal Şövalyesi (Elected Master, Eagle Knight);
- 6- Münevver Üstad, Tampliye Şövalyesi (Illustrious Master, Templar);
- 7- Ali Üstad, Tanrının Şövalyesi (Sublime Master, Knight of God).

Sistemin efsanesi ve sırları üyeler yedinci dereceye ulaştığında verilecekti. Bu sürede aidatlar artar ve sistemin tatlı kârı kuruçuların cebine akarken üyeler Rosa'dan vaadettiği sırları açıklamasını istediler. Üç yıl süren bekleyiş bir sonuç getirmeyince kardeşler Schubart isimli bir kardeşi Rosa'nın malî ve idarî işlerini denetlemesi yetkisiyle hayat boyu locanın kaymakamı yaptılar.

Von Leichten/Johnson

Bu arada Rosa'ya bir de rakip gelmişti. Kendini İngiliz diye tanı-

tan ama kendi anadilini konuşmayan, adının ne olduğunu kimse bilmediği ancak kendini Von Leichten diye tanıtan biri. 1762 yılında Von Leichten , Rosa tarafından Magdeburg'da kurulmuş bir şapitri üyesi eski bir süvari subayı olan Von Prangen ile tanıştı ve işbirliğine girişti. Tampliyeler hakkındaki bilgileri Von Prangen Rosa'dan, Von Leichten de daha önce yanında uşak olarak çalıştığı zengin bir soylunun kütüphanesinden çalıştığı kitaplardan öğrenmişti. Von Leichten bu kitapların yanısıra efendisinin ismini bile çalmış ve kendini artık Johnson diye tanıtmaya başlamıştı. Kendisini İskoçya'da kurulu Tampliye Şövalyeleri Hakim Şapitri'nin nizamı Avrupada yaymakla görevli elçisi olarak tanıtıyor, kendisine inananlara madenleri altına dönüştürebildiğini söylüyordu. Localakiler ona ve arkadaşına kollarını açtılar. Techmaier locanın Üstadı Muhterem olurken Johnson'da ikna yeteneği sayesinde Rosa'nın kurduğu teşkilâtın başına geçmiş, onun bir dolandırıcı olduğunu açıklayarak kovulmasını sağlamıştı. Localardan dışlanan Rosa sefalet içinde ölmüştü.

Johnson'un bundan sonraki amacı Strict Observance Ritini ele geçirmektir. Von Hund ile yapılan birçok yazışmalardan sonra 1764 yılı Mayısında Alten-

berg'de bir konvan toplanmasına karar verildi. Yanında getirdiği 40 Novice (Acemi) ile konvanın ilk gününe damgasını vuran Johnson'un foyası ertesi gün ortaya çıktı. Novice'ler Johnson'a ödedikleri astronomik giriş bağışlarını Von Hund'a şikâyet ettiler. Konvana katılanların önünde yüksek sesle yaptıkları münakaşadan sonra Johnson, bir asilzade olan Von Hund'un düello teklifini kabul etmedi ve geceyarısı Jena'ya kaçtı.

Orada bulunan şapitrin hazinesini alarak ortadan kayboldu. Ertesi yıl yakalandı, yargılanmadan müebbed hapse mahkûm edildi ve zindanda öldü.

Konvanda Von Hund'un anlattığı "Bilinmeyen Üstler" efsanesi ve gösterdiği patentler herkesce kabul edilerek ritin başı olduğu teyit edildi. "Bilinmeyen Üstler" in vereceği dolaylı veya dolaysız emirlere uyulacağına dair yeni bir yemin metni hazırlandı. Değişik ritüeller kullanmak veya diğer obediyanlarla yazışmak yasaklandı. Ritin Tampliyelerle olan ilişkisi sadece son iki dereceyi alanlara açıklanacaktı.

Kurulduğu ilk yıllarda Strict Observance Riti, Baron von Hund'un topraklarında yerel bir rit iken **1764 yılındaki** Altenberg Konvanından sonra bütün Almanya'ya ve Avrupanın bazı bölgelerine hızla yayılmaya baş-

ladı. 1768 yılına gelindiğinde 40 loca onlara bağlı şapitrlerle Strict Observance Almanyanın en popüler ritini olmuştu. O güne kadar Almanya'da etkili olmuş olan İngiliz stili Masonluğu geçmiş; Rusya, Hollanda, İsviçre ve İtalya'ya yayılmıştı. Rosa'nın kaymakamı Schubart'ın ritin temsilcisi olarak istihdam edilmesi ve görevinde gösterdiği başarı bu yayılmada etkili olmuştu. Schubart, Berlin'in en saygın locası olan Üç Küre Locasının (Aux Trois Globes) etkin bir üyesi olan Von Zinnendorf ile kurduğu ilişki sayesinde bu locanın da Strict Observance sistemine girmesini sağlamıştı.

Ancak alınan yüksek giriş bağışları ve aidatlar karşılığında anlatılan Jakobit /Tampliyeler efsanesi bir yerden sonra üyeleri tatmin etmemeye başlamıştı. Hermetizm'in ahlâki öğretileri ve maddî kâr ümitleri rit mensuplarına daha çekici gelmeye başlamıştı. Bunu ilk farkedenden ise Johann August Starck oldu.

Johann August Starck

Johann August Starck (1741-1816) protestan bir teolog, iyi bir ilim adamı, yetenekli bir dil bilimcisiydi. Paris, St Petersburg, Königsberg ve Wismar'da teoloji dersleri vermişti.

21 yaşında Göttinghen Locasında tekris olan Starck 1763-65 yıl-

ları arasında kaldığı St Petersburg'da localara devam etmiş, orada kullanılan ritüelleri elde etmiş, hatta Fransa'dan getirilen Filistin Şövalyesi derecesini de almıştı. Almanya'ya geri döndüğünde Wismar'da öğretim üyeliklerinden elde ettiği çok düşük maaş onun gibi bilgili bir adama az gelmeye başlamıştı. Strict Observance Ritinin ona büyük bir fırsat sağlayacağını gördü.

Çok iyi bildiği Tampliye Şövalye Tarikatı tarihini Rosikrusiyen efsanesiyle karıştırarak ortaya yeni bir sav attı: Tampliye Nizamının içinde asker olmayan bir Rahipler Kolu (Klerikats der Tempelherren/Clerks of the Temple) vardı. Okur yazar olan bu rahipler okült bilgilerin olduğu gizli arşivlerin ve tarikatın asıl sırlarının koruyucusuydular. Anlattığı hikâyeye gerçeklik kazandırabilmek için Kırmızı Kitabın içine Jakobit tatlar katan revize edilmiş bir baskısını ortaya çıkardı. Kendisini St Petersburgda kurulu hayali bir şapitrin temsilcisi olarak tanıtırken yazdığı ritüeller üç yüksek dereceye aitti :

- 4- High Scottish Degree (Yüksek Skoç Derecesi)
- 5- Novitiate (Acemi)
- 6- Canonry (Rahip)

Starck da kendi sistemini kurduktan sonra Strict Observance

Ritini ele geçirme plânını uygulamaya koydu. 1767 yılında Wismar Kalesinin komutanı Von Böhnen ve Baron Von Wegensack (Ek.3) ile birlikte "Zu den drei Löwen" (Üç Aslan) locasını kurarak berat istediler. Ekonomik plâna katılmak şartıyla kendilerine bu berat verildi. Bundan sonra High Clerical Chapter'ın (Yüksek Ruhban Şapitri) temsilcisi olarak Von Hund ile temasa geçmeye çalıştı. Von Hund başlangıçta ona pek yüz vermedi. Ancak araya girenler Tampliye Nizamının askerî ve dinî kollarının birleşmesi gerektiği konusunda ısrarlarını sürdürdüler. Bu birleşme olduğu takdirde rahiplerin kendilerinde olduğunu iddia ettikleri önemli sırları paylaşabilecekler ve Tanrı'nın yardımıyla Gerçek Işığa ulaşmayı başarabileceklerdi. Gönülden olmasa da Von Hund Starck ile temas kurdu. Bunu derhal kullanan Starck Wismar Şapitrinin bağımsızlığını ilân ederek Strict Observance Riti ile eşit şartlarda birleşmeyi önerdi. Ancak bu sırada Rusya'dan gelen haberler Starck'ın foyasını ortaya çıkardı. Temsilcisi olduğunu iddia ettiği St. Petersburg Şapitri gerçekte yoktu; isimlerini verdiği kişiler aristokrat değil basit zenaatkârlardı; şapitrin başkanı diye anlattığı Schrüger sıradan bir saat tamircisiydi. Bu haberler üzerine Von Hund Starck ile haberleşmeyi tamamen kesti.

Tam bu sırada Von Zinnendorf hikâyeye yeniden dahil oldu. İsveç Ritinin ritüellerini 200 dukaya satın almıştı ve bunları yüksek bir kârla Strict Observance Ritine satmak istiyordu. Von Hund "Üç Küre" locasının fonlarını izinsiz olarak kullandığı için onu suçladı ve bu teklifi kabul etmedi. Von Hund'dan yüz bulamayan Zinnendorf kendi locasında uygulanmakta olan ritüelleri modifiye ettiği İsveç sistemine adapte etti. Yine bir Tampliye Nizamı olan bu Alman-İsveç karışımı yeni sistem fevkalâde başarılı oldu ve hızla yayılmaya başladı. 1771 yılına gelindiğinde Almanya'da 16 loca **Zinnendorf Ritinde** çalışmaktaydı.

Karşısına dikilen bu güçlü rakip ve ekonomik plânın başarılı olmaması Von Hund'un tahtını sallamaya başlamıştı. Bu sırada Starck yeniden sahneye çıktı. Son bir sene içinde Rusya'ya gitmiş, bu defa orada gerçek bir şapitr kurmuş, bu şapitre nüfuzlu kişileri üye olarak almış, elini kuvvetlendirerek Almanya'ya dönmüştü. Von Hund'u Bölge Büyük Üstadı olarak tanımayı ve gizli arşivlerinin orijinal kopyalarını vermeyi teklif ediyordu. Tarikatın asıl sırlarının bunlarda saklandığı konusunda Baron von Hund ikna oldu ve bir konvan toplanmasına karar verildi.

1772 yılının Mayısında toplanan **Kohlo Konvanında** Von

Hund ile Starck'ın Clerical Chapter (Ruhban Şapitri) arasında bir pakt imzalandı. Starck tarafından yeniden yazılan "Novitiate" derecesinin ritüeli kabul edildi. Von Hund'un muhalifleri ritin kuruluş efsanesini ve patentlerini yeniden gündeme getirdiler. Kurulan dört kişilik bir komisyonun üyeleri Von Hund'u bir kere daha dinlediler ve gösterdiği belgeleri tetkik ettiler. Çok inanmamakla birlikte ritin kurucusunu zor duruma düşürmemek uğruna bunları kabul etmiş göründüler. Ancak bundan sonra itaat yemini "Bilinmeyen Üstler" e değil seçilen Büyük Görevlilere yapılacaktı. Brunswick Kontu Ferdinand "**Magnus Superior Ordinis**" seçilerek fiilen ritin başına geçti. Bölge Büyük Üstadı ünvanını üstünde kalmış olmasına rağmen ritin liderliği artık Von Hund'un elinden kaymış, ritin idaresi siyasi ve sosyal ağırlığı olan kişilerin eline geçmişti.

Kohlo Konvanından sonra Klerikat ile yapılan birleşme ritin ekonomik durumunu bir nebze düzeltmiş, rit Polonya ve İsviçre'de yayılmaya devam etmişti ama Von Hund'un şöhreti ve itibarı büyük yara almıştı. Aynı yıllarda Von Zinnendorf'un riti ciddi bir şekilde Strict Observance ile rekabet halindeydi. Uzun zamandır gerçek bir patenti olmadan çalışan Von Zinnendorf'un İngiltere veya İsveç'ten patent almak

için yaptığı birkaç girişim başarısız olmuştu. Sonunda simyadan çok hoşlanan bir soylu olan Hessen-Darmstadt Kontu Ludwig'i ritine dahil ederek bu işe çare buldu. İngiltere (Modernler) Büyük Locası Büyük Sekreteri Heseltiline'a gizlice verilen 5000 poundluk rüşvet ile Kont İngiltere Büyük Locasından patent alarak kurulan Almanya Milli Büyük Locasının Bölge Büyük Üstadı oldu. Uzun süren görüşmelerden sonra ilk üç derecesi birbirine çok benzeyen ancak üst dereceleri farklı olan bu iki şövalye riti arasında bir barış andlaşması imzalandı.

Kohlo Konvanında Von Hund'un patenti sorgulanmış ama iki önemli soru açıkta kalmıştı. Jakobit efsanesi gerçek miydi? Bilinmeyen Üstler kimlerdi? Bu konulara nihai cevaplar getirebilmek için 26 Mayıs **1776 da Brunswick'te** bir Konvan daha toplandı. Von Hund başında bu Konvana katılmadı ve bir memorandum gönderdi. Bunda "Stuart Hanedanının son yıllarda Hür Masonluğa ilgi göstermediğinden yakınıyor ama gerçek beratı sunacağına" söz veriyordu. Ancak Konvan bunu kabul etmeyecek kendisinin Konvana katılmasını istedi. Gelmek zorunda kalan Von Hund eskiden anlattıklarını tekrar etti ve belgeleri gösterdiyse de artık kredisi bitmişti. Kimse kendisine itibar etmiyor-

du, şatosuna çekildi ve aynı yıl içinde öldü. Konvanda ikinci olarak Klerikat ile yapılan birleşme gündeme getirildi. Yeterli cevaplar alınamamasına rağmen katılanların çoğunun okültizm bağışlı olması yüzünden yapılan Pakt geçerli sayıldı.

Gugomos

Alman Masonlarının okültizmin sırlarına olan açlığı bundan faydalanarak servet yapmak isteyen yeni bir simya peygamberini ortaya çıkarmıştı: Baron Gottlieb Franz Gugomos.

Gugomos gerçek Tampliye Nizamının üyelerinin azalmasına rağmen yaşadığını, kendisinin gerçek bir Tampliye olduğunu, Alman kardeşlerine bu sistemi tanıtmak için talimat aldığını söylüyor ve onları Wiesbaden'de toplanacak bir konvana davet ediyordu.

Strict Observance liderleri Gugomos'a güvenmediler ve onu imtihan etmek için bir şövalye gönderdiler. Gelen raporda Gugomos'un din ve felsefe hakkında hiçbir şey bilmeyen, İtalya'dan ithal ettiği tütün ve ipeklerin ticaretiyle kıt kanaat geçinen bir dolandırıcı olduğu yazıyordu. Ama Gugomos kolay pes edecek biri değildi. Bölge Büyük Şapitrine gönderdiği mektupta rit için faydalı olacak gizli bilgileri vereceğini vaat ediyor, samimiyetini gös-

termek için Tampliye Nizamının o günkü gizli Büyük Üstadının adını bildiriyordu. Bunun üzerine bazı vadiler Wiesbaden'e temsilci gönderdiler. Gugomos'un ilk günkü şovu katılanları etkilediyse de foyası çabuk ortaya çıktı. Tampliyelerden kaldığını iddia ettiği kılıç ve kalkanı birkaç ay önce imal eden demirci ortaya çıkınca hemen o gece ortadan kayboldu. Üyeler ayrıca Starck'dan Klerikatın sırlarını açıklamasını istediler, verilen üç günlük süre sona erdiğinde sırlar açıklanmadı ve Starck ritten istifa ederek kiliseye döndü. Clerics (Klerikat) ile yapılan anlaşma 1778 de bozuldu.

Strict Observance Ritinin üyeleri 1779 yılına gelindiğinde güvendikleri liderlerin ya sahtekâr ya da fırsat düşkünü dolandırıcı çıkmasından ötürü büyük hayal kırıklığına uğramışlardı. Okültizmin sırlarına sahip olarak zengin olma ümitleri de suya düşmüştü. Sistemin lağvedilmesini isteyenler olduysa da üç yıl yeni üye alınmaması kararlaştırıldı.

Von Hund 1773 yılında Fransa'daki eski Tampliye bölgelerini yeniden canlandırmak istemiş ve V. Burgundy Bölgesi Strasbourg'da, Auvergne Bölgesi Lyon'da açılmıştı. Yakın arkadaşı Baron Weiler bu bölgeleri kurarken onlara Starck tarafından yazılan ritüellerin Fransızca çevirilerini getirmişti. Fransızlar

çok eski zannettikleri bu ritüellerin aslında iki yıl önce yazıldığını farketmemişlerdi. İlerleyen yıllarda bu ritüellerde Tampliyelere verilen aşırı önemden rahatsız olmaya başlayan bir kısım Fransız Masonu bunları revize etmeye karar verdiler. Yapılan revizyonlar önce bölgesel Gaules Konvanında kabul edildi.

Fransa'daki Lyon kanadının başı olan Willermoz'un getirdiği sistem ve ritüeller daha sonra **1782 Wilhelmsbad Konvanında** beğeni kazandı. Orada Tampliyeler ve Hür Masonlar arasındaki bağların bir efsaneden ibaret olduğuna karar verildi. Klerikatların ritüellerine Willermoz'un ilâve ettiği güçlü Hiristiyanî unsurlar içeren sistem kabul edildi. Yeni rit sonuncu derecesinin ismini aldı: **Kutsal Şehrin İyiliksever Şövalyeleri**. Böylelikle Strict Observance Riti sona ermiş ve yerini bugünkü adıyla **Rektifiye Skoç Riti** (Rejimi) almış oldu.

Sonuç

Strict Observance Riti fantaziler kuran bir asilzade tarafından tasarlanmıştı. İtibar ve daha iyi hayat şartları isteyen insanların ümidi olmuş, bu sayede Orta Avrupa'da yayılmıştı. Baron Von Hund zengin ve aristokrat sınıftan üyeler cezbederek Almanya'nın sosyal ve politik hayatında rol oynayabilecek elit bir Mason grubu yaratmak istemişti. Bun-

da bir yere kadar başarılı olmuş, ama yarattığı efsaneyi gerçek belgelerle kanıtlayamaması itibarının sarsılmasına neden olmuştu. Rosa, Johnson, Gugomos gibi dolandırıcıların yarattığı skandallar, Starck'ın vaadlerinin boş çıkması da 1751 de kurulan bu ritin sonunu 1782 yılında getirmişti.

Düzenli Anglo Sakson Masonluğunun yerini Avrupa'da almak

isteyen ama Masonlukta bir sapma ve kirlenme olan Strict Observance Ritinin sonunu aslında Alman toplumunun **Aydınlanmaya** giden yolda sosyal ve entellektüel anlamda evrim geçirmesi getirmişti. Bu sonuç aydınlanmanın, mistisizm ve irrasyonalizme; düzenli ve geleneksel Masonluğun cehalet, bağnazlık ve hırsla karşı galip gelmesinden başka bir şey değildi.

* *
*

Ek 1:

Von Hund ve "Bilinmeyen Üstler" Efsanesi

1764 Altenberg ve 1772 Kohlo Konvanlarında Von Hund'a "Bilinmeyen Üstler" (Superiores Incogniti) ile olan ilişkisini anlatması için basıldı. O da şunları anlattı:

"1741 yılında Frankfurt'taki bir locada Masonluğa girdim. 1742 yılında Paris'e gittim, 1743 Eylülüne kadar orada kaldım. Bu sürede İskoç ve İngiliz olan Jakobit Masonlarla tanışarak onlarla dost oldum. Bunun sonucu olarak yüksek derecelerde çalışan bir locada ünvanı "Eques a Penna Rubra" (Kırmızı Tüy Şövalyesi) olan bir üst tarafından Tampliye Nizamına kabul edildim. Bu gizemli şövalye bana "Tampliye Şövalyesi" derecesini ve VII. Bölgenin Büyük Üstadı ünvanını vererek Tampliye Nizamını (Order of the Temple) Almanya'da kurmam için yetki verdi. Yeni talimat ve para desteğinin ileride verileceğini belirtti. Daha sonra Almanya'ya döndüğümde başka "üstler" ile de görüştim ve onlardan yeni talimatlar aldım".

Von Hund'un anlattığı bu hikâyenin en önemli yanı, masonik anlamda "Tampliye Şövalyesi" sıfatının ilk defa kullanılmış olmasıdır. Von Hund giriş töreninde Simon Fraser, Lord Lovat, Lord Clifford ve Kilmarnock Earl'ünün hazır bulunduğunu ve bu kişilerin adını öğrenemediği **Kırmızı Tüy Şövalyesi** ünvanlı locanın başkanına olağanüstü saygı gösterdiklerini söylemiştir. Bundan dolayı töreni yöneten **"Bilinmeyen Üst"** ün İngiltere tahtında hak iddia etmekte ve Fransa'da

sürgünde yaşamakta olan katolik Stuartların torunu **Prens Charles Edward Stuart (Bonnie Prince Charlie)** olduğunu sanmıştı. Ancak bu sanısı yanlıştı.

Katolik Stuartların Masonlukla olan ilişkisi 18. yüzyılda bir çok spekülasyona sebep olmuştur. Jakobit sürgünlerden bir çoğunun Fransa'da Mason Localarına girdiği bilinmekteyse de bunların şövalyelik derecelerinin ritüellerini ne kadar etkilediği cevabı verilememiş bir soru olarak kalmıştır. Charles Edward Stuart ise 1777 yılında Masonluğa hiç girmediğini ve Hürmasonlukla hiçbir ilgisinin olmadığını açıklamıştır. Ayrıca Katolik Kilisesi o yıllarda çıkarılan iki ferman ile Hürmasonluğu iki defa aforoz etmiştir. (*Papa Clemence XII'in 1738 tarihli In Eminenti Apostolatus Specula; Papa Benedict XIV'in 1751 tarihli Providas Romanorum Pontificum*)

Von Hund'un bir türlü açıklayamadığı Kırmızı Tüy Şövalyesinin kimliği ise 250 yıl kadar bir sır olarak kaldıktan sonra Edinburg'ta Jakobitlere ait gizli evrakların saklandığı bir kasanın ortaya çıkması ile büyük ölçüde çözülmüştür. Bu şövalye 19 yaşında iken 1742 yılında öğretmeni Michael Ramsay (ünlü Şövalye Ramsay'in kuzenidir) ile birlikte Paris'te bulunan Eglinton Earl'ü Alexander Montgomerie idi.

Jakobitlerin İngiltere tahtını ele geçirme girişimleri 1745 te Culloden'de kesin bir hezimete uğramalarıyla son bulmuştu. 1742-43 yıllarında İskoçya Büyük Locası Büyük Üstadlığını yapan Kilmarnock Earl'ü ve Lord Lovat 1746 yılında idam edilmişler, diğer Stuart taraftarı Jakobit liderler ya öldürülmüşler ya da zindana atılmışlardı. Eglinton Earl'ü ise bu yenilgiyi İngilizlerin tarafına geçerek atlatmıştı. Kırmızı Tüy Şövalyesinin kimliğinin gizli tutulması belki kendisi için hayırlı olmuştu. Von Hund'u Tampliye Nizamına alanların kendisiyle bir daha temasa geçmemelerinin asıl sebebi buydu.

Von Hund'un Stuartların bu yenilgisini ve taraftarları olan Jakobitlerin ölümleri duymamış olması düşünülemez ancak o, siyasal yenilgiye rağmen Şövalye Masonluk sisteminin sürdüğünü ümit ediyor, belki de böyle ümit etmek işine geliyordu. Almanya'da bu sistemi kurup yayararak, hayatta kalan Jakobitlerin kendisiyle temasa geçeceğini düşünmüş de olabilirdi.

1751 yılında ilk üç derecenin üzerine sadece üç şövalye derecesi koymuş iken, yedinci Professed Knight (Bilge Şövalye) derecesini 1770 yılında ortaya çıkarmıştı. Belki bu derece olayın başından beri vardı ve Von Hund bu dereceyi "Bilinmeyen Üstler" için saklı tutmuştu.

Ek 2:

Baron Von Wegensack ve "Seçilmiş Şövalyelerin Âli Nizamı"

Bir Alman subayı olan Baron Fredrich Von Wegensack 1748 yılında Hamburg'da kurulu bir locada Mason yapılmıştı. 1767 yılında Lubeck Körfezinde İsveçlilere ait Wismar Kalesinde görev yaparken Rostock'taki Strict Observance Locasından kalede bir loca ve şapitr kurmak için berat istedi. Bu talebin altında kalenin İsveçli kumandanı Baron Von Böhnen ve diğer üç kişinin daha imzaları bulunuyordu. Berat alındı ve loca Von Wegensack'in Üstadı Muhteremliğinde kuruldu. Bir kaç ay sonra Rostock'tan Von Wegensack'a bu dereceleri alıp almadığı soruldu. O da 1749 yılında Fransa'da Tampliye Nizamına girdiğini belirten bir mektup yazdı.

20. yüzyılın Masonik tarihçileri Von Wegensack'ın bu beyanına 1990 lı yıllara kadar inanmadılar. O yıllarda Brotönya'da ortaya çıkan bir arşivde "Seçilmiş Şövalyelerin Âli Nizamı" na (Sublime Order of Elected Knights) ait 13 el yazması bulundu. 1998 yılında yayınlanan bu elyazmaların birindeki 1750 tarihli bir üye listesinde Von Wegensack'ın ismi görünüyordu. Diğer bir elyazmasında ise Masonik içerikte Tampliye Şövalyelerinden bahsediliyordu :

"...ilk seçilmişin kanunlarını ve ahlâki öğretilerini sadakatla uygulayan Farisilerden bazıları ayrı bir topluluk kurarak İbranice Kadoş adını aldılar. Kadoş seçilmiş veya aziz demek olup İbranice Kol harfiyle simgelenmişti, bunlara Esseneler de deniliyordu.

Çok sonraları Haçlı Seferlerinde hacılara rehberlik yapmak ve onları korumak için Hugues de Paganis ve Godeffroi Saint Amour, Papa'dan izin istediler. Papa'da bu kutsal amaç için bir nizam kurmalarına izin verdi. İlk defa Süleyman Mâbedinde konuşlandıkları için bunlara Tampliyeler adı verildi. Papa bunların siyah kuşak ve beyaz tünik üzerinde kırmızı haç taşımalarına izin vermişti. Tampliyeler daha sonra Kudüste kurulu St .John Şövalyeleriyle birleştiler."

Brötanya'da bulunan elyazmalarına ilâveten 2. Dünya Savaşında Nazilerin Paris'ten Berline, Rusların da oradan alarak Moskova'ya götürdükleri Fransa Grand Orient'i arşivleri 1991 yılında Sovyetler Birliğinin dağılmasıyla Fransa'ya iade edilmişti. Bunların arasında aynı "Seçilmiş Şövalyeler Âli Nizam" ının Baron Von Wegensack'a Almanyanın kuzeyinde şapitr kurma yetkisi veren 1749 tarihli bir belgesi bulundu. Böylece Von Wegensack'ın mektubunda ifade ettiği gibi 1749 yılında Fransa'da bir Tampliye Nizamı olduğu iki ayrı kaynaktan ispat edilmiş oldu.

Ek 3:

Strict Observance Riti
Ritüeli

(ÇIRAK LOCASI)

Açılış Seremonisi

Bütün kardeşler locada toplanınca, Üstad koltuğuna çıkar.

Üs. Muh.

- Kardeşlerim, düzen duruşuna geçiniz.

Kardeşler düzenli duruşa geçip çirak işaretini verirler.

Üs. Muh.

- Birinci Nazır kardeşim, saat kaçtır?

1. Nazır

- Öğle vaktidir.

Üs. Muh.

- İkinci Nazır kardeşim, İkinci Nazırın ilk işi nedir?

2. Nazır

- Kapıların kapalı, haricilerin dışarıda, herşeyin düzenli olmasını sağlamaktır.

Üs. Muh.

- 2. Nazır kardeşim, görevinizi yapınız.

2. Nazır kılıcını çeker, gider kapıların kapalı ve locanın korun-

makta olduğunu kontrol ettikten sonra geri döner ve kılıcını kınına sokar.

2. Nazır

- Üs. Muh., hariciler dışarıdadır, herşey düzenlidir.

Üs. Muh.

- 1. Nazır Kardeşim, adınız nedir?

1. Nazır

- TUBALKAIN

Üs. Muh.

- 2. Nazır Kardeşim, Mason musunuz?

2. Nazır

- Kardeşlerim beni öyle tanırlar.

Üs. Muh.

- 1. Nazır kardeşim, locayı açmak için doğru zaman mıdır?

1. Nazır

- Evet, doğru zamandır.

Üs. Muh.

- Birleşik Locaların yöneticileri adına Locayı Masonluğun bütün şerefleri ve kutsal sayılarla açıyorum. (* * -)

Üs. Muh. tokmakla masaya vurur, nazırlar sırayla vuruşları tekrarlar. Üs. Muh. kılıcını çıkarıp önündeki masadaki Kutsal Kitabın üzerine koyar.

- Kardeşlerim loca açılmıştır.

Kardeşler de ayakta kılıçlarını çekerek, yere doğrulturlar.

Kapanış Seremonisi

Üs. Muh.

- 1. Nazır Kardeşim, saat kaçtır?

1. Nazır

- Gece yarısıdır, Üs.: Muh.:

Üs. Muh.

- 2. Nazır Kardeşim, locayı kapamak için doğru zaman mıdır ?

2. Nazır

- Doğru zamandır, Üs. Muh.

Üs. Muh.

- 1. Nazır kardeşim, locamızın yararı için kardeşlerimizin söyleyeceği bir şey var mıdır ?

1. Nazır locaya sorar, acil durumlar dışında, bir daha ki toplantıya kadar konuşulmaz.

Üs. Muh.

- Zaman geldiğine göre birleşik locaların yöneticileri adına, Masonluğun bütün şerefleriyle, locayı kutsal sayılarla kapatıyorum.

*Üs. Muh. kılıcını kınına sokar, çirak derecesiyle (**-) vurur, nazırlar sırayla tekrarlar.*

Üs. Muh.

- Kardeşlerim, loca kapanmıştır.

Bütün kardeşler kılıçlarını kınlarına sokarlar, sonra Üs. Muh.'e uyararak çirak derecesinin işaretlerini verirler. Bundan sonra huzur içinde sevinçle dağılırlar.

* *
*

Ek 4:

Strict Observance Ritüeli

Çirak Derecesi Katesizmi

S- Hür Mason musunuz ?

C- **Kardeşlerim ve refiklerim beni öyle tanırlar.**

S- Nerede kabul edildiniz ?

C- **Tam ve kusursuz bir locada.**

S- Locanın şekli nasıldır ?

C- **Uzun kare.**

S- Uzunluğu ne kadardır ?

C- **Güneşin doğuşundan batışına kadar.**

S- Genişliği ne kadardır ?

C- **Öğle vaktinden gece yarısına kadar.**

S- Yüksekliği ne kadardır ?

C- **Bulutlara kadar.**

S- Neyin üstüne kurulmuştur ?
C- Üç sütunun üzerine.

S- Bunlar nedir ?
C- Akıl ve Hikmet, Güzellik, Kuvvet.

S- Bunlar hangi amaçlara hizmet eder ?

C- Akıl ve hikmet tasarlama-ya, güzellik süslemeye, kuvvet desteklemeye.

S- Locanızda kaç çeşit çalışma avadanlığı vardır ?

C- Üç çeşit: âletler, mücevherler ve süsler.

S- Âletler hangileridir ?

C- İncil, tokmak, pergel.

S- Mücevherler hangileridir ?

C- Gönye, tesviye, şakül.

S- Süsler hangileridir ?

C- Alev Saçan Yıldız, Siyah Beyaz Yer Döşemesi, Örtünün Çentikli Kenarı

S- Locanızı neler aydınlatır ?

C- Üç Büyük Nur

S- Bunlar nedir ?

C- Güneş, ay ve yıldızlar.

S- Üs. Muh. nerede oturur ?

C- Güneşin doğduğu yerde.

S- Nazırlar nerede otururlar ?

C- Güneşin battığı yerde.

S- Üs. Muh. nasıl giyinmiştir ?

C- Mavi ve altın renginde.

S- Üs. Muh.'i neyle kıyaslısınız ?

C- Güneş ile.

S- Nasıl ?

C- Güneş nasıl güne hükmeder ve dünyayı aydınlatırsa, Üs. Muh.'de locasına hükmeder ve kardeşlerini aydınlatır.

S- Nazırları neyle kıyaslısınız ?

C- Ay ile. Nasıl ay güneşin ışığını yansıtarak geceyi aydınlatıyorsa Nazırlar da Üs. Muh.'in yönetiminde hakikati bulmamıza yardım ederler.

S- Üstadlar ve kalfaları neyle kıyaslısınız ?

C- Yıldızlarla çünkü onlar gece yolculuk yapanlara yol gösterirler. Üstatlar ve kalfalar da aynı şekilde bizlere MASONLUKTA rehberlik yaparak yolumuzu aydınlatırlar.

S- Üs. Muh. neden göğsünde Gönye taşır ?

C- Üç sebepten: birincisi gönye hükmetmenin sembolüdür. Nasıl bir inşaatın duvar-

ları gönye ile düzgün çıkarsa, kardeşler de Üs. Muh. tarafından gönye ile düzgün yönetilirler. İkincisi nasıl ham taşlar yontuldukça gönye ile ölçülürse, kardeşler de erdemli olmaya gönye ile yöneltilirler. Üçüncüsü bütün davranışlarımızın Hakikatın gönyesine uygun olması gerektiğini bize hatırlatır.

S- Birinci Nazırın taşıdığı Tesviye bize neyi hatırlatır ?

C- Nasıl inşaattaki formenler kardeşlerin, kalfaların ve çırakların yaptıkları işleri Tesviye ile ölçerlerse, Birinci Nazır da Kardeşlerin görevlerini erdemli yapıp yapmadıklarını Tesviye ile ölçer.

S- İkinci nazırın taşıdığı Şakûl bize neyi öğretir ?

C- Bir Mason inşaatın dik çı-

kıp çıkmadığını nasıl şakûl ile ölçerse, İkinci Nazır da kardeşlerin erdem ve şeref yolunda doğru yürüdüklerini ve Nizama karşı olan görevlerini ve yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini Şakûl ile ölçer.

S- Masonlar harici âlemde diğer insanlardan nasıl farklıdır ?

C- Kardeşlerine karşı doğruluk ve dostluklarıyla; hür ve liberal düşünceleriyle; mazbut yaşam biçimleriyle.

S- İsminiz nedir ?

C- TUBALKAIN

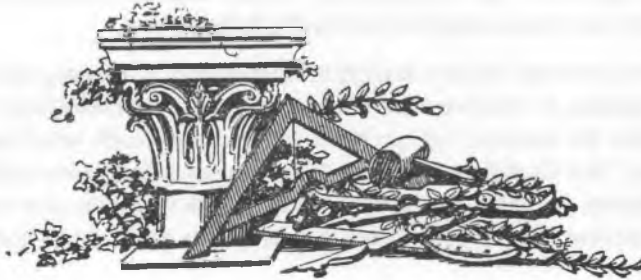
S- Çırakların amblemi nedir ?

C- Tepesi yıkılmış ama hala ayakta duran, üstünde AD HUC STAT (anlamı: "halâ ayakta") yazan bir sütun.

KAYNAKLAR

Introduction to the Rituals of the Rite of Strict Observance, Alain Bernheim & Arturo de Hoyos

Ars Quatuor Coronatorum, Vol.100/1987, Vol.109/1996

KARANLIĞI AŞIP DAİMA AYDINLIĞA YÖNELMELİ

Türkhan SLEM

TO OVERCOME DARKNESS IN THE PURSUIT OF LIGHT

Darkness as defined in the context of Esoteric and Philosophical Systems is ignorance and fanaticism, malice and evil, dogmaticism and conspiracy, fundamentalism and is to be taken by paradigms and superstitions. Darkness is the deviation from scientific and logical thinking and from laicism. One has to search and investigate to be able to reach illumination and try to achieve International Values and thus Internationalism. Freedom of Mind and Freedom of Thought are the main basic values of Freemasonry and to be able to achieve these values, one has to fight with Ignorance and with Fundamentalism.

The Early Ages are the ages where hearing and listening were dominant. Intelligence without will power dominated these times. In the New Ages, Theological approach had transferred to Positive Approach and the Freedom of Thought and Conscience which in turn led to Rationalism.

Freemasonry is the way of Love and Light. Freemasonry is a source for developing the ability to learn, to improve oneself and to try to achieve perfection. All Masons should pursue the masonic light to learn and in return teach what they learn in Freemasonry. This Craft frees one from the pressures of Ignorance and helps one achieve Wisdom, Scientific Thought and Virtues. Truth will shine over the darkness of fundamentalism, ignorance, slavery to paradigms and superstitions and will

warm the hearts of civilised individuals who are enlightened by Freedom of Thought and Conscience. These values will eventually become the common heritage of all mankind. Freemasons, as Real Enlightened Selves, will have to make the Masonic Light destroy Darkness of Ignorance. This needs hard work. It needs endless strife working with Love and Charity and needs a very strong Sense of Responsibility.

KARANLIK: Işık almayan yer, aydınlıktan mahrum olmak, önünü ilerisini, güzellikleri ve gerçekleri görememek arayış içine girmemek, atıl ve özgürlükten mahrum kalmak demektir. Karanlık, aynı zamanda ne olduğu gereği kadar anlaşılıp bilinmeyen muğlak ve karışık; şüphe, tereddüt ve tedirginlik yaratan bir hal, durum veya bu tarz insan.

EZOTERİK VE FELSEFİ EKOLLERDE KARANLIK:

Cehaleti, gericiliği, fesatlığı, kötülüğü, bilgisizlikten, dogmalardan, bağnazlıktan ve batıl saplantılardan kendilerini kurtaramayanları, akıl ve bilim ilkelerini benimsemeyip, bilinmezlere tutsak olanları ve lâikliğin karşıtı olan davranışları ifade eder.

Aydınlığa ulaşıncaya araştırmaya başlanacaktır. Araştırmada bulmaya çalışılan, keşfedilecek şey ise kişinin kendi nefsi, benliği; yani, bizzat kendisidir. İnsanın Kendisini Tanıması ve Kendisini Bilmesidir. İnsanın kendini bilmesinde ortak bir nitelik ve eylem vardır. Bu ortak nitelik ve eylem: Düşünmektir. İnsan, düşünce ile görür, düşünce ile duyar.

Amaç, mükemmellik yolunda tekâmül ederek, Kâmil İnsan olmaktır. Bunun için de, aklın ve bilimin önderliğinde öğrenmek, eğitilmek, bilgilenerek, kültürlenerek özü yüceltmek, Erdemlerle donatıp yetkinleşerek özgürce Evrensel Değerlere ve Evrenselleşmeye ulaşabilmektir.

Hayata çok değerli anlam vermeli, düşünmeksizin ve bilgi edinmeksizin yaşamamalıyız. İnsan, düşünebilen ve düşündüğünü eyleme dönüştüren yegâne varlıktır. Özümüzde yatan bu düşünselliği, hayata olumlu olarak geçirmek ve bu yolu her geçen gün daha da aydınlatarak, geliştirmek, ilerlemek gerekir.

İnsanlık tarihi iki temel üzerine oturur: Sevgi ve Bilgi

Karanlıktan aydınlığa çıkan yolda, perdeleri bir bir aralayabilmek için önce **Cehalet** üzerinde durmak gerekir.

Cehalet, bilgisizlik demektir. Cehalet olduğu sürece kişinin kendi koyduğu kurallar geçerli ve egemen sayılır. Bu kurallar onun haklığının kanıtı için şiddet kullanmasını meşru kılar. Barbarlık böylece ortaya çıkar ve bundan Cehalet - Barbarlık İttifakı oluşur. Barbarlık bir dünya görüşü veya yaşam felsefesi değildir. Kuralsızlık ortamında yaşamı sürdürmenin bir nevi olağan ve gerçekçi yoludur.

İsteksiz, amaçsız olan ve her şeyi kendisinin bildiğine inanan insanlar, daha fazla öğrenmeyi gereksiz bulduklarından herşeyi yarım yamalak öğrenirler. Bu nedenle de bilgisiz kahrılar. Ancak, bu insanlar kendilerince her şeyi bildiklerine inandıklarından, bu inançlarını çevreye yaymaya çalışırlar. İnatçı, öfkeli, saygısız ve saldırgan olan bu insanlar amaçlarına ve hedeflerine ulaşabilmek için her türlü yöntemi uygularlar. Fanatikleşirler ve çevrelerindeki zayıf, biçare ve güçsüz insanları etkileyip sultanları altına alırlar. Düşüncelerini gerçekleştirebilmek için kaba kuvvet ve şiddeti araç olarak kullanırlar. Diğer bir deyişle, çağımızda Kanser kadar tehlikeli olan Fanatizmin (Taassubun) kökeninde Cehalet yatar. Cehalet hıyaneti besler, hıyanet ise cehalete destek olur. Sonuçta, Cehalet ve Hıyanet Birliği oluşur. Bu kötü oluşum gerçekleştiğinde, kartopu gibi gittikçe büyürler ve hep birlikte ihtiyaç duydukları tüm mevkileri ellerine geçirmeye çalışırlar. Bunun için de her yolu denerler. Bu kötü oluşum gerçekleştiğinde, Hür Toplumun üstüne Kara Bulutlar iner. Toplumun sinesindeki ve yaşamındaki tahribat ve zarar korkunç ve büyük boyuttadır. Tarihte bu âfetin pek çok örnekleri ve kurbanları vardır.

TAASSUP

- Bir düşünceye, bir inanca körü körüne bağlanıp, ondan başkasını düşünmeme hali,
- Dinî, politik ve felsefi bir fikri, yorumu veya kanaati körü körüne ve aşırı ölçüde tutucu bir inatla savunarak o fikir, yorum ve kanaatten başkasını kabul etmemektir,
- Dinî bir doktrinin veya herhangi bir davanın veya kanaatin başarısı için aşırı bir hoşgörüsüzlük, şiddet, cebir ve zorlamadır.

Taassup, şuarsuz bir dinî galeyandır. Mantığı köreltir. Tanrı'ya sözde hoş görünmek için, O'nun ilâhi kudretine karşı suç işlemeyi teşvik eder. Bir ahlâki şaşkınlık, aklî bir malûliyet ve hatta dalalettir.

Masonluk, dinlerin hepsine hoşgörüyü bakar ve her türlü düşünceye ve vicdan özgürlüğüne saygı duyar. Masonluk hiçbir dinden değildir, çünkü kendi gerçeklerini bütün dinlerin içinde bulur.

Mutaassıp olan bir kimse tek yönlü düşündüğü ve düşündüğü o fikre körü körüne bağlı olduğu için, "Öğrenme olgusundan yoksundur; çünkü, dar kafalıdır." Dogmatik bir fikir yapısına sığınmıştır. Kendince huzurlu ve tembeldir ve ister istemez geleceğe kapalıdır. Olmakta olanı, hep kendisine sunulmuş hazır inak kalıplarıyla kabul eder, hiçbir şeyden kuşku duymaz. Kuşku duymayan insan ise Düşün Dünyasını geleceğe kapatmış ve ufku daralmıştır. Bilinçlenemez. Boş inançlarla ömrünü geçirir. Özgürlüğünü ve kişiliğini oluşturamaz.

İnsanın ruh özgürlüğü ve kişilik kazanmasına engel olan ilk öge, ilk koşul Fanatik Zihniyettir. Bu zihniyet insanı bilinmez başlangıçlara ve güçlere teslim eder. Günümüzde, düşünce, vicdan ve irade özgürlüğünden yoksun pek çok toplum mevcuttur.

Buna rağmen, "İnsanlar sadece bu yoldan gideceklerdir ve gitmelidirler", "Dünya hiçbir zaman değişmez", "Böyle gelmiş böyle gider", "Tarih tekerrürden ibarettir." türünden inanışlar ve bu tür kısır döngüler, kültürlü ve medeni toplumlarda artık hiç taraftar bulamamaktadır.

Sırlarını vermekte çok hassas davranan tarih, şimdiye kadar insan oğluna büyük bir ders vermiştir; "İnsan elinin yaptığı şeyi yine insan eli bozabilir veya değiştirebilir". Bu bir iz'an, bir istek, bir eğitim ve bir cesaret işidir; zira korku, her türlü bağınazlığın kökü ve esasıdır. Böyle bir korku hâkim olursa, aydınlık günlerden, altın çağlardan, olumlu değişme ve gelişmeden ve modern yeni yüzyıllardan bahsetmek boşunadır.

Taassubun kökünde, Cehalet, Bilgisizlik, eğitimsizlik ve hoşgörüsüzlük vardır. Bunların hepsi esasında Masonluğun karşısında olduğu ve mücadele etmek zorunda bulunduğu önemli hususlardır. Bu nedenle, cehaletin asırlardan beri, neden Masonluğa düşman olduğunu anlamak hiç de zor değildir. Bu nedenle, Masonluğun Taassup, Cehalet ve Gericilikle mücadelesi ezeli ve ebedidir.

Taassup düşüncesinin içinde şiddet, cebir ve eziyet de yer almaktadır. Şiddet ve eziyete başvurmak ise Masonluk Yeminindeki (Hak ve Adaletten yana olmak ve başkalarının hakkını, kendi hakkı gibi korumak) fikriyle bağdaşmaz.

İster dini, ister diğer konularda olsun Düşünce ve Vicdan Özgürlüğü, Masonluğun ana prensiplerindedir. Taassup ise, bir düşünceyi, bir inancı veya bir doktrini başkalarına zorla kabul ettirerek, insanın düşünce yeteneğini kısıtlamakta, baskı altına almakta ve o konuda fikir üretilmesini engellemektedir. Oysa, Masonlukta, insandan fikir

üretmesi, şüphe ettiği konuları araştırması, eleştiri yapması, gerekirse alternatif düşünceler oluşumuna fırsat vermesi beklenir.

Taassubun karanlık çukuruna düşmüş insanın, yalnız kendi fikrini kabul etmesi, başkalarını negatif ve olumsuz olarak tanımlaması, taassubun bir başka yüzüdür. Dinsiz, Faşist, Sağcı, Solcu gibi etiketler mutaassıbın, karşısındakini tam olarak anlamadan, ona açıklama fırsatı vermeden, ne düşündüğüne önem vermeden kullandığı deyimlerdir.

Masonluk, Güzelliği insanın ruhunda arar. Başkalarının fikirlerine saygı gösterir ve onları anlamaya çalışır. İnsanları sınıflandırmak, önyargıları herkese uygulamak, taassubun diğer bir örneğidir. Orta Çağ Avrupa'sında, engizisyonun insanlara yaptığı işkenceler Dinî Taassubun bir neticesidir. Dünyanın döndüğünü söyleyen Galilei, Engizisyonunda söylediklerini yalanlaması için işkence görmüştür. Din adamlarına göre, madem ki Kutsal Kitaplar'da dünya dönmez deniliyordu, Galilei'nin kanıtlarına değil, din kitaplarına inanmak gerekiyordu.

Galilei, Piza Kulesi'nde düşme ivmesi denemeleri yaparken, bilim adamları niteliğindeki arkadaşları, Galilei'nin sapıtığını ileri sürerek, bu sefer de Bilimsel Taassuba örnek oluyorlardı.

Osmanlı Döneminde ilk matbaa Avrupa'dan 270 yıl sonra, hem de şartlı olarak kurulmuştu. Avrupalı 270 yıl boyunca okumuş, bilgilenmiş, kültürlenmiş, bu yolda çok mesafe kat' etmişken, Osmanlı bir kaç el yazması kitapla iktifa edip, yerinde saymıştır. "Kur'an-ı Kerim gâvur icadı matbaada basılamaz" denmiş ve matbaaya karşı çıkmıştır. Oysa, Kur'an daki ilk emir "Oku!" emridir. Kur'anda herkesin okuması emredilir. Bu da, Dinî Taassubun kendi içindeki çelişkisine güzel bir örnektir..

İnsanların ve dolayısıyla toplumların bâtil inançlarının artması, onların bilgisizliklerinden ve bağımlılıklarından yararlananların işine gelir. Bir toplumda bâtil inançlar ne kadar yaygınlsa, aklını olumsuz yönde kullanan istifadeciler ve çıkarıcılar, o toplum üzerinde o ölçüde egemenlik sağlayabilirler, baskı kurabilirler ve bunları kendilerinin bireysel tutkuları ya da nesnel amaç ve çıkarları doğrultusunda kullanabilirler.

Bu çıkarıcı ve istifadeciler, olumlu bir hal meydana getirilmesi gerektiğinde ise hemen bölünürler. Ortalığı karıştırmak ve birşeyleri yıkmak gerektiğinde ise, hemen ve tekrar birleşirler. Bu önce kişinin bakış açısını daraltıp, etrafı ve dünya ile ilişkisini kesmek, sonra da zoraki ve

hissettirmeksizin taassubu empoze etmektir. Hedef kişisel ve maddidir. İşte, bu yıkıcı tarafın yöntemidir.

Olması gereken yapıcı yöntem ise, kişinin ufkunu bilgi ve eğitimle genişletip, hiçbir baskı uygulamadan, akli ve özgür düşüncesi ile doğruyu görmesini sağlamaktır. Hedef toplumsal, ileriye, gelişmeye ve tekâmüle yönelik, manevi ve bilgiseldir.

Bu nedenle, taassubun kökeni olan cehaletle savaşmak için öğrenmek ve öğretmek gerekir. Eğitime çok önem verilmelidir. Eğitimle kazanılan bilginin ışığı, Nur'dur. Bu nur, cehaletin, taassubun, bâtil itikadın ve kötülüklerin karanlığından kurtaran iyiliğin, doğruluğun, güzelliğin ve ilimin aydınlığına ve insanı tekâmüle ulaştıracak olan ışıktır. Bu nurun aydınlığında taassup doğal olarak barınmaz. Barınabilme-yi başaranlar ise uzun vadede yok olup giderler.

Bundan sonraki aşama, Eğitim'dir.

Cehaletin ortadan kaldırılmasında hiç şüphe yok ki eğitim en büyük katkıyı sağlar. Öğrenmenin, bilgilenmenin birçok yolu vardır. Önemli olan, öğrenmeye arzulu ve hevesli olmak gerekir. Eğitim yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Gerçek yaşamı eğitim sürelerine entegre edebilecek, nitelikli, yeterli bir eğitim sistemi geliştirmelidir.

Eğitim üç ana temel üzerine oturur:

- 1- Çağdaş Düşünce
- 2- Öğretim yöntemlerine ve teknolojilerine uygun alt yapı
- 3- İyi yetişmiş öğretmenler

ÇAĞDAŞ DÜŞÜNCE:

Kökü bilime dayalı, tartışma ve eleştiri süzgecinden geçmiş ve üretime yönelik düşüncedir.

Öğretmenler, öğrencilerinin eğitiminde onların istek, arzu, yetenek, kapasite ve zekâ kategorilerine göre gerçekleştirebilecekleri ve başarılı olacakları yönlerde ve alanlarda yardımcı olmalıdırlar ve onların yaratıcı taraflarını keşfetmelidirler.

Bilgiyi hap yapıp veren, hep aynı plâğı çalan, ezberci eğitimden kurtulup, okumayı seven, düşünen, tartışan, irdeleyen, soru soran, eleştiren ve yargılayan nesiller yaratmalıdır. Bunun yanında, öğrencilere felsefi bilgileri kazandırma da zorunlu olmalıdır. Hiçbir şeyi sorgulama-

yan, konuşmayan, eleştirmeden eğitim yapan bir kuşak, geleceği yönlendiremez.

Eğitimde hayatı iyi tanıtmalı, insanı iyi tanımalı ve tanımlamalı, insan ve toplum ilişkisine önemli yer vermelidir. Eğitim sadece kazanmayı değil, vermeyi ve paylaşmayı da öğretmelidir. Temeli insan sevgisine dayanmayan hiçbir eğitim sistemi, ahlâksal yargı ve dinsel emirler bile kalıcı ve uzun ömürlü olamamıştır. Eğitimde insan ve doğa sevgisi temel alınmalıdır. Küresel dünyada, ayakları üzerinde durabilecek ülke gerçekleri kadar, küresel gerçeklerin ve yeniliklerin de farkında ve takipçisi olan bireyler olarak eğitilip yetiştirilmelidir. Öğrenme artık öğretme değil, arama, bulma ve keşfetme olacaktır.

Rasyonel düşünmenin yöntemleri kazanılmalı, bilginin nasıl üretildiği öğrenilmelidir. Sadece bilgi kazanmak değil, bilginin doğru olarak kullanılması da önemlidir. Bilgi, bilgeliğe dönüştürülmedikçe, Bilgelik ise Dürüst Karakterde ifade bulmadıkça, Eğitim boşa giden bir süreç olacaktır.

Yeteneklerin sürekli gelişimini sağlayacak tek kaynak eğitim ve dolaşısıyla kültürdür. Bilimin gelecek kuşaklara sistemli bir tarzda aktarılma işlev ve görevini **Eğitim** üstlenmiştir. Rönesansın yarattığı çağdaş medeniyetin geçmiş medeniyetlerden en büyük farkı Medeniyet ve Kültürün topluma mal edilmesidir. Bilgi birikimi yazıya dökülmüş ve halkın istifadesine sunulmuştur. Yazıya dökülemeyenler ise unutulup gitmiştir.

Zaman zaman toplumlara hâkim olan düzenin etkisiyle eğitim, oynaması gereken rolünü oynayamamış ve misyonundan sapmıştır. Bu doğal ve gerekli davranış, tarihte çok kere yoğun biçimde engellenmiş, bazı doğmalarla sınırlandırılmış, bazı kalıpların içine sokulmaya çalışılmıştır. Bu nedenle bilimin ve ona bağlı olarak Eğitimin tarihi, ilk çağlardan itibaren serbest düşünce ile taassubun mücadelesi şeklinde olmuştur. Bu mücadelede:

İLK ÇAĞ, Duyum Çağı'dır. Bu çağda iradesiz bir zekâ egemendi. Her şey duyularla kavranmaktaydı ve kadercilik hakimdi, bilimsel düşünceden söz edilemezdi. Ortaçağ'a gelindiğinde, Kilise öğretilerinin Hakikatini kendisi ve bunun dışındakilerin dinsizlerin saçmaları olduğu şeklinde bir doğma yerleşmiştir. Egemen olduğu sürece de bu zihniyeti acımasızca uygulamıştır.

İslâm Ortaçağ mantığı ise: Bilim ve Din ters orantılıdır. Birisi ilerlerse, öteki geriler. Bilim dünyacıdır, insanlar üretmiştir, bilim değişken-

dir ve kesinliği yoktur. Oysa Din Tanrısal'dır ve Tanrı Nizamı'dır. Kesin ve Mutlaktır. Bilim ve akılcılığa kapı açılırsa Din zayıflar. Biliminiz insanları İlahi Sorgu'dan kurtaramaz.

Aydınlanmanın ön koşulu, çağdaş kavramlara düşüncesinde yer vermek ve bunları iletecek yeterli bir olgunluk düzeyine ve dile sahip olmaktı. İslâm Dini dışında kalan hemen hemen bütün toplumlar, inançlarını gökten yere indirdiler. Ulusallaştılar, bilime ve akılsal gelişmelere engel olan yanlışlarından dönme başarısını gösterdiler. Osmanlı Toplumunu ise, taassup saplantılarından kurtulamadığı için, aydınlanmada geç kaldı.

Erasmus ise, "Din elbette dışlanamaz, fakat dinin yaygınlaşması ve güçlenmesi için, aydınlanması şarttır. Bu da eğitim ve kültür ile olur." der.

Helenistik Devir ve öncesinin bilgi anlayışında Plâton Akademisi ile Aristoteles Lisesi en etkin kurumlardı. Onuncu yüzyıla gelindiğinde, İbni Rüşd ise, daha kesin bir dille, "Tanrısal hakikatler ile Dünyevî gerçekleri birbirinden ayırmıştır. Bilginin inkârı durumunda, bu dünyada hiçbir şeyin öğrenilemeyeceğini söylemiştir. Onun bu düşünceleri Avrupa'da da ilgi uyandırmıştır. Felsefenin, inanca dayalı bilgidен daha iyi olduğu tezi sonraları Çifte Hakikat adı verilen bir ilkeye dönüştürülmüştü. Bu görüşün Avrupa'daki etkisi uzun sürdü.

XV. yüzyıla gelindiğinde, felsefeyi dışlayan Gazalî yandaşlarının şeriatçılığı, Osmanlı resmi politikası olarak kabul edilmiş ve hatta Yunus Emre'nin şiirlerini okuyanların katline fetva verilmişti. Bunun sonucunda, Farabî, İbni Sîna ve İbni Rüşd ile açılan ve Yunus Emre hoşgörüsüyle genişleyen araştırma ve aydınlanma yolları Anadolu'da bir daha açılmamak üzere kapanmıştır.

Yine bu tarihlerde, İstanbul'da yeni kurulan ilk rasathanenin, gökte çok parlayan bir yıldızla sebep ve neden teşkil ettiği düşünülerek yıktırılması gerçekten ilginçtir. Bu, Anadolu'da doğayı anlama isteğinin günümüze kadar ki son örneğidir. Anadolu, bu tarihten sonra Balkan ülkeleri arasındaki statüsünü süratle yitirmiştir.

Osmanlı eğitim düzeni, mahalle mektebi ve medreselerden oluşan bir sistem görünümündeydi. Tedrisat, Arapça, Kuran Okuma, Dualar ve biraz da Matematikten oluşuyordu. Eğitim büyük ölçüde kitapsız yapılıyor ve kitaba ihtiyaç duyulmuyordu. İstanbul'da paralı birkaç özel yabancı okullar açılmıştı. Bunlar, milli şurardan uzak, ülkesinden ve halkından kopuk insanlar yetiştiriyorlardı.

Cumhuriyet döneminde eğitim için atılmış en büyük ve en önemli adım, hiç kuşkusuz Arap harflerinin yerine Lâtin harflerinin getirilmesi ve Türkçe'nin Osmanlıca, Arapça, Farsça sözlüklerle yüklü halden kurtulmasına yönelmek olmuştur. Türklerin yazıyı kendi alfabeleri ile kullanışı M.S. 730 yılıdır. Bundan kısa bir müddet sonra Türkler İslâmiyet'i kabul etmişler ve bin yıl Arap dilini ve Arap alfabelerini kullanmışlardır.

Cumhuriyet kurulunca, eğitim düzeyi düşük bir topluma karşı emperyalizm, tarih kozunu bir ideolojik sonuç olarak kullanabilirdi. Atatürk, bu toprakların tarihsel olarak Hititlere ait olduğunu ve bunların Türk asıllı oldukları tezini ortaya attı ve Anadolu'nun tarihî ve manevî tapusunu Türk'lerin üstüne çıkardı.

Eğitimin en önemli unsuru Dil'dir.

Cumhuriyetten sonra okuma yazma oranı toplumumuzda çok düşüktü. Gericiler, ağa, eşraf, ve hacı-hoca işbirliği, köylerde yönetim boşluğundan yararlanarak, kendi çıkar çarklarını işletmiş, köylü kaderciliğine terkedilmiş, ezenle ezileni devletin baş başa bırakması ile güçsüzler güçlüye kul olmuşlardı. Bu zinciri kırmak amacıyla büyük bir okuma ve eğitim seferberliği öncelikle köylerden başlatıldı. Köy enstitüleri ve köy öğretmen okulları açıldı. Köylüyü sadece okur-yazar yapmak yanında bilinçlendirmek, bilgilendirmek, ekonomik olarak canlandırmak, güçlendirmek hedef alındı. Bu çabada gayet de başarılı olundu. Bu yolda çok başarılı ve verimli çalışmalar yapan Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel'i saygı, rahmet ve şükranla anmak gerekir.

Bu enstitülerde öğretmenler ve öğrenciler kalem, kâğıt, kitap yanında kazmaya, küreğe sarıldı. Topraklar verimli hale getirildi ve bol miktarda ürün alındı. Anadolu'nun kanını ve canını kurutan cahillik düşmanı her yerde kuşatıldı. Köylü, zirai âlet, gereç, makina ve traktöre sahip oldu. Okullarının büyük çoğunluğunu öğrenciler bir sanatkâr gibi kendileri inşa ettiler. Eğitim Çarkı oniki ay hiç aralıksız çalıştı. Okullarında eğitimin yanında, müzik konserleri, tiyatro ve temsiller verdiler, kütüphaneler kurdular. Etrafın temizliği, çevre düzeni, bedensel ve sosyal faaliyetler ile hayvancılık üzerinde yapılan çalışmalar arttı. Halk, bilgilenecek kulluktan vatandaşlığa geçti, bilinçlenerek demokratik haklarına sahip çıktı. Köylere dirlik, düzenlik, huzur, birlik ve beraberlik geldi. Ne yazık ki, bu enstitülerin ömrü uzun sürdürülmedi. Türlü türlü nedenlerle bu güzel ve çok yararlı kuruluşlar zaman içinde bir bir kapatıldılar.

Avrupa'daki aydınlanma hareketi ise bizim toplumumuzda oluşanın aksi yönünde gelişti.

Leonardo da Vinci, doğanın ayrıntılarına eğilip, algıladığı güzelliklerin ardındaki tasarımı keşfetmeye yöneldiğinde o güne kadar varsayımlara dayandırılan Açıklayıcı Düşünce geleneklerinin tüm anlamıyla dışına çıkan ilk kişi olmuştur ve Doğayı Anlama San'atını insanlığa armağan etmiştir.

Aydınlanmanın bu ilk evresinde Machiavelli, benzer bir yaklaşımla dünyevî yaşam koşullarını sorgulamıştır. Ona göre düşünen, araştıran insan Kendi Evinin Efendisi olabilirdi.

Doğayı anlamaya önem veren bu tür yaklaşımların gereksindiği, bilgi desteğinin, kutsal kitaplar dışındaki kaynaklardan edinilmesi kaçınılmaz olmuştu. Martin Luther, "erdemliliğin insanın ruhunu yüceltebileceğini, toleransın fanatizm kadar güçlü fakat çok yararlı bir duygu olabileceğini, düşüncesinin insanları iyi insana dönüştürebileceğini" ileri sürüyordu. Bu görüş, topluma, bilim ve teknolojinin gelişimine derin bir tarzda nüfuz ve etki yaptı.

Avrupa'da Reform olarak adlandırılan dönem gerçekten din kurumunu Tanrı Devleti olmaktan çıkarıp, Ulusal Devletin hizmetine sokma gayretinin ortak adıydı. Bilim gizli bir uğraş olmaktan çıktıkça, bilim kurumlaşması da hızlanmıştı.

XVII. yüzyılda bilim adamları, Avrupa'nın çeşitli yerlerinde kurumlar, kuruluşlar ve akademik gruplarda bir araya gelip tartışıyorlardı ve bunlardan birkaçı aydınlanmaya çok büyük katkıları olan üç büyük düşünür; Descartes, Newton ve John Locke idi.

Descartes, temeli matematikselliğe dayanan Rasyonalizm ve Pozitif düşünme sistemi ile dogmatizme dayanan, Skolâstik düşünce sistemini yıkmış, doğruyu bulmak için din kurumlarından değil, Pozitif Metodları bulunan, bilim kurumlarından yararlanılmasını önermiştir.

Sir İsaac Newton; Doğadaki her olayın Matematiksel prensipler içinde, evrensel kanunlarla açıklanabileceğini ileri sürmüştür.

John Locke ise bilgi edinmede, algılama ve mantığın rolünü vurgulamıştır.

Aydınlanmada üç ana ideoloji ortaya çıkmıştır:

1. Akılcılıktan güç alan Fransız Devletçiliği
2. Ahlâkçılıktan güç alan Alman İdealizmi
3. Ampirizmden güç alan Anglo Sakson Liberalizmi.

1738 yılında bir gazetecinin "Aydınlanma nedir?" sorusuna, Kant: "SAPERE AUDE- İnsanın kendi eliyle maruz kaldığı reşit olamama durumundan kurtulmasıdır. Bu nedenle öğrenmek için cesaret sahibi olmak gerekir." cevabını vermiştir.

Bilgi arayışı için, yeterli nedenleri cesaretle benliğinde barındırmak" ilk önemli ilkesi sayılabilir.

Düşünmeye değer hiçbir kavram, zaman içinde aynı kalmamıştır. Yeni kavramlar, eskilerin yerini almış, düşünce dünyası düşüncenin ufkunu genişleterek sürekli değişmiş, insan kendi nefsinin kafesini kırarak varlığını daha yaygın bir evrene taşıyabilmiştir. Düşünceler beyinden beyine ulaşan sözcüklerle, zaman boyutunda ilerleyen ışık gibi, sonraki nesillere ulaşmıştır. Aydınlanmanın ön koşulu, çağdaş kavramlara düşüncesinde yer verebilmek ve bunları iletecek yeterli bir dile ve düzeye ulaşmaktır.

YENİÇAĞ, Dış ve İç Algılar çağıdır:

Romalıların açtığı bu çağda kaderciliğe karşı tepkiler başlamıştır ve iradesiz zekâ ile iradeli zekâ çatışmaktadır. Olumlu akıl ve bilimin rehberliğinde insan, zaman içinde Teolojik halden Pozitif hale dönüşmüştür. İnsanın bu hale dönüşmesi, fikrî ve vicdanî özgürlüğünü kazanması, bilimi düze çıkarması ve gerçeklere yönelmesi hiç de kolay olmamıştır. İnsanlığın ıstırabını ruhlarının derinliklerinde hisseden, yaşamı yaşanmaya değer kılan hakiki aydın ve seçkin kişiler, her devirde hemcinsleri için, her türlü çaba, mücadele, özveri ve girişimden kaçınmamışlardır.

Düşüncenin tezahürü olan kavramlarla biçimlenen Bilgi, kuşkusuz kullanılan dil ile anlam, değer ve boyut kazanır.

Aydınlanma, akıl ve mantığın sınırlarını zorlayamıyor, çağdaş değerlere yabancı kalıyor ve insan haklarını gözetmiyorsa, ancak o zaman güç kaynağı bir bilgiden söz edilebilir. Aydınlanma, günün insanlık değerleriyle doğru ideallerin yönünü farkettilerecek bir uygarlık tezahürü ve yaşama saygı gösterme nedeni ve tevazu kaynağı olabilmelidir.

Aydınlanmanın getirdiği bilginin nerede, nasıl ve ne yönde kullanılacağı da büyük önem taşır.

Her devir, hem kendisinde önceki zamanın kalıntılarını hem de kendisinden sonraki zamanın tohumlarını içinde taşır. Yaşamak, sürekli oluşum, değişim ve doğmak demektir. Tarihin insan eliyle oluşan te-

meli, tek başına cahilin ve cehaletin değil, Aklın, Hikmetin ve Bilimin katkısıyla yükselmiş bir temeldir ve olumlu - olumsuz ikilisindeki karşılıklı mücadelenin bu temelde oluşturduğu ortak gücün dengesiyle ayakta durmaktadır. Bu denge, cehaletin, gericiliğin ve taassubun lehine bozulursa, bu temel çöker ve insanlar ve insanlık bu karanlıkların derin kuyusuna düşer, perişan ve yok olur.

İnsan topluma özgür olarak gelmez. Önünde özgürlüğünü kısıtlayan birçok engel vardır. Olumlu akıl ve bilim yönünden eğitim ve öğretim yapılmazsa; bilinçlenemez, kültürlenemez ve cehaletin boş inançlarına kolayca saplanır. Özgür kişiliğini oluşturamaz. İnsanın fikir ve ruh özgürlüğünü ve kişilik kazanmasını engelleyen ilk öge ilk koşul Fanatik Zihniyettir. Bu, insanda kişisel iradeyi yok eder. Fanatizmin olduğu yerde hoşgörü asla barınmaz. Kadere teslim olan kendisine döner. Ruhunun gücünü ve özgürlüğünü göremez ve dogmatik bir fikir yapısına sığınır kalır. Varoluşun boşluğu üzerinden bir hiçliğe doğru yuvarlanır gider.

Acının ve Karanlığın kol gezdiği bu dünyada, herkes yaşam ile karşı karşıya gelmek ve geleceğinin kendisinde olduğunu anlamalıdır. İnsan, kendi evrimini ancak kendi olumlu ve yeterli farklılığıyla etkileyebilir. Her olumlu değişim ve gelişim kendisine ayak uyduramayanları dışlar. Bundan ise, en çok gericiler ve dar kafalılar etkilenirler. Yaşamın gereğinin, olumlu bir değişim ve gelişim olduğunu bilerek, bu bilinçle ona uyum sağlama çabası içinde olunmalıdır.

Günümüzde medeni (uygar) ülkeler Düşünce ve Vicdan Özgürlüğü içinde Uşçuluğun (rasyonalizmin) yaratıcı gücüne ve gerçekçi olarak Reel Bilimlerin gelecek vaat eden düzenine yönelmiştir. İnsanlık tarihi uygarlık açısından fikrî ve manevî bir evrim süreci içine girmiştir. Bu konuda, batılı toplumlar daha önde ve daha huzurludurlar. Aralarındaki görüş ayrılıkları ve anlaşmazlıklar artık kurumsallaşmıştır. Şiddet ve korku, siyaset ve toplum sahnesinden silinmiştir. Yaşam biçimleri yönünden, aralarındaki derinlemesine ayrılıklar önemli ölçüde azalmıştır. Bu toplumlarda fertler kendilerini diğer vatandaşlar ile aynı düzeyde ve eşit olarak hissediyorlar.

Öte yandan, günümüzde bile, bazı ülkelerde, doğuştan yeniliğe ve ilerlemeye yönelik özgür insanlarla, kendini olduğu gibi muhafaza etmek isteyen tutucular arasında büyük bir çekişme vardır. Bir yanda ruhi ve cismani despotizm, diğer yanda demokrasi ve özgürlük. Tanrı'ya inanmak, bir dine bağlanmak ve o dinin kurallarını yerine getirmek gericilik değildir. Gericilik, toplumun kendi gelişimi, kendi gücü, ken-

di emeği, kendi savaşıyla vardığı aşamayı, geriye götürmeye çalışmak, toplumsal gelişmeyi, gelenekler adına, tutucu çıkarlar uğruna durdurmak istemektir. Gericilik, devletin hızını kaybedip, aksamaya başladığı, halka inemediği, ekonomik istikrarsızlıkların boy gösterdiği sırada kendini daha çok belli eder. Tam bir halk düzeni kurulmadı mı değişimsiz, yenileşmesiz bir toplum kendini gizemin kucağına bırakır. Mutsuz halkın besini Tanrısal Adalet'tir. Gericiler, Tanrısal Adaleti halkın sofrasına sürüp, kendileri dünya nimetlerini yağmalarlar.

Yönetimler, toplumsal ve hukuksal adaleti bozduklarında ortaya çıkan toplumsal muhalefet ise hoşgörüyü ortadan kaldırır. Her toplumsal dayatma, hoşgörüyü horgörüye dönüştürür. Herkes geçim derdi ile bir birine saldırır. Geçim sıkıntısı özsaygının yitirilmesine yol açar. Hoşgörü için özsaygı gerekir. Hoş görü ancak özgür ortamlarda görülür. Özgürleşmemiş toplumlarda kişiler ve topluluklar arasında barış sağlanamaz. Barışın sağlanamadığı yerde de insanların bir birine hoş görü ile bakmaları söz konusu olamaz. Yunus Nadi, bir yazısında şöyle diyor:

"Bence insan topluluklarını yöneten yasaların en mucizevîsi Ulusal Derneşim (bir araya gelmek) Yasasıdır. O öyle bir güçtür ki, anlamını bilen ulusları yıkıma uğramaktan ve tarihten silinmekten kurtarır."

Eşit olmayanların eşitliği üzerine kurulmuş bir düzenle İnsanlar ve Topluluklar hoşgörölü kılınmaz. Toplumbilimsel ifade ile eşitsizlerin eşitliği özgürlük değildir. Bu karmaşayı, huzursuzluğu, sorunu ve farklılığı yaratan insanoğlunun kendisidir. Bunları, olumlu, akılsal ve insanî yönden yararlı bir şekilde yine kendisi çözmelidir. Günümüzde bilgilerin ve eğitimin kitlelere geniş ölçüde yayıldığı ve daha da yayılarak artacağı yıllarda, cehaletin olduğu yere eğitim ve bilgiyi, gericiliğin olduğu yere yeniliği ve ilericiliği, haksızlığın ve zulmün olduğu yere hak ve adaleti ve taassubun olduğu yere özgürlüğü ve lâikliği götürmelidir. Lâiklik, din ve devlet işlerini birbirinden ayırmak, yaşamı dinin tekelinden kurtarmak, insan ilişkilerinde akıl ve bilimi egemenleştirmektir. Lâiklik konusunda ise şu üç önemli husus asla unutulmamalıdır:

1. Din ve vicdan özgürlüğü
2. Devletin, din ve mezhebi, rengi ne olursa olsun, yurttaşlarına eşit işlem yapması
3. Devlet yönetiminin din kurallarına göre değil, toplum ihtiyaçlarına, akla, bilime ve hayatın gerçeklerine göre yürütülmesidir.

Lâik düşünen insan, engin bireydir. Kendi aklını bir başkasının kılavuzluğuna başvurmadan kullanabilen kişiliktir. Lâikliğin benimsemesi insanı özgürlüğe yönelten ve yükselten en önemli aşamalardan biridir. Akla açılan penceredir. Kaynağı doğaldır, halktır. Lâiklik, devletin temeline aklı, kaynağına halkı koymaktadır. Lâiklik dinin halklaşmasıdır. Dinin halklaşmadığı toplum lâik olamaz. Dinin halklaşması demek, insanların birbirlerinin dinleriyle uğraşmadıkları, hatta ilgilenmedikleri, herkesin dinine saygı ve hoşgörü ile bakmalarıdır.

İnancın ya da inançsızlığın özgür bir seçim olması, bireysel özgürlük alanlarının inanç hukuku ile sınırlanmamasını gerektirir. Ancak bu sağlandığında özgür düşünce ortamından ve böyle bir ortamın ürünü olan Demokrasi'den söz edilebilir.

Eğer insanlar, eski bâtil inançlarını ve ön yargılarını bırakıp, aklın ve bilginin yönlendirmesi ile özgür ve lâik olarak yaşarlarsa, gelecek daha aydınlık ve ümit verici olur. Gerçekte, hakiki inananların Kâbe'si sevgi, bilgi, erdem ve tekâmül olmalıdır. Sağlıklı kişiliğe sahip bir insan; akıl, mantık ve bilimin doğruluğuna göre hareket eder. Köktencilik, karanlıkların, ırkçılığın zulmün, tahribatını yok etmede tek çıkar emin ve salim yol **Lâiklik**dir.

Değişik din, mezhep ve inançları olan kimseleri iç içe ve yan yana yaşayan bireyleri olarak bir araya getirecek ve aralarındaki birlik, beraberlik ve vatan sevgisini perçinleştirecek tek bağ **Lâiklik**dir.

Gelecek yüzyıllar, medeni ve medenileşen ülkeler için, aklın ve olumlu bilimin aydınlatılmasıyla daha da güzel ve daha mutlu günler vaat edebilirler. Bilimin gelişmesi yanında, insanlar, ruhsal ve insansal erdem kapasiteleri ile buna ayak uydurabilir, yine insan evrenin bir ürünü ve onun yaşamın kaynağı olduğu iz'an ve bilinciyle yaşayabilirse bu güzel vaat ve temenniler gerçeğe dönüşebilir.

Beyazların ve siyahların, kadınların ve erkeklerin, farklı din ve inançlardan, farklı kültürlerden olanların birbirlerini anlayışla ve hoşgörüyle, bir arada dostça ve ahenkle yaşamayı öğrenmek zorunda olduğu ve olumsuz önyargıların terk edilmesi gereken bir çağa girmiş bulunuyoruz. Üstünlük taslamadan, tevazu ile, kişileri olduğu gibi kabul ederek, birlikte sürdürülebilecek yeni yaşam biçimlerine hazırlanmak ve alışmak gerekecektir. Şüphesiz bunu başarabilmek, insanın tarih sayfalarına bırakacağı en anlamlı, en değerli ve kutsal bir miras olacaktır.

Toplumun aydın bireyleri olarak Masonlara bu konuda önemli görevler düşmektedir. Başkaları için yaşamak, toplumu ve insanlığı aydınlatmayı amaç edinmek durumundadırlar. Gelecek nesillere bırakılacak bu mirası sahiplenmelidirler.

Operatif Masonluğun beşiği İskoçya, Spekülâtif Masonluğun beşiği ise İngiltere'dir. Spekülâtif Masonluğun temelindeki bilgi ve bilim mayasını aydın insanlarla (bilim adamları, filozoflar, aydın düşünürler) işleyen kurum İngiltere'deki Royal Society idi. Bu Cemiyet, İngiliz aydınlanmasının yanı sıra Spekülâtif Masonluğun oluşumunda etkili temel düşünce ve gerekli fikrî alt yapıyı erdem ve bilimsel bilgi bazında hazırlayan en önemli kurumdur. Spekülâtif Masonluk, doğrudan Royal Society tarafından kurulmadı ama, onların günümüzdeki seküler ve bilimsel tarzda oluşumuna önemli fikirsel katkıları ve bilimsel yönlendirmeleri olmuştur. Adeta, Spekülâtif Masonluk çeşmesinin ilk suyu Royal Society kaynağından akıtılmıştır. Spekülâtif Masonluk Ezoterik ve Ekzoterik bilgi gereksinimini erdemlerle mücehhez olarak, geleneksel önceliğini sahip olduğu ilke ve prensipleri içinde koruyarak günümüze erişmiştir. Operatif Masonluk, "Şahane bir San'attan Şahane bir Tefekkür Yasasına ve hatta adeta bir Bilime" dönüşmüştür. Akıl ve inancı dengede tutarak, aydınlanmanın özünü oluşturmuş ve yine aydınlanmanın temeli olan hümanizm, tolerans, hür düşünce ve bilimsel bilgiye hep ön plânda yer vermiştir.

Masonluk ideali, kişinin kendisini bilme, daha çok düşünme ve aydınlanma gerçeği ve aydınlatma görevidir. Hakikat adı altında öz benlik aranmasına çıkılır. Hakikate ulaşmanın yolu önce nefsini bilme, daha sonra da nefsine hakim olma ile başlar.. Akılla yola çıkılır, bilgiyle araştırılır, düşünceyle değerlendirme yapılır.

Bilgi gerçekleri anlamaktır. Akıl ve mantık gerçekleri ne yapacağını bilmektir. Her şey düşüncedir, her şey düşüncenin bir ürünüdür. Gerçekler, düşünceden sonra gelen doğrulardır. Gerçeğin aranması, bir yerde ilimin kendisidir. Bu nedenle mevcut bilimsel bilgileri ve yöntemleri bir tarafa bırakıp ve hatta inkâr edip hakikat arayışına çıkmak, engellerle dolu karanlık bir yolda ışıksız yürümeye benzer; çünkü bilgi, Aydınlatan Işıktır. Ayrıca, bilimin öncülüğünde iyi, doğru, güzel ve olumlu yönlendiren düşüncelerle gerçeği ararken, bu çabalar insana değer kazandırır, manevî yitiklik ve yoksunluktan kurtararak yaşam zevkinin gücünü ve azmini arttırır.

Masonluk gerçeği araştırır, fakat tarif etmez ve önümüze hiçbir hakikat sermez. Ama ona giden yolları gösterir. Masonluğun bu konuda öz-

gür, akılcı, muasır bir idrak ve mantığı vardır. Günümüzde ve gelecekte, bilim, teknik, sanayi, felsefe ve sanat alanlarında diğer toplumsal örgütler ve kurumlar gibi Masonluk da çağdaş bilginin ve teknolojinin gerisinde kalmamağa mecburdur.

Masonlar, hem bireysel hem de kurumsal olarak gelecek yüzyılların bilgi çağına uyum sağlamak zorundadırlar. Masonluğun geleceğinin, her ne kadar kurumsal bazda ve devrimsel boyutta değiştirilmeyeceği beklenmezse de; bilgi çağına yakışır, bilime ve bilgiye dayalı olacaktır. Masonluğun Yüzü daima Geleceğe dönük, yolu daima ilerleyen bir yol olacaktır..

Masonluk sistemi, felsefi ve aklı yatkınlık yönünden çağın erdemli bilimsel bilgi paradigmalarıyla uyum sağlamıştır. Gelecekte de sağlayacaktır. Uyum sağlaması, hem bünyesinin, hem de bu uzlaşmacı kuruma duyulan sosyal ihtiyacın gereğidir. Özgün karakteri ve belirleyici kurumsal faktör olarak aranan ve ön plânda tutulan bir kuruluş olarak yerini hep koruyacaktır. Bilgi çağı Masonluğunun paradigması ve toplumla anlaşma ve uzlaşma dili, moral ve etik alanlarında bile erdem ve bilimsel bilgi olacaktır.

Günümüzde, Masonluğun Erdem ve Bilimsel bilgi yakıtı olarak localara katılan; bilgi çağına özgü, karizmatik, değerli yeni genç kuşak Masonları görmek ümit vericidir. Sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel iki önemli gösterge nedeniyle, Masonluğun çoğalmasını isterken, sadece kalabalıklaşp haricileşmesinden kaygı ve endişe duymak gerekir. Masonların niteliğini, çoğalmak uğruna sakıncalı erozyona uğratmamaya dikkat ve itina gösterilmelidir. Masonlukta hem iç hem de dış dünyamızı aydınlatacak Nur Meş'alesini nitelikli ve yetenekli, gerçek emin eller taşımalıdır. Bu emin ellerin de hakiki aydınlar olmaları gerekir.

Toplum içinde çeşitli aydınlar veya aydın geçinenler vardır. Bazıları, taşıdıkları etiketten veya ait olduğu sınıftan dolayı kendilerini aydın sayarlar. Bunlar ne okur, ne yazar, ne de düşünürler. Toplumla değil, sadece kendileriyle ilgilenirler. Hoş görünecekleri ve aynen şeklini alacakları bir kalıba gereksinim duyarlar. Bunlar ne aydınlanmışlardır, ne de kimseyi aydınlatabilirler. Belli bir Dünya görüşü ile sınırlıdır ve bu sınırlar ile koşullandırılmışlardır. Bu kalıpların dışına çıkmazlar. Belirli ideolojik saplantıları vardır. Kendi kendilerini yönlendiremezler, birilerinin güdümündedirler. Ufukları sınırlıdır. Dünyayı dar bir çerçeveden seyrederek ve sadece kendi paradigmalarının tek doğru olduğunu sanarlar.

Bir de oportünistler vardır. Aydın geçinirler. Sürekli vitrinde yer alırlar ve her gün bir başka kılığa girerler. Bütün kaynakların kendi havuzlarına akmasını temin için her türlü yola başvururlar. Hep güçlülerin, varlıklarının yanında yer almayı becerirler. Egemen kişi ve zümrelerin suyunda giderler ve fırsat buldukça da onları kullanırlar.

Masonlar ise gerçek aydınlar olmak mecburiyetindedirler.

Toplum içinde gerçek aydınların sayısı azdır. Gerçek aydınlar, aydın oldukları, toplumu aydınlattıkları için kimi çevreleri ürkütür, tedirgin ederler. Bu yüzden sürekli hedef tahtası olurlar. Onlara huzur verilmemez, durmadan tehdit edilirler. Acıyla, sıkıntıyla, korkuyla savaşırırlar. Karanlık güçlerle bu devamlı mücadele onları daha da güçlendirir. Gerçekten, toplumun en çok gereksinim duyduğu insanlar bunlardır. Toplumun sorumluluğunu omuzlarında hissederler. Devamlı karanlıkla mücadele halindedirler. Hoş karşılanmasalar bile, dayanışma ve uzlaşma arar; çözüm peşinde koşarlar; öneriler ve çareler getirirler.

Gerçek Aydın, zihinsel üretimde bulunan; bilim, sanat ve felsefe alanında kabul edilmiş olanlara dikkatlice ve titizlikle yaklaşan; aklını, mantığını, bilgi, birikim ve yeteneğini kullanarak doğruları araştıran ve tüm zihinsel çabalarını toplumun ve insanların yararına sunan kişidir.

Gerçek aydın, kendisinin ve diğer insanların sorunlarını, akıl ve bilgi yoluyla çözmek için araştıran; öğrenme çabası gösteren ve bunu sürdüren; o gerçekleri başkalarına iletme, dürüstçe ve görevini korku duymadan; çıkar gözetmeden yerine getiren insandır.

Gerçek aydın düşünceleriyle, girdiği her toplumda yeni ufuklar açar. Ve kökten, yeni ve yararlı değişebileceklere gelişmelerin kapılarını açar.

Gerçek aydın, düşünce üreten, yol çizen, yöntem belirleyen insandır. Çevresini, toplumları, insanlığı şekillendiren; dünyayı yaşanabilir yapmaya özen ve gayret gösterendir.

Gerçek aydın, ideolojik kalıplara sığmaz; basmakalıp düşünceler, kurallar onu yönlendiremez. Özgürlüğe olan düşkünlükleri, bilge kişiliklerinin en belirgin özelliğidir. Kendi gideceği doğru yolu kendi çizdiği gibi, başkalarına da yol gösterecek, rehber olacak düzeyde olgun ve aydın bir akıl ve zekâya sahiptir. Tartışma, sorgulama, irdeleme, yargılama onun olaylara ve yaşama yaklaşım tarzıdır.

Gerçek aydın, hiçbir çirkinliğe, hiçbir haksızlığa göz yummaz. Herkese hoş görünmek gibi yersiz bir zaafi da yoktur. Bu tavırları, dürüstlüğünden, insana olan saygısı ve sevgisinden, onlar için taşıdığı sorumluluk duygusundandır.

Gerçek aydın, güzeli, iyiyi, doğruyu yüceltmek; çirkini, kötüyü, yanlışını yok etmek ister. Bu arzu ve çaba onun gönül yüceliğinden kaynaklanır. Gerçek aydın ideolojik bir tavır içine girip, sürekli bir tarafı tutmaz. Değişen dünya koşullarını izler; olumlu, tutarlı değişimden yana tavır alır. Bilme ve öğrenme arzusu sonsuzdur.

Gerçek aydın, aklı kendine rehber edinir. İnandığı doğrular uğruna, canları dahil, feda edemeyeceği şey yoktur. Gerçekleri yok saymaktansa ölümü yeğler ve Nazım Hikmet'in Kerem Gibi şiirinde olduğu gibi "Karanlıkların Aydınlıklara" çıkabilmesi için yanmaya bile razı olur:

"Ben yanmazsam, sen yanmazsan

Nasıl çıkar Karanlıklar aydınlığa"

Bu gerçek aydınlara tarihi bir örnek olarak Galille'i anmak gerekir.

"Halkın aydınlanmasından, çıkarlarının ellerinden gideceğinden, saltanatlarının yok olacağından korkan mutaassıp Kilise, halka bilimsel çalışmalarının sonucunu sunan ve onları aydınlatan Galille'i suçlu ilân etmiştir. Yargılandıktan sonra yaşamını zindanlarda sürdürecektir. Suçu: kendi aydınlığını insanlarla Paylaşmaktır.

Yaşadığı zindandan kurtulması için bildiği doğruları yok sayması ve doğru olduklarını inkâr etmesi şartı kendisine sunuldu. Kabul ve doğruları inkâr etmedi; her türlü eziyete rağmen, doğru bildiklerinden geri adım atmadı; çünkü Galillei, dışarısının yaşadığı zindandan daha karanlık olduğunu biliyordu. Karanlıkta kalanları aydınlatma görevi ona düşmüştü. Korkusuzca insanları aydınlatmaya çalıştı. Ona esas acı veren, yalanın ve cehaletin kol gezmesi, karanlıkların bilinmezli bilinir kılacak aydınlıklara ve insanlığa egemen olmasıydı."

Gerçek aydınlık, bilgili, kültürlü, cesur ve özverilidirler. Alıcı değil verici, paylaşıcı ve dağıtıcıdır. Ürettiklerini toplumun ve insanlığın hizmetine, yararına ve mutluluğuna sunarlar. Zaman, onlar için çalışmadır. Toplumun sorunlarını yüreklerinde hissederler ve bu sorunlara olumlu hal ve çözüm ararlar.

Gerçek aydınlar, bilimsel doğruları ve gerçekleri kabullenirler ama, katılmadıkları inançlara da saygı gösterirler. Gerçek aydın olmak, doğru ideallerin yönünü farkettilerecek uygarlık tezahürü, yaşama saygı gösterme nedeni ve tevazu kaynağıdır.

Aydınlanma ve aydınlatma çabası süreklilik gerektirir. Bu yöndeki çabalar inkitaya, sekteye ve ihmale uğrarsa, **Bilgisizlik, Cehalet, Taasup, Kıyıcılık** ve o zalim **Karanlık** yine baş gösterir. Buna asla fırsat verilmemelidir.

Masonluk bir sevgi ve ışık yoludur. Bu yol, öğrenme yeteneğini kazanmak, geliştirmek ve tekâmül etmek için yüce bir kaynaktır. Masonlar, daima bu ışığı takip etmeli, o yolda yürümeli; hem aydınlanmalı, hem de aydınlatmalıdırlar.

Masonluk, cehalet baskısından kurtulabilme gayretlerinin **Akıl ve Hikmet, Bilim ve Erdemlerle** bütünleşmiş gerçek bir ifadesidir. Bilgi ışığının karşısında, gericilik, taassub ve cehalet yok olacaktır. Hakikat, tıpkı bir güneş gibi insanların karanlık kalplerini aydınlatacak; medenî, fikrî ve vicdanî özgürlükler herkesin ortak mirası haline gelecektir.

Masonlar, gerçek aydınlar olarak karanlıkların aşılmasında ve aydınlığa kavuşulmasında, **Nurun** sürekliliğinin sağlanmasında, azimli, yürekli ve bilinçli çalışmalarını hiç yılmadan, **İnsan Sevgisi ve Üstün Görev Duygusu** ile yerine getirmenin gayret ve çabası içinde olmalıdırlar.

KAYNAKLAR

Osman Atilla Çezik, Akıl, Kuvvet, Güzellik Üçgeninde İnsan, Toplum, Bilim

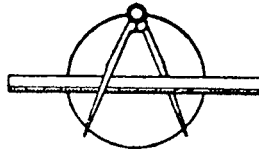
Orhan Alsaç, Düşüncenin Evrimi

Orhan Hançerlioğlu, Düşünce Tarihi

Osman Pazarlı, Din Psikolojisi

Tamer Ayan, Bilgi Çağı Masonluğu

Bülent Ayyıldız, Bilişim Çağı ve Masonluk

SULTAN İKİNCİ ABDÜLHAMİT DÖNEMİNDE YAZILMIŞ İRÂDE-İ SENİYYE (*)

Yıldırım Beyazıt
 Sultanının İradesi
 ۲۵۹۱

Bu irâde-i seniyye, ۱۸۰۸ yılında İstanbul'da yazılmıştır. İradenin konusu, Rumeli'de bulunan bazı köylülerin, padişaha karşı ayaklanmalarını önlemek ve bunları yatıştırmak için alınan tedbirlerdir. İradede, padişahın Rumeli'deki valilere ve kaptanlara yazdığı emirler yer almaktadır. İradenin baş kısmında, padişahın Rumeli'ye seferine çıkacağı ve Rumeli'deki işleri idare edeceği belirtilmektedir. İradenin devamında, Rumeli'deki valilere ve kaptanlara yazılan emirler yer almaktadır. İradenin sonunda, padişahın bu emirleri yerine getirmelerini istediği belirtilmektedir.

Yıldırım Beyazıt
 Sultanının İradesi
 ۲۵۹۱

(*) İrâde-i seniyye: Padişah emri

Bu sayımızda sizlere sunacağımız belge hem 23 Ocak 1932 tarihinde AKŞAM Gazetesinde yayınlanmış, hem de Kemalettin APAK Üs.'in "ANA ÇİZGİLERİLE TÜRKİYE'DEKİ MASONLUK TARİHİ" kitabında yer almıştır. Kitapta belgenin orijinali yoktur. Biz bu yazıda belgenin orijinalini de yayınlıyoruz. En Muh. APAK Üs. kitabında bu belgeyi şu şekilde anlatıyor:

".....

Şimdi size bundan (25) sene evvel Akşam gazetesinin 23 Ocak 1932 tarihli nüshasında neşredilen bir vesikadan bahsedeceğim. Bu vesika, (Zندان Hayatı) isimli makale silsilesinin klişelerinden biri olup, Yıldız Sarayı'ndan Serkâtibi Hazreti Şehriyari Süreyya imzasıyla yazılan 18 teşrinievvel 1310 (1894) tarihli ve 3591 numaralı bir tezkere-nin fotoğrafisinden ibarettir ki, Masonluk aleyhine sâdır olan bir İrade-i Seniye'nin Zaptiye Nezaretine tebliği için yazılmıştır. Aynen arz ediyorum.

Yıldız Saray-ı Hümayunu
Başkitabet Dairesi
3591

Bu akşam alaturka saat sekizde Beyoğlu'nda rum Mason locasında bir hayli adam içtima ederek her türlü mevada dair mübahasât cereyan eylediği istihbar kılınmış olup gerçi Mason cemiyetlerinin suret-i daimede içtima etmekte oldukları ma'lûm ise de bunların vazifelerini tecavüz eylememeleri için hükümetçe dikkat olunması ve bu gibi ahval-i maraziyeye meydan verilmemesi lâzime-i hal ve maslahattan olduğundan ve bu babda fevkâlade iltizam-ı dikkat ile mezkûr Mason locasında içtima edenlerin kimler olduğunun bittahkik arz-ı atebe-i ulyâ kılınması mukteza-yı İrade-i Seniye-i cenab-ı hilâfetpenahiden bulunmakla ol babda emr ü ferman hazret-i men-leh-ül-emrindir.

Fi 30 rebiyulahir 1312 ve fi 18 teşrinievvel 1310

Serkâtib-i Hazret-i Şehriyari
Süreyya

1310 (1894) senesinde, yani bundan (63) yıl evvel yazılan bu tezkerede adı zikredilmeyen rum Mason locası, Beyoğlu'nda Hacopulos çarşısında olduğunu evvelce söylediğim Proodos Mahfilidir.

İstibdat idaresinin bu şekildeki tâkibatına rağmen o zaman İstanbul'da bazı locaların yaşayabilmesi, sırf Sarayın ve Babı Âli'nin ecneblerden çekinmesi ve onlara fazla karışmaması neticesidir. Nitekim okuduğum vesikanın baş taraflarında görülen ve doğrudan doğruya Masonluğun ma'nevi şahsiyetine karşı bir cephe alınmadığı hissini veren yumuşakça lisan bu ihtiraz ve ihtiyatın ifadesidir. Filvaki baş taraftaki, Masonların vazifelerinden başka şeylerle uğraşmamalarına dikkat olunması gibi ilk bakışta pek yadırganmayacak olan bir ifadeye mukabil, tezkerenin son kısmında bu locaya devam edenlerin kimler olduğunun araştırılması ve Padişaha bildirilmesi şeklindeki irade-i seniye bahsedilmektedir ki, bu ifadeden asıl maksat ve hedefi sezme güç değildir.

Yine arz edeyim ki, 1894 tarihli bu irade-i seniye yazıldığı zaman, 1876 senesinde tahttan indirilip (28) sene müddetle Çırağan Sarayı'nda hapsedilen ve bir Mason olan Beşinci Sultan Murad henüz hayatta idi. Sultan Murad'ın münevverler tarafından, hürriyetperverler tarafından tutulduğu ve her an Padişahlığa geçirilmesi mümkün ve varid olduğu Abdülhamit için bir vahime ve meçhul değil, bazı hadiselerle de desteklenen bir hakikat idi. Ali Suavî vak'ası meydandadır. İşte bunun için Sultan Abdülhamit Masonlardan korkmakta idi.

Meşrutiyetin ilânına takaddüm eden senelerde Sarayın vehmi büsbütün arttığından, evvelce gördüğümüz gibi, açılan Mahfillerin bir çoğu dağılmak ve memlekette doğacak hürriyet güneşini beklemek mecburiyetinde kalmıştır.

Şunu da ilâve edeyim ki, Abdülhamidin Masonlardan korkması hak-sız çıkmadı. Filvaki fâni olan Mason Beşinci Sultan Murad (28) senelik bir mahbes hayatından sonra 1904 yılında ebediyet maşrıkına intikâl etti, öldü ve Sultan Abdülhamit bu kâbustan kurtulmuş oldu. Fakat birazdan arzedeceğim veçhile, üç, dört sene sonra Rumelideki Masonların büyük bir rol oynadıkları yeni bir hareket hürriyet ve meşrutiyet nurunu memleket ufuklarında parlattı. 1908 yılında Abdülhamide zorla kâbul ve ilân ettirilen İkinci Meşrutiyetin nurlu meş'alesini tutan eller ve öncüler birer Masondular.

.....

Bu belgeyi genç kardeşlerimizin rahatça okuyabilmeleri için günümüzde daha çok kullanılan kelimelerle de sunalım:

Yıldız Saray-ı Hümayunu

Başkitabet Dairesi

3591

Bu akşam alaturka saat sekizde Beyoğlu'nda rum mason locasında bir hayli adamın toplanarak her türlü konuda görüştükleri haber alınmış olup gerçi mason cemiyetlerinin her zaman toplandıkları malûm ise de bunların kendi konularının dışına çıkmamaları için hükümetçe dikkatli olunması ve bu gibi ahval-i maraziye(*) meydan verilmemesi daima yapılması gerekli işlerden olduğundan ve bu konuda fevkâlade dikkat edilmesi ve sözkonusu mason locasında toplananların kimler olduğunun tahkik edilerek saraya sunulması padişahın emirlerinden olmakla ol konuda emr ü ferman hazret-i men-leh-ül-emrindir.

Fi 30 rebiyülahir 1312 ve fi 18 teşrinievvel 1310

Serkâtib-i hazret-i şehriyari

Süreyya

(*) **ahval-i maraziye**: hastalıklı (istenmeyen; sağlıksız) haller

Localarda Yapılan Konuşmalar

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
<u>İSTANBUL</u>			
İDEAL	Cüneyt Çeçen	Evrenselcilik	16.11.2009
ÜLKÜ	Zeki Alasya	1717-1909 Mason'lukta İlk Dönem	16.10.2009
	Cüneyt Çeçen	Evrenselcilik	12.11.2009
KARDEŞLİK	Celil Layiktez	Ritlerin Gelişmesi ve Türk Riti	08.10.2009
	Tayfun Akgüner	Atatürk Cumhuriyeti	19.11.2009
HÜRRİYET	Kâmil Güven	Tasavvuf ve Panteizm	20.10.2009
	Levent Aksüt	Dumlupınar Anıtı	03.11.2009
	Işık Uman	Bir Kitabın Düşündürdükleri Bin Yüzlü Kahraman (Yazar: Joseph Cambell)	01.12.2009
SEVGİ	İlker İnal	Başka Bakış Açıları	26.10.2009
	Sunay Akın	Cumhuriyet Albümünden Sayfalar	23.11.2009
	Zeki Alasya	Masonluğun İlk Dönemleri ve V. Murat	07.12.2009
ATLAS	Mordo Levaton	Maranların Hür Masonluk'a Etkileri	21.10.2009
	Nino Anavi	Gershwin	18.11.2009

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
MÜSAVAT	Ragıp Ertuğrul	Atatürk'ün Simgeleştirilmesi ve İkonlaştırılması	20.11.2009
LİBERTAS	İbrahim Ataç	Katedralin Gizemleri	30.09.2009
	Turan Kırışgil, Cengiz Şencan	Masonik Düşünceler	28.10.2009
HAKİKAT	Andon Parizyanos	Her Şey Akar, Hiçbir Şey Statik Değildir Heraklitos	14.10.2009
	Andon Parizyanos	1909'dan Beri İstanbul'da Rumca Çalışan Localar	11.11.2009
	Yani Kalamaris	Masonluk Nedir, Ne Değildir?	25.11.2009
	Andon Parizyanos	Masonik Tedrisat: Kal D.'sinin Tablosu	09.12.2009
	Yani Paisios	Son 15 Günlük Tarihi Olaylara Genel Bakış	09.12.2009
	Kimon Mungiuiri	Namık Kemâl	23.12.2009
AHENK	Erşan Tınay, Cengiz Or, Mustafa Çetinkol, Sabri Ozan, Üstün Gürtuna	Coşkun Akan Nehrin Gizemi	25.11.2009
FAZİLET	Jozef Kohen	Masonik Mizah	27.10.2009
	Enver Yalçın, Tunç Şanad, Zeki Alasya, Süleyman Şahin	Atatürk'ün Son Günleri	10.11.2009
DELTA	İsmail Yalçın, Kaya Tura	Sayılar, Oranlar ve Müzik	12.10.2009
	Uğur Özgöker	Uluslararası İlişkiler ve Türkiye	23.11.2009
	İlker İnal	Ailelerimiz ve Çocuklarımız ile Yüz Yıl	07.12.2009
SADIK DOSTLAR	Alparslan Demir	Globalizm ve Masonluk	08.10.2009
	Mustafa Doğrusoy	Türkiye'de Masonluğun 100. Yılı Etkinlikleri ve Dünya Masonluğuna Genel Bakış	22.10.2009
	Mehmet Akduman	Yahya Kemâl'in Edebi Hayatı	03.12.2009
ÜLKE	Erol Değerli	İstemek ve Başarmak	17.11.2009
	Salih Zeki İpekoğlu, Yaşar Dumanlı	Kendini Bilmek ve Masonluk	01.12.2009
HÜMANİTAS	Maks Abenyakar	Tekrise Dair	24.11.2009

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
HULUS	Kimon Mingiuri	Namik Kemal	21.10.2009
FREEDOM	M. Hacıhanefioğlu	Ölüm Anı	01.10.2009
DEVİRİM	Bingür Sönmez	1915-1917 Yılları Arasında Sarıkamıő Esirlerine Bakü Halkının Kardeş Kömeği Yardımı	21.10.2009
	A. Sina Mengi, Murat Dinđer	Atatürk ve Enver Paşa; Kesiflen Yollar	18.11.2009
PINAR	Fahrettin Ocan	Zahirden Batına, Bir Kadim Gelenek: Ezoterizm	19.10.2009
	İlker Kabadayı	Atatürk	17.11.2009
	Sinan Orallı	Gnosis	15.12.2009
SEVENLER	Mert Ülgür	Matematik ve Masonluk	02.10.2009
	Mesut Ilgım	Afrodiasias	16.10.2009
HİSAR	Can Kapyalı	Kökenlerimiz ve Güncel Değerlerimiz	13.10.2009
	Tekin Özertem	Cumhuriyet	27.10.2009
	Vural Őekerel	Kalfaya Mektuplar	24.11.2009
	Haluk Sanver	İnanç ve Masonluk	08.12.2009
ÜÇGEN	Halit Yıldırım	Estetik-Güzellik-Ruh Güzelliği ve Ölümsüzlüğü	23.10.2009
	İlker İnal	Başka Bakış Açıları	20.11.2009
ÜÇİŐİK	Yalçın Kurtoğlu	Yüzyıl Boyunca Çırak Derecesi Ritüelleri	12.10.2009
	Aytuğ Sevim, Tayfun Akbulut, Aydın Sav, Ali Vardar	Ben Mason Olduğumdan Beri	26.10.2009
	Ahmet Arkan	Etiğin Önemi	23.11.2009
GÜN	Őakir Ayrıl	Yeni Dönemde Masonik Baőlangıç	01.10.2009
	Rafet Karyağdı	Masonluk, Evrim, Bağnazlık	15.10.2009
ÖZLEM	İlhami Kulen	Masonlukta Bitki Sembolizması	05.10.2009
	Ahmet Özgen	Masonik Açıdan Ağaçlar ve Sütunlar	19.10.2009

LOCASI	KONUŐMAMCI	KONU	TARİH
	Vedat Onuryüz	Atatürk'ü Anmak	02.11.2009
	Ahmet Őenket	Eski Yükmümlükler	16.11.2009
BAŞAK	Mustafa Uğur	II. Meşrutiyet Öncesi Türk Masonluğu	15.10.2009
EVREN	Ersin Alok	TaŐdaki Masonluk	08.10.2009
	Halit Yıldırım	Sevginin AlgılanıŐı ve Kardeş Sevgisi	19.11.2009
	Yavuz Çekirge	Ay Sembolizması Üzerine Bir Yorum	17.12.2009
NİLÜFER	Viktor Sidi	Liderlik ve Masonluk	13.10.2009
	Mehmet ŐiŐmangil	Masonik Tarihimiz	05.11.2009
	Kemal Sulaoğlu	Düşün Adamı Olarak Atatürk	10.11.2009
	Ahmet Örs	Taş'ın Sembolizması	24.11.2009
BURÇ	Zeki Alasya	Türk Masonluğunda İlk Dönem 1717-1909	12.10.2009
	Mehmet Ferda Göksin	Daha İyi Bir Dünya Yaratmak	26.10.2009
	Mehmet Ömür	Mutluluk Paradoksu	07.12.2009
SEMBOL	Osman N. Pınar	Masonik Anılar	16.11.2009
GÜVEN	Arif Davran	M.'ik Güç	01.10.2009
	Remzi Sanver	M.'ik İntizam	15.10.2009
	Ömer Köker	Felsefenin İnanca BakıŐı ve M.'luk	10.12.2009
MEŐALE	Tolga Tolunay, Metin AŐçıoęlu	Zaman	14.10.2009
ANADOLU	Akın Paksoy	Ülkü ve Sevgi Ma. Yapımında M. ve Gelecek (M.'luk Dünyaya Ne Sunuyor?)	06.10.2009
	A. Ali Femir	Aydınlanma ve Atatürk Devrimleri	17.11.2009
	İ. Aras Őenvar, Erkan IŞıksal, Murat Berk, Ümit Diyarbakırlı	Kalfa Tablosu	17.11.2009
SEZGi	Emin İzgi	Türk Masonluğunun 100. Yılı	29.09.2009
	Kerem Doksat	Masonluğa Erkekler Kabul Edilirken Kadınlar Neden Kabul Edilmez?	13.10.2009
	Süreyya Öney	Yaşamın Kökeni	08.12.2009

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
AKIL VE HİKMET	Nadir Hasbora, Mehmet Uygun	Sayılar, Semboller, Sırlar	05.11.2009
	Levent Deniz, Ahmet Murat Gökten, Kadri Güler	Anılarla Atatürk	19.11.2009
BOĞAZIÇI	Őenol Meci	M.'ik Etiket	14.10.2009
	Taner Damcı	Ömer Hayyam	25.11.2009
YEDİTEPE	İlker İnal	Başka Bakış Açıları	01.10.2009
	Necdet Aydoğan	Cumhuriyetimiz	15.10.2009
GÖNYE	Vitali Güzelbahar	Sevgi Merdiveni	26.10.2009
GÜZEL İSTANBUL	Tüm L. K.'leri	Masona YakıŐacak Şekilde Davranmak	09.10.2009
	İsmail Hakkı Demirci	Atatürk'ü Devrim ve İlkeleri IŞığında Anabilmek	23.10.2009
	H. Yener Gür'eŐ	Akil ve Hikmet	23.10.2009
GÜNIŐIĐI	Genco Fas	Rönesanstan Sonra Bilim Tarihi ve Bilimdeki Gelişmelerin Günümüze Yansımaları	05.10.2009
	Atilla Celal Bayar	Amerika'da Çıraklara Verilen Tedrisat	19.10.2009
TANYERİ	Can Kapyalı	Köklerimiz, Güncel Değerlerimiz	02.10.2009
	Orhan Sezgin	Anılarla Atatürk	13.11.2009
SADAKAT	Kemal Güvenç	Vicdan	06.10.2009
	Doğan Güvenç	Joseph Haydn K.	01.12.2009
MARMARA	Orhan Çekiç	Türkiye Gündemine Masonik ve Tarihsel YaklaŐımlar	12.10.2009
	Ömür Altunçizme Moderatörlüğünde Çekiç Muh. L.'sı K.'lerinin Katılımı ile	Dejavu	26.10.2009
SABAH GÜNEŐİ	Volkan Őenüren	Vasiyetin Düşündürdükleri	28.09.2009
	Burçin Köksal	M.'ik Davranışlar	28.09.2009
	Sürel Solakozlu, Güngör Günalçın, Haluk Köse	Yunus Emre	12.10.2009

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Mehmet Erüreten, Murat R. Demir, EŐfak Elerman	M.'lukta 100. Yıl	26.10.2009
	Ziya Etel	Landmark'lar	23.11.2009
DOSTLUK	Ahmet Örs	Komplo Teorileri	12.10.2009
	Serhat Őatır	Mâbet	26.10.2009
	Ali Anafarta	Atatürk, Cumhuriyet ve Aydınlanma	09.11.2009
	İhsan Kara	Haz ve Elem	23.11.2009
GELİŞİM	İhsan Saraçoğlu	Neden ve Niçin Buradayız? Buraya Ne Yapmaya Geliyoruz?	13.10.2009
	H. Ali Tanak	İnkaların İzinde	27.10.2009
	Ömer Faruk Üçal	Hoşgörü ve Tolerans	24.11.2009
	Ertuğrul Ersoy	Türk Müziği Tarihi ve Dönemleri, Türk Müziği ile Tedavi ve Masonlukta Müzik	08.12.2009
ONUR	Cüneyt Korhan Oral	Ham Taş	29.09.2009
	Sinan Müezzinoğlu	Hakikati Aramak	13.10.2009
	Ahmet Coşkun	Duyun-u Umumiye İdaresi	10.11.2009
	Yunus Ünus	Ezoterizm Tarihinden Sayfalar	24.11.2009
UMUT	Erol Değerli	İstemek ve Başarmak	05.10.2009
	Ali Candan Büyükcelen	Yolculuklar	19.10.2009
	Ertan Karasu	İlk Büyük Üstadımız Mehmet Talât Paşa Kardeşimiz	16.11.2009
YAKACIK	Levent Aksüt	Dumlupınar Anıtı ve Cumhuriyet	21.10.2009
	Süha Alper	Zübeyde Hanımın Oğlu	18.11.2009
	Tuncer AkŐit	Erdemlerin IŞığında İhtiraslara Hakim Olmak	02.12.2009
KADIKÖY	Tuncay Altuğ	4 Halife'den Mütezzile'ye	05.10.2009
	Metin Bener	Atatürk'ün Hukuk, Sanat ve Eğitim Konusunda Yaptığı Reformlar ve Günümüzdeki Durum	16.11.2009
	Burhan Öğütçü	Hukuk	16.11.2009
	Onur Öztarhan	Sanat	16.11.2009
	Kenan CantaŐ	Eğitim	16.11.2009

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
GEOMETRİ	Tahir Sümer	K.'lik Sevgisi	21.10.2009
	Hakan Türkkuşu	Ezoterik Açıdan Merdivenler	21.10.2009
	Hasan Çolakoğlu	L. Görevlilerinin Ezoterik Anlamı	16.12.2009
DOĞU	Yılmaz Bahadır	Landmarklar	06.10.2009
	Ahmet Erman	Dante: İlahi Komedyanın Ezoterik Yorumu	20.10.2009
	Albert Ender, Sinan Gümüşlügil, Serkan Özkök, Deha Gelegen	Hermes Sırları	17.11.2009
ÜLKÜM	Yalçın Oğuzölgen	Burhanettin Semi ve Nusret Semi'den Deyişler	06.10.2009
	İker İnal	Eşlerimiz ve Çocuklarımızla 100. Yıl	01.12.2009
UFUK	Alpay Çiloğlu	United Grand Lodge of England İzlenimleri	08.10.2009
	Ergün Ayar	Kuruluştan Bugüne	22.10.2009
	S. Kantarcı, M. Tanyeri	Atatürk	05.11.2009
DORUK	Haluk Sanver	İnanç ve Masonluk	13.10.2009
	Figen Kunter	Dönem Noktası	27.10.2009
	Ömer Hülago	Çırak Derecesi Açılışının Ezoterik Manası	10.11.2009
ÖRS	Serhat Kiraz	Ezoterizm ve Egoterizm	08.10.2009
	Kürşat Ulus, Özgür Memişoğlu, Serdar Öktem	Benliğe Hakimiyet, Akıl ve Hikmetle Mümkün Olur	22.10.2009
	Cem Yazıcı	Düşmanın 20. Yüzyılın Dehası Olarak Tanımladığı Lider, Mustafa Kemal Atatürk	05.11.2009
	Hazım Bumin, Tamer Kuruöz, Mehmetcan Akyüz, Ömer Solmaz	Hakikat'in Aranması	19.11.2009
GRANİT	Ercan Ekin	Çırak Eğitimi Üzerine	07.12.2009
TESVİYE	Selçuk Alper	Eğitimin Evrimi	08.10.2009
	Selim Yuna	Cumhuriyet ve Atatürk	05.11.2009
	Yüksel Kazmirci	Ezoterizm Niçin Masonik Öğretinin Temel Taşdır?	19.11.2009
	Ali Candoğan	Mesleğimizin Amaçları	03.12.2009

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
GÜNEY	Servet Binbir	Evrenin Ulu Mimarı	01.10.2009
	Hasan Ataşoğlu, Turgut Tiftik, Ahmet Turan, Ahmet Tezel	Osmanlının Kuruluş Felsefesi	15.10.2009
ATAYOLU	İlker İnal	Eşlerimiz ve Çocuklarımızla 100. Yıl	05.10.2009
	Çetin Yıldırımakın	Locamızın 14. Kuruluş Yıldönümü	19.10.2009
ALTAR	Nail Öztaş	Lozan'ı Anlamak	20.10.2009
	Hayati Sevgen	İnisiye Olmanın Ağır Yüğü	17.11.2009
NAR	Derya Ultanır	Atatürk İlike ve İnkılapları	26.10.2009
	Cem Karakaő	Türk Aydınlanması	23.11.2009
KÜRE	Pamir Sezener	Darvin ve Evrim Teorisi	05.10.2009
	Berti Bora	Günümüzde Güvenlik Kavramı	19.10.2009
	Baran Sancar	Tapınak Şövalyeleri, Bankacılık ve Masonluk	16.11.2009
ÇEKİÇ	Emin İzgi	1948'den Günümüze Türk Masonluğu	27.10.2009
	Atakan Özdemir	Artes Liberales-Özgür Adamın Sanatları	24.11.2009
KOZA	Haluk EteI	Türk Masonluğunun 100 Yılı	24.09.2009
	Selçuk Onart	Görev	22.10.2009
TAŞOCAĞI	Harun Kuzgun	Çok Muh. Salim Rıza Kırkpınar K.	18.11.2009
	Ergun Zoga	Masonik Kiőiliđin Geliőtirilmesinin Gereği ve Önemi	16.12.2009
	Ali Oktay Cever	Masonik Karma Yorum	30.12.2009
MİMAR HİRAM	Feyzi Elez	Çırak Derecesi Felsefesi	14.10.2009
	Bülent Eskinazi	Masonlukta Ahlâk	11.11.2009
ANIT	Önder Öztürel	Lâiklik	28.09.2009
	David Kohen	Osmanlı Devrinden Bugüne Sigortacılık Dünyasında Bir Gezinti	26.10.2009
	Tunçel Gülsoy	Caz ve Masonluk	23.11.2009
	Celil Layiktez	Atatürk (İttihat ve Terakki-1935 Çalıőmaların Tatil Edilmesi-1948)	07.12.2009

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
KÖRFEZ	Fikret Őemin	Masonlukta Ketümiyet ve Sır Saklamanın Önemi	01.10.2009
ZEYTİNDALI	Albert Ender, Sinan Gümüşlügil, Deha Gelegen, Serkan Özkök	Hermes Sırları	20.11.2009
IRMAK	Hasan Saygın	Paradigma Deęiőiminde Sanat ve Eğitimin Rolü	27.10.2009
	Faruk İllikan	M. K. Atatürk'ü Anmak	10.11.2009
	Sinan Mert Şener	Küreselleőme ve Milli Değerlerimiz	24.11.2009
SEBAT	Yıldırım Baysal	Masonlukta Tahkikat Evrakının Önemi	06.10.2009
	Doğan Ziya Başak, Ali Muhittin Uzuner, Hüseyin Mumcuoğlu	Almanya Zur Freiheit L. Çalıőmasında Görülen Ana Ritüel Farklılıklarının Sembolik Yorumu	03.11.2009
SEVGİ YOLU	Halit Yıldırım	Sorumluluk Bilinci ve Kişisel Bütünlük	05.10.2009
	Hüseyin Suda, Fatih Tamay, Umut Deniz, Efe Demirel	İnisiyasyon I	14.12.2009
RÖNESANS	Ahmet Özgen	Varoluő Bir Tezahür müdür?	06.10.2009
VEFA	Hasan Akdeniz, Tolga Kutluğ, Murat Erdinç, Levent Kavlak, Bora Baőaran	Kuruluőunun 10. Yılında VEFA	16.10.2009
	Onat Bitik	Masonlukta Demokrasi	30.10.2009
	Fadıl Altop	Atatürk	13.11.2009
SUR	Tayfun Aydın	Bir Masonu Tanımak - Ahmet Akkan K.	01.10.2009
	Ahmet Dinççağ	Őartlanma	10.12.2009
AYDINLANMA	Halit Kakinç	10. Yılında Aydınlanma	18.11.2009
AKASYA	Murat Gürol	V. Murat	08.10.2009
	Metin İmir, Özgür Falcıoğlu	Atatürk ve Türkiye Günceli	22.10.2009
ATAİZİ	Ataizi Ezoterizm Çalışma Grubu Sunumu	Hermetika - Hermes Trimegistus'a Atfedilen Eserler	08.10.2009
	Yılmaz Bahadır	Landmarklarımız	22.10.2009
	Tayfun İlica	Sevgi	19.11.2009

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
SÖZ	Hakan Yılmaz	Ritüeli Yaşamak	13.10.2009
	Ahmet Örs	Nasıl Bir Üs. Muh. ?	27.10.2009
	Celil Layiktez	Atatürk	10.11.2009
AKEV	Hasan Ataşoğlu, Ahmet Tezel, Ahmet Hikmet Turan, Turgut Tiftik	Osmanlının Kuruluş Felsefesi	02.10.2009
CUMHURİYET YILDIZI	Emre Orcan	Mâbette Kutsal Kitaplar	25.09.2009
	Bülent Bora	Loca Sancağı	04.11.2009
İSTANBUL	Cüneyt Yalçınöz	Kalfa D.'si Ezoterizması	02.10.2009
	Cüneyt Yalçınöz	Ç. K.'im, Kal. M. Olmaya Hazırlanın.	02.10.2009
	İlker İnal	Başka Bakış Açıları	16.10.2009
PETEK	Hasan Kalafat	Rasyonel, İrrasyonel	22.10.2009
	Mustafa Özsonmez	Yabancı Gözüyle Atatürk	05.11.2009
BİLGE	Ergun Zoga	Yemin Kelimesinin, Anlam ve Kapsam Açısından Analizi	07.10.2009
	Ruhi Gönüllü, Şükrü Arkan	Neden Yemin Ederiz?	18.11.2009
	Hasan Balin	Ahlâk ve Masonluk	02.12.2009
KALKEDON	Erdal Acar	Türk Masonluğunun 100 Yılı	05.10.2009
	Erdem Yakar K.	Bü. L. Müf. Kimdir, Vazifeleri Nelerdir?	02.11.2009
VATAN	Halit Yıldırım	Hologram, Mikro Cosmos- Makro Kosmos ve Bütüncül Evren	29.09.2009
	Salih Zeki İpekoğlu, Yaşar Dumanlı, Zafer Erdem Kâmioloğlu	Kendini Bilmek ve Masonluk	07.10.2009
	Nazmi Nalbant	Daire ve İçindeki Nokta	21.10.2009
	Mehmet İvriz	Her şeyi Gören Göz	21.10.2009
	Berkant Ülgen	Üçgen Sembolizması	21.10.2009
	Okan Işın	Nemrut Dağının Gizemleri ve Sarmoung İnsiyatik Kardeşlik Kuruluşu	04.11.2009
	Güngör Önal	İnisiyasyon, Ezoterizm ve Sembolizma	16.11.2009

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Yüksel Güngör	Anadolu Medeniyetlerine Genel Bakış ve Masonluk	18.11.2009
	Orhan Çekiç	Son Yıl: 1938	02.12.2009
ERMAN	Önder Öztürel	Atatürk ve Çevresindeki Masonlar	28.10.2009
	Tüm L. Kardeşleri	Masonlukta Görev Anlayışı	25.11.2009
SİMGE	Mehmet Durakoğlu	Modus Vivendi	01.06.2009
	Tunç Erben, Utku Burak Aksoy	Akıl ve Hikmet	19.10.2009
	Mutlu Başpınar, Adal Tunga	Harf Devrimi	16.11.2009
LOTUS	Yavuz Tezcan	Unutulmuş Kardeşlerimiz	14.10.2009
	İlker İnal, Murat Ürünsak	Eşlerimiz ve Çocuklarımızla Masonluk	25.11.2009
	Erol Değerli	Her Şeye Rağmen Yaşamak Güzel	09.12.2009
KOŞUYOLU	Talât Tınç	Masonluk Yolunda Bir Çırağın Seyir Defteri	05.06.2009
	Levent Özdemir	Mitoloji ve Masonluk	13.10.2009
	Mustafa Oğuz	Atatürk	24.11.2009
HUZUR	Murat Usta	Kardeşlik Zinciri	14.10.2009
	İsmail Hakkı Demirci	Atatürk'ü Devrim ve İlkeleri Işığında Anabilmek	28.10.2009
	Kemal Cidik	Ezoterik ve Ekzoterik Bilgilenme	25.11.2009
KRİSTAL	Mesut Ilgım	1933 - Üniversiteler Reformu ve Yabancı Öğretmenler	02.06.2009
	E. Tınay, C. Or, M. Çetinkol, S. Ozan, Ü. Gürtuna	Coşkun Akan Nehrin Gizemi	17.11.2009
	Sarp Kural	Bir Fotoğrafta Tapınak Şövalyelerinden Masonlara	01.12.2009
VİTRİOL	Ahmet Orkan	Locamız	03.11.2009
	Mehmet Özdeniz	Locadaki Davranışlar	17.11.2009
	Murat Bilgili	Masonluktan Bilgelige Giden Yol Ütopya Değildir	15.12.2009
KUVVET	Sinan Evman	Türk Masonluk Tarihi - Osmanlı Dönemi	08.10.2009
	Nuri Ceydeli	Türk Masonluk Tarihi	22.10.2009
	Tuğrul Kınran	Türk Masonluk Tarihi	05.11.2009

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
EGERAN	E. Tınay, C. Or,		
	M. Çetinkol, S. Ozan,	Coşkun Akan Nehrin Gizemi	02.10.2009
	Ü. Gürtuna	İçerde ve Dışarda Kardeşlik	16.10.2009
	Adnan Akın	Mutluluk	30.10.2009
İLERİ	Tolga Müller	Avadanlıklar, Masonik Selâm	28.09.2009
	Tolga Müller	Çağrılara Telefon ve Elek Postalara Cevap Vermek, Masonik ve Sosyal Selâm	28.09.2009
	Teoman Gürġan	Bir L.'nin Kuruluşu ve Açılışı	12.10.2009
	Ethem Mete, Vedat Sözmeyn,		
	Koray Çıtak, Z. Timur Güldü,	Loca İçi Davranış Biçimleri	26.10.2009
Deniz Kaplan, Kaan Kiriş	Türk Masonluġunun 100. Yılı	23.11.2009	
	İlker İnal		
TOPRAK	Ragıp Görelı K.	Atatürk ve Sofra Kültürü	10.11.2009
KÖŐETAŐI	Arif Davran	Masonik Güç	20.11.2009
AKKAN	Nejat Çetinkaya	Türk M.'luġunda 6. Dönem; 1965 Senesi Gelişen Olaylar	30.09.2009
	Mecit Geboġlu, Bora Yalçın	Türk M.'luġunda 7. Dönem; 1965 Sonrası	07.10.2009
	Tunç Şanad, Zeki Alasya, Süleyman Şahin	Atatürk ve Cumhuriyet	11.11.2009
ADALET	Kerem Alkin	Küresel Kriz Sonrası Dünya Ekonomisinde Yeniden Yapılanma ve Türkiye'nin Konumu	20.11.2009
ALEV	Yavuz Teoman	Zerdüşt	07.10.2009
	Seren Kutadgu	Duvardaki İnsan, İnsandaki Duvar	21.10.2009
	Tolga Günal	Sanatla 5 Dakika	21.10.2009
	Doġan Ziya Başak,	Almanya Bad Homburg 'Zur Freiheit'	
	Ali Muhittin Uzuner,	L.'sında Görülen Ritüel	
	Hüseyin Mumcuoġlu	Farklılıklarının Sembolik Yorumu	04.11.2009
	Selçuk Omrak	Kâmil İnsan ve Sayılar	18.11.2009
	Tolga Günal	Sanatla 5 Dakika	02.12.2009
	Yıldırım Baysal	Masonlukta Tahkikat Nasıl Olmalı	02.12.2009
GÖNÜL DOSTLARI	Mehmet Toplar	İnsan Zekâsının Esaretten Kurtulması	18.11.2009

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
KARDELEN	İlker İnal	Sevimli Yanlıőlar	08.10.2009
	Yalçın Altay	Liderlik ve Vasıfları	22.10.2009
	Bölent Arman	Masonluğun İnsan Sağlığındaki Yeri	12.11.2009
SU	Aydın Durmaz	Özgürlük ve Özgürlük Sorunu	14.10.2009
LEFKOŐA	Cenk Őemsettin, Tolga Çavuşoğlu, İlkin Kalıbcıoğlu	Mason Nasıl Bir İnsandır?	21.11.2009
	Ali Fuat Atalay, Engin Tezcan, Oğuzhan Nasıpoğlu, Ramazan Gündoğdu	Masonluğun Dört Temel Erdemi	21.11.2009
		* *	
		*	

ANKARA

UYANIŞ	Avarcan Atasoy	Türk Masonluğu	02.10.2009
	Şahin Yeniőehirlioęlu	İki İstiare	16.10.2009
	Mete Gürler	Masallar ve Semboller	20.11.2008
DOğUŞ	İ. Hakkı Ayhan	Ahenk ve Düzen	08.09.2009
	Celal Ertem	Adalet Kavramı	13.10.2009
	Özer Ergenç	Değişen Dünya ve Türk Devrimleri	27.10.2009
YÜKSELİŞ	Boran Ergüç	Müzik Neyi Anlatır?	17.09.2009
	M. Ali Cevrem	Kardeşlik Sofrası	15.10.2009
İNANIŞ	İsmail Heral	Doğuda ve Batıda İnsan Tekâmülü	12.10.2009
	Levent Dolunay	İkinci Derecenin Fikri Gelişim Üzerine Etkileri	26.10.2009

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	S. Yurttagül, Y. İmamoğlu, İ. Delibaşı, B. Tonak, A. S. Akay, E. Yedier, Z. Eryılmaz, A. İtez, H. Günöğür, A. Tarhan	Söz ve İnanç	23.11.2009
BİLGİ	Remzi Sanver	Büyük Localararası İlişkiler	07.10.2009
	Türev Berki, Adil Satır, Eyüp Bilgiç, T. Kaan Coşkun, Seha Erkut	Bilgi'nin Sonsuz Doğusundan	16.10.2009
DİKMEN	Enver Özcan, Levent Köylü,	Yunan ve Roma Uygarlığı	08.10.2009
	Göksenin Tanyeri, Özgür Aslan Murat Dorkip, Ergin Üstünoğlu, Adnan Abay, İsmet Akalın	Aztek, İnka ve Maya Uygarlıkları	22.10.2009
ARAYIŞ	Mehmet Tomak	Türk M.'luğu Tarihinin Dünya M.'luğu Tarihi ve Dünya Tarihi ile Karşılaştırmalı Analizi: 1707-1909 Arası	15.09.2009
	Mustafa Şişman	Türk M.'luğu Tarihinin Dünya M.'luğu Tarihi ve Dünya Tarihi ile Karşılaştırmalı Analizi: 1909-1948 Arası	06.10.2009
	Acar Tekinel	Türk M.'luğu Tarihinin Dünya M.'luğu Tarihi ve Dünya Tarihi ile Karşılaştırmalı Analizi: 1948'den Günümüze	20.10.2009
	Mehmet Tomak	Türk M.'luğu Tarihinin Dünya M.'luğu Tarihi ve Dünya Tarihi ile Karşılaştırmalı Analizi	17.11.2009
ÜÇGÜL	Korkut Özkorkut	Masonik Örgütlenme, Kurallar ve Geleceğimiz	23.09.2009
	Refik Çeltikçi	Doğu'dan	14.10.2009
	Okan Işın	Üçgül Sembolizması ve Masonluk	25.11.2009
AHİLER	Nadi Günal	Atatürk'ün Ulus Devlet Hakkında Görüşü	22.10.2009
ÇAĞ	Kenan Hayfavi	Zerdüş Öğretisi ve Manicilik	05.10.2009
	Fazıl Çankırılı	Masonik	16.11.2009
	Atilla Tözün	Kutsal'ın Morfolojisi	07.12.2009

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
GÖNÜL MİMARLARI	Osman Bekir Susmuş	Talât Paşa	15.09.2009
	Hasan Kazanoğlu	İnsan Hakkında	20.10.2009
	Erkin Süeren	Osmanlı Büyük Doğusunun Doğuşu	01.12.2009
EŞİTLİK	Yusuf Dölger	Atatürk'ün Din Hakkındaki Görüşleri	27.10.2009
ANKARA	Yücel Alkan	Benliğinizi Yüceltin	18.12.2009
YUNUS EMRE	Sadi Gündoğdu	1965'den Bugüne Türk Masonluğu	28.09.2009
İLKE	Tolunay Demirdizen, Hasan Ferit, Emre Özlük, Alper Karaeminoğulları	Tekris Sonrasında Boynumuzdaki Kordondan Kurtulur muyuz?	11.09.2009
	Cengiz Gürsu	Sofra-Sevgi-Sokrat	25.09.2009
	Cemal Göncüoğlu	Mitos ve Logos	09.10.2009
	İsmet Altınbaş	Hukuk ve Masonluk	23.10.2009
	Diñer Akay, Hakan Günver, Tolga Pekperdahçı, Semih Aslan, Cenk Şekillioğlu, Kaan Erkman, Özlem Güngör, Hıfzı Günay	Sizi Bizimle Çalışmaya Ne Yöneltiliyor?	27.11.2009
ATANUR	Nezih Alataş	Çağdaş Düşünce, Çağdaş Kültür, Çağdaş Yol	07.09.2009
	Nadir Elibol	Göz ve Gözetleme	19.10.2009
ÇUKUROVA	Kâmil Akar	Kendini Bil	27.10.2009
	Selçuk Sızmaz	Hasan Âli Yücel ve Köy Enstitüleri	24.11.2009
ERDEM	Ercüment Yücel	Mason'un Görev ve Sorumlulukları	06.10.2009
	Ahmet Mutlu	Masonluk Nedir? Mason Kimdir?	20.10.2009
DENGE	İlker Demir	Bana Düşlerini Anlat - Cevat Çapan	27.10.2009
	Ali Güner Tekin	Gülüşün ve Unutuluşun Kitabı - M. Kundera	24.11.2009

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
DOĞAN GÜNEŞ	Berk Yüksel	Evren, Dünyamız ve İnsan - Makro ve Mikrokozmos	28.09.2009
	Semih Tuncer	İnsan ve Mimarlık	28.09.2009
	Metin İmir	Doğa - İnsan - Aydınlanma ve Masonluk	12.10.2009
	Süheyl Oktamış	Beş Dokunuş İlkesi Bize Ne Öğretti	12.10.2009
	Başar Şarer	Her Alanda Nükleer Enerji	09.11.2009
	Güngör Öcal	İnsan, Din ve Tanrı	23.11.2009
	Atilla Tözün	Kutsal'ın Morfolojisi	23.11.2009
	Cengiz Gürsü	Limon ve Felsefe	28.12.2009
TOLERANS	Ersin Sezer, Boğaç Çekinmez	Atatürk ile Yaşamak	28.10.2009
	Kürşat Kahratlı	Ketûmiyet Vaadi ve Kardeşlik Bağı	25.10.2009
KUTUP YILDIZI	Osman Naiipoğlu	Ülkü Mâbedi ve Günümüz Dünyası	01.10.2009
	Engin Erdoğan	Kardeşlik Sofrası	15.10.2009
ÜÇNUR	Atila Akkaş	Can	23.11.2009
BAŞKENT	Halit Tuzcuoğlu	Masonlukta Kimlik ve Masonik Kültüre Ulaşmak	07.09.2009
	Gazanfer Can	Masonluğun Temeli: Temsil ve Temessül	05.10.2009
	Cahit Geveci	Masonluk, Cumhuriyet Fikri ve Türkiye Cumhuriyeti	19.10.2009
	Murat Yurdakök	Değişen Değerler ve Masonluk	16.11.2009
	Erdem Evren	Kendimle Konuşuyorum	07.12.2009
GÖKKUŞAĞI	Mete Gürler	Masallar ve Semboller	16.10.2009
	Okan Işın	Yapı Sanatında Operatif Hür Masonlara Özgü Ritüellerin Gerisindeki İnançlar	20.11.2009
HOŞGÖRÜ	Ersin Ersaatçi	Rehberlik Bize Ne Veriyor?	21.10.2009
	Ali Oğuz Bilgiç	Süryaniler ve Bize Kattıkları	18.11.2009

LOCASI	KONUŐMAMI	KONU	TARİH
ANTALYA	Halit Yıldırım	Estetik - Güzellik - Ruh Güzelliği ve Ölümsüzlüğü	17.10.2009
	Ali Ulvi Dönmez	Sayılarla 100. Yılında Türk Masonluk Tarihi	19.11.2009
EKİN	Erdem Ufacık	Masonlar Güven Vererek Dağılırlar	28.09.2009
	Remzi Sanver	Masonik İntizam	06.10.2009
	Yalçın Çiftçi	Estetik Düşünce ve Felsefe	20.10.2009
YÖRÜNGE	Tevfik Orbey	Ütopyalar Üzerine Masonca Düşünceler	27.10.2009
PERGEL	Ahmet Aksan	Masonluğun 100. Yılı	06.10.2009
	Ahmet Aksan, Hüsnü Çubukçu, Burçak Çubukçu, Sümer İdil	Bilgi, Akıl, Bilgelik	20.11.2009
UYUM	Tuna Aksel, Alp Yoloğlu, Yavuz Önem	Son 6 Ay - Alev Coşkun	08.10.2009
	Tümer Uraz, Taner Bulut, Levent Behruz	Biyografi - Halil İnalçık	22.10.2009
	Nejat Evis, Aydın Çatan, L. Mehmet Çiftçi	Dünyada Masonluk	10.12.2009
GÜNEY YILDIZI	Sami Işıksal	Çalışmak	24.09.2009
	Hakan Palamut	İnsanın Kişiliğini Bulmasında ve Geliştirmesinde Masonluğun Payı	22.10.2009
AND	M. Can Yağmurdur	İncir, Nar, Zeytin	07.10.2009
ESKİŐEHİR	Ekrem Ünlü	Hırs	28.09.2009
	Atila Akkaş	Can	12.10.2009
	Bekir Altay	Masonluğa Giriş Yolunda Teklif ve Tahkikat	26.10.2009
	Ali Ulvi Dönmez	100. Yılında Sayılarla Türk Masonluğu	09.11.2009
	Tarık Çağa	Kötülükler, İnanç ve Masonluk	23.11.2009
ÇINAR	Faik Öztap	İnsan Sevgisinin Yaşamdaki Yeri	01.10.2009

LOCASI	KONUŐMAMI	KONU	TARİH
	Faruk Tamer	Masonluk, Sanat ve M¼zik	15.10.2009
	Cem Tabuman	Loca Görevinin nemi	15.10.2009
ODAK	Erol Alpay	stad-ı Muhterem Seğimi	01.10.2009
DEFNE	Alp ekerek, Burak Göę¼ő, Tolga Kover	Sembolizma ve Semboller	07.10.2009
	Haluk Safi	Tapınak Ővlyeleri ve Masonluğa Olan Etkisi	21.10.2009
	İrfan Girgin	Matematik ve Masonluk	18.11.2009
	Sabit Ağaoğlu	Rehberlik ve Bazı Masonik Terimlerin Açıklanması	18.12.2009
BİLİM	Mithat Melen	T¼rkiye ve D¼nya'da Ekonomik, Sosyal, Politik Gelişmeler	28.10.2009
	Metin Somuncu	Cumhuriyet Dönemi Aydınlanması	25.11.2009
ZG¼RL¼K	Oğuzkan Bl¼kbaőı	B¼t¼n Değerler İnsanı Deęersizleőtirir mi?	13.10.2009
	Doğan Gözde zgdek	Atat¼rk'¼n Ankarası	10.11.2009
	Refik Kutluer	Amerika'dan ülkemize, Efsaneden G¼n¼m¼ze Algılar	08.12.2009
G¼NEŐ	Mustafa akır	Gnyeden Pergele - Kareden Daireye	24.09.2009
	Metin İmir	Doğa-İnsan-Aydınlanma ve Masonluk	22.10.2009
AğRI	Mehmet ncel	lk¼ Mâbedi	29.09.2009
	Mehmet Yayla	Ham Taş	29.09.2009
	Ceial nalp	Kalfa Avadanlıkları	29.09.2009
	ağlar Deniz Ata	Adalet	29.09.2009
	Atila Akkaş	Can	08.12.2009
HİTİT G¼NEŐİ	Tufan İhan	Epistimoloji ve Masonluk	12.10.2009
	Belgin Erkan	100. Yılında T¼rk Masonluğuna Bir Bakış	26.10.2009
BİRLİK	H¼seyin Demirci	İnsan	15.09.2009
	Cevat Tahmazoğlu	Bir Kardeşin Bir Kardeőe Kefaleti	29.09.2009
	zer zsınmaz	K¼rs¼deki Kitaplar	06.10.2009

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Tugayhan Balbay	Tesviye'de BuluŐma	20.10.2009
	Serdar Erçakmak	İnsan Atatürk	17.11.2009
	Atila Akkaş	Can	01.12.2009
TANYILDIZI	Mete Özgürbüz	Lahza	28.09.2009
	Arda Gürmeriç	Bildiğim Kadar Yanıldım	12.10.2009
	NeŐet Güne	İpte Yaşamak HerŐeydir, Gerisi Beklemektir	26.10.2009
ŐAFAK	Metin Atatüzün	Batı'da Doğu'nun İzleri	08.10.2009
	H. Yavuz Güven	Ahilik ve Felsefesi	22.10.2009
SİMURG	Zülküf Önal	Beyin ve AŐk	24.09.2009
	Aydemir Bozkaya	Pozitif Düşünmek	08.10.2009
	Mehmet Tomak	Kazanmak ya da Ölmek	22.10.2009
	Ersan Öztuna	Pitagoras Üzerine Bir Deneme	10.12.2009
SEDİR AĞACI	Osman DemirbaŐ	Hermetizm ve Masonluğun Tarihçesi	25.09.2009
	Taner Tuğcu	Ezoterik Doktrinler, Hermetizm ve Hermetizme Giriş Törenleri	09.10.2009
	Emir Diker	Yemin Kürsüsü	23.10.2009
AYDINLIK	Sinan Vargı	Taassup	14.10.2009
KAYNAK	Namdar UluŐahin	Gnostik İnciller	14.10.2009
	İbrahim Tulunoğlu	Cambridge Plâtonizmi	28.10.2009
SAĞDUYU	Muhittin Biricik, Zafer Yeğgenoğlu	100. Yılında Masonluk	28.09.2009
	Cengiz İnal	İlâhi Komedyâ (Dante)	26.10.2009
ÖNDER	Erşan Tınay, Cengiz Or, Mustafa Çetinkol, Sabri Ozan, Üstün Gürtuna	Coşkun Akan Nehrin Gizemi	08.10.2009
YÖNTEM	Rıfat PeŐkirciođlu	Masonluğun Sırrı Nedir?	02.10.2009
	Ali Fuat Kalyoncu	Aydınlanma ve Bilim	16.10.2009
	Erdal Bilgin	Türkiye'de Aydınlanma ve Masonluk	20.11.2009
	Ahmet Döl	Mevlâna ve Mevlevilik	04.12.2009

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
DÜŞÜN	Dünder Çallı,	Kardeşlik DayanıŐmasının Gerekçesi, Kapsamı, Dünü, Bugünü, Yarını	07.10.2009
	Tuğrul Tankut	Etik, Ahlâk ve Evrime Dair	25.11.2009
ADANA	Emre Toğrul	Çırak Derecesinin Sembolizmaları	07.09.2009
	Hamit Serbest	Yaşam ve Ölüm	05.10.2009
	Ergun Zoga	Masonik KiŐiliğın GeliŐtirilmesinin Gereğı ve Önemi	19.10.2009
	Ergin Koparan, Turgut Tiftik	Türkiye'de Masonluk Tarihi, 1909-1935	02.11.2009
SÜMER	N. Selman Pakoğlu, Türker Eryüksel	Sümer ve Uygarlıklar; Sümer Uygarlığı, Anlamı, Değeri	09.10.2009

* *
*

İZMİR

İZMİR	Remzi Sanver	Büyük Localar Arası İlişkiler	22.10.2009
NUR	Ercan Ülkü	Ölümsüzlüğe Ulaşan Her KiŐide Masonik Değeri Var mı?	29.09.2009
	Aykut Tatlıdil	İletiŐim	13.10.2009
	Tacetin Ürkmen	Jön Türkler "İttihat ve Terakki"	27.10.2009
	Ahmet Kurtaran	İnisiyasyonun Ezoterik Yorumu	24.11.2009
PROMETHEE	Kerim Besimzade	Niçin Mason Oluyoruz?	02.12.2009
GÖNÜL	Yüksel Kazmirci	Ezoterizm Niçin M.'ik Öğretinin Temel TaŐıdır	01.10.2009
	Ateş Susmuş	Dünden Bugüne Gönül Muh. L.'sı	15.10.2009
İRFAN	Aydın Üçok	Kuruluştan Bugüne İrfan Muh. L.'mız	05.10.2009
	Murat Tuncay	Estetik Haz Nedir? Bir Mason İçin Neden Vazgeçilmezdir?	19.10.2009

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
ÜMİT	Rafael Levi	Nur Arayan Bir Aday	08.12.2009
EPHESUS	Ömer Akyüz K.	Loca Görevlilerinin Yeri ve İşlevleri	29.09.2009
	David Enriguez	Muh. Güngör Kavadarlı K.'in "Masonluğun Geleceğe Dönük Yeni Misyonuna Bir Bakış	23.11.2009
	Gerşon Algranati K.	Masonik Ketümiyeti Anlamak	07.12.2009
EYLEM	Tunç Timurkan	Masonik Organizasyon	28.09.2009
MANİSA	Figen Kuter	Dönüm Noktası	07.10.2009
IŞIN	Murat Tuncay	Estetik Haz Nedir? Bir M. İçin Neden Vazgeçilmezdir?	28.09.2009
	Fahrettin Şengel	Genetik Yapımız, Virüsler ve İlgili Kavramlar	07.12.2009
BAŞARI	Levent Özbakkaloğlu	100. Yıl	05.10.2009
KARŐIYAKA	Hasan İkat	Hakikate Yürüyüşümüz	12.10.2009
	Ata Bozoklar	Çağımız Bilim, Kuantum ve Ötesi	26.10.2009
	Ahmet Esat Tuçtüre	Evrensel Ahenk Zıtlar Arasındaki Denge Den Doğar	23.11.2009
BODRUM	Erdoğan Engin	Teklif Üstadının Sorumluluğu	09.07.2009
	İlker İnal	Sevimli Yanlışlar	23.07.2009
	Kudret Uras	Tek Mason Padişah; V. Murat	27.08.2009
	Nedret Tunacı	Öz ve Kılıf	10.09.2009
	Demir Savaőçın	100. Yılında Mason ve Masonluk	09.10.2009
KORDON	Fahri Sever	1. Derece Tablosundaki Öğretelerde Bende ki Biz, Bizdeki Ben	08.10.2009
	Hakan Özer	Masonlukta Sır ve Sır Saklamak	22.10.2009
	Yılmaz Saraçoğlu	Son Yüzyılda Masonluk ve Geleceği	19.11.2009
DOğA	Yavuz Ağaoğlu	Sembolik Masonlukta Çalışma Tabloları ve Masonluğumuzdaki Yeri	06.10.2009
	Atakan Özdemir	Artes Liberales - Özgür Adamın Sanatları	17.11.2009

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
TAN	Ergin Algım	Ortaçağ ve Yeniçağ'da Masonik Hareketler	29.09.2009
	Kerem Doksat	İnanç Sistemleri ve Masonluk	24.11.2009
OCAK	Nail Tenli	Masonlukta Rehberlik Nedir?	01.10.2009
MARMARİS	Behçet Düzgün, Mehmet Ali Çeşmebaşı, Oktay Kural, Recep Şener	Aydınlanma	02.07.2009
NOKTA	Ergün Aybars	Milli Mücadele Dönemi Atatürk'ü Atatürk Yapan Cumhuriyet Düşünce Felsefesi ve Masonluk	30.10.2009
İMBAT	Volkan Soyaşçı	Masonlukta Yazılı Olmayan Kurallar	06.10.2009
NİRENGİ	Aral Özbal	Düşünce ve İnançta Hür Olmak	15.10.2009
	Tacetin Ürkmen	Kardeşlik Sınır mı?	10.12.2009
AGORA	Can Arolat	Su	19.11.2009
	Alp Alaluf	Ateş	03.12.2009
IŞIK	Erdal ÖziŐık	IŞık Muh. L.'nin Kuruluşundan Anekdotlar	05.10.2009
	İnanç Nurlu	Tarihsel Önyargı	19.10.2009
FETHİYE	Hayati Sevigen	İnisiye Olmanın Ağır Yüğü	11.08.2009
	Serdar Kocadon	Zeytin	21.08.2009
	Sait Aygün	Spinoza	08.09.2009
ÇEŐME	Sıtkı Aytaç	İnisiyasyon	12.07.2009
SENTEZ	Remzi Sanver	Türkiye Büyük Locasının İkinci Yüzyılında Türkiye ve Dünyada Masonluğun Geleceği	20.10.2009
TERAZİ	Hakan Kılavuz	Albert Einstein	19.02.2009
KUŐADASI	Ömer Akyüz	Açılış ve İik Görev	22.07.2009
	Nazmi Aykut	Anlam, Masonluğu Doğru Algılamak, Anlamak ve Yorumlamak	12.08.2009

LOCASI	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	İker İnal	Sevimli Yanlıőlar	09.09.2009
	Nihat Demirkol	Masonik Bir Sembol Olan NEY	23.09.2009
	Ömer Őavk	Eski Hükümlülükler	14.10.2009
ÖZVERİ	Adem Güler	Kardeş Sofrası	18.11.2009
	Teoman Gürgan	Muh. L.'mızın 6. Kuruluş Yıldönümü	07.10.2009
	Harun Kuzgun	Ön. BÜ. Üs. En Muh. Kemalettin Apak	21.10.2009
PAMUKKALE	Erdal Özkol	Masonluğun Temel Prensipleri	14.10.2009
HERODOT	Avram Soryano	Köklerimiz (Masonluk)	15.10.2009
	Demir Savaőın	Görev Bilinci	19.11.2009
DOKUZ EYLÜL	Levent Özbakkaloğlu	Masonik Kültür	06.10.2009

ARAMIZDAN AYRILANLAR

ADI SOYADI	DOĞUM YERİ VE TARİHİ	TEKRİR TARİHİ	LOCASI	İNTİKAL TARİHİ
Ahmet Hamdi Özkurt	Karaferiye 1923	31.05.1965	Zuhal	31.07.2009
Cavit İçten	Nevşehir 1926	12.11.1974	Erdem	06.08.2009
Aykut Oray	İstanbul 1942	02.05.1997	Piramit	11.08.2009
Nail Keçeli	İsparta 1962	18.01.2006	Taşocağı	13.08.2009
Aykut Karasu	İğdır 1963	06.05.2002	Gönye	09.08.2009
Ercan Öngör	Ankara 1939	09.05.1989	Fazilet	16.08.2009
İskenderİRde	Manastır 1919	01.03.1963	Erenler	31.08.2009
Atilla Güçlü	İstanbul 1969	28.12.2005	Erman	06.09.2009
Cihad Edes	Ankara 1949	16.02.1984	Gönül	07.09.2009
Mehmet Uçan	Midyat 1944	09.05.1986	Güzellik	09.09.2009
M. Hıfzı Çıkıkçı	Manisa 1956	25.12.1998	Üçsütun	11.09.2009
Ahmet Naim İkizer	İstanbul 1959	19.10.1983	Güzellik	12.09.2009
İsmet Öztürk	İskeçe 1934	05.02.1975	Örs	13.09.2009
Aydın Örgey	Ankara 1928	22.06.1964	Pusula	15.09.2009
M. Kemâl Güngör	Yugoslavya 1923	03.04.1975	Dokuz Eylül	23.09.2009
Fazıl İrmak Tülbentçi	Ankara 1938	30.01.1981	İrem	27.09.2009
Mehmet Aykut İmamoğlu	İstanbul 1960	15.05.2008	Zafer	29.09.2009
Turgut Artun	Bursa 1929	08.06.1956	Atanur	04.10.2009
İshak Kalvo	İstanbul 1954	19.04.1999	Küre	07.10.2009
Mehmet Bülent Nart	İstanbul 1932	26.04.1976	Sevgi	08.10.2009
Ali Levent Uz	Ankara 1949	21.12.1999	Hisar	23.10.2009
Kaya Erım	Ankara 1947	11.05.1995	Söz	04.11.2009
Can Özkut	Ankara 1938	17.06.1977	Yükseliş	30.11.2009

HİÇ BİR ŞEY ÖLMEZ – HER ŞEY YAŞAR

Eb. Maş.'a intikal eden Kardeşlerimize Ev.'in Ul. Mi.'ndan sonsuz mağfiret, kederli ailelerine ve bütün Kardeşlerimize sabırlar dileriz.

MİMAR SİNAN DERGİSİ

YAYIN KURALLARI

Mimar Sinan Dergisi Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası Derneği'nin üç ayda bir yayınlanan süreli yayın organıdır. Dergide, Masonlukla ilgili araştırma, makale ve çeviriler yayınlanır. Dergide yayınlanan yazılar, yazarların şahsi görüşlerini ifade etmektedir ve sorumluluğu kendilerine aittir. Bu yazılar Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nın veya Büyük Loca'nın başka bir masonik biriminin resmi görüşlerini veya fikirlerini temsil etmez.

MİMAR SİNAN DERGİSİNE TEKLİF EDİLEN ADAY YAZILARIN BİÇİMİ: Yazılar kâğıda basılmış 2 nüsha örnek ile birlikte elektronik ortamda verilmeli, kesinlikle konferans üslubunda olmamalıdır. Ayrıca yazının mümkünse İngilizce, mümkün değilse Türkçe kısa bir özeti ile yazı başlığının İngilizcesi bulunmalı ve faydalanılan kaynaklar mutlaka belirtilmelidir. Kaynaklar metin içinde anılma sırasına göre dizilmeli, kaynaklar başlığı altında yazının sonunda yer almamalıdır. İnternet'ten alınan kaynakların doğruluğu mutlaka tahkik edilmelidir. Yazıda resim veya şekil kullanılmışsa; bunlar yazının içindeki yerine konulduğu gibi, ayrı birer dosya olarak da verilmeli, resimler basılabilecek kalitede olmalıdır.

Çeviri yazılarda; yazarın ve çevirenin adı ile birlikte orijinal yazının nerede ve hangi tarihte yayınlandığı belirtilmelidir. Ayrıca müellifin onayı alınmış olmalı veya yazının telif hakkı sorunu olmamalıdır.

Gönderilen yazılar Yayın Kurulunun onayından geçtikten sonra yayınlanır. Yayın Kurulu gerekli gördüğü durumlarda metinde düzeltmeler yapabilir. Gönderilen veya yayınlanan yazılar için herhangi bir ücret ödenmez.

Yazarlar yazılarını, Yayın Kuruluna gönderdiklerinde bu şartları kabul etmiş sayılırlar.

YAZIŞMA ADRESİ:

MİMAR SİNAN DERGİSİ YAYIN KURULU:

BÜYÜK SEKRETERLİK

Nur-u Ziya Sokak, No.9, 34420 Beyoğlu - İstanbul

mimarsinandergisi@gmail.com

*Mimar Sinan Dergisinin
148. - 150. Sayıları Fihristi*

Yavuz AKSEL

KONULAR FİHRİSTİ

MAKALENİN İSMİ	MAKALENİN YAZARI	DERGİ NO:	SAHİFE NO:
<u>BÜYÜK ÜSTAT MESAJI</u>			
Büyük Üstat Mesajı	Salih EVCİLERLİ	148	4
Büyük Üstat Mesajı	Salih EVCİLERLİ	149	4
Büyük Üstat Mesajı	Salih EVCİLERLİ	150	4
<u>TARİH</u>			
Büyük Mahfil Umûmî Hey'et Toplantısı No: 2/14; 31.05.1953	Der.: Suha UMUR Yavuz AKSEL	148	20

MAKALENİN İSMİ	MAKALENİN YAZARI	DERGİ NO:	SAHİFE NO:
<i>Georgy Zeidan K.'in 1889 Yılında Yazdığı</i>	Tamer AYAN		
Genel Masonluk Tarihi	Ali VERBAS	148	37
Talât Paşa			
II. Meşrutiyet'ten (1908), Büyük Loca'nın Kuruluşuna (1909)	Ergün AYBARS	148	51
Büyük Mahfil Umûmî Hey'et Toplantısı No: 3/15; 01.11.1953	Der.: Suha UMUR Yavuz AKSEL	149	13
<i>Osmanlı Siyasi Hayatında Parlamenter Rejimin Tarihi Bir Sembolü</i>			
Mithat Paşa	Tamer AYAN	149	34
Büyük Mahfil Umûmî Hey'et Toplantısı No: 4/16; 16.04.1954	Der.: Suha UMUR Yavuz AKSEL	150	11
<i>Büyük Devlet Adamı ve Diplomat</i>			
Sadrazam Âli Paşa (1814-1871)	Tamer AYAN	150	24

MASONİK KONULAR

Tekrise İçgörüsül Bir Bakış	Viktor SİDİ	148	65
Masonik Hukukun Temelleri	Çev.: Ahmet ŞENKUT	148	76
İnsanlık Tarihinde İnanç ve Düşüncenin Gelişimi	Ünal URAS	149	49
İlk Çağ Anadolu Bilgelerinde Masonik Düşünceler	Şadan GÖKOVALI	149	65
Strict Observance Riti	Ahmet ŞENKUT	150	39
Karanlığı Aşıp Daima Aydınlığa Yönelmeli	Türkhan SLEM	150	58

**MAKALENİN
İSMİ**

**MAKALENİN
YAZARI**

**DERGİ SAHİFE
NO: NO:**

ARŞİVİMİZDEN BELGELER

Sultan İkinci Abdülhamit Döneminde
Yazılmış İrâde-i Seniyye Mimar SİNAN 150 77

LOCALARDAN HABERLER

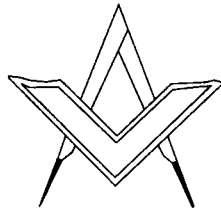
Localarda Yapılan Konuşmalar Mimar SİNAN 148 83
Localarda Yapılan Konuşmalar Mimar SİNAN 149 75
Localarda Yapılan Konuşmalar Mimar SİNAN 150 81

ARAMIZDAN AYRILANLAR

Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN 148 103
Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN 149 110
Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN 150 104

FİHRİST

148. - 150. Sayıları Fihristi Yavuz AKSEL 150 106

YAZARLAR FİHRİSTİ

	<u>Dergi</u>	<u>Sahife</u>
	<u>No.</u>	<u>No.</u>
A		
AKSEL Yavuz		
Büyük Mahfil Umumî Hey'et Toplantısı No: 2/14; 31.05.1953	148	20
Büyük Mahfil Umumî Hey'et Toplantısı No: 3/15; 01.11.1953	149	13
Büyük Mahfil Umumî Hey'et Toplantısı No: 4/16; 16.04.1954	150	11
Mimar Sinan Dergisinin 148. - 150. Sayıları Fihristi	150	106
AYAN Tamer		
<i>Georgy Zeidan K.'in 1889 Yılında Yazdığı</i> Genel Masonluk Tarihi	148	37
<i>Osmanlı Siyasi Hayatında Parlamenter Rejimin Tarihi Bir Sembolü</i> Mithat Paşa	149	34
<i>Büyük Devlet Adamı ve Diplomat</i> Sadrazam Âli Paşa (1814-1871)	150	24

	<u>Dergi</u> <u>No.</u>	<u>Sahife</u> <u>No.</u>
AYBARS Ergün		
Talât Paşa II. Meşrutiyet'ten (1908), Büyük Loca'nın Kuruluşuna (1909)	148	51
E		
EVCİLERLİ Salih		
Büyük Üstat Mesajı	148	4
Büyük Üstat Mesajı	149	4
Büyük Üstat Mesajı	150	4
G		
GÖKOVALI Şadan		
İlk Çağ Anadolu Bilgelerinde Masonik Düşünceler	149	65
S		
SLEM Türkhan		
Karanlığı Aşıp Daima Aydınlığa Yönelmeli	150	58
SİDİ Viktor		
Tekrise İçgörüsül Bir Bakış	148	65
Ş		
ŞENKUT Ahmet		
Masonik Hukukun Temelleri	148	76
Strict Observance Riti	150	39

U

UMUR Suha

Büyük Mahfil Umumî Hey'et Toplantısı No: 2/14; 31.05.1953	148	20
Büyük Mahfil Umumî Hey'et Toplantısı No: 3/15; 01.11.1953	149	13
Büyük Mahfil Umumî Hey'et Toplantısı No: 4/16; 16.04.1954	150	11

URAS Ünal

İnsanlık Tarihinde İnanç ve Düşüncenin Gelişimi	149	49
---	-----	----

V

VERBAS Ali

<i>Georgy Zeidan K.'in 1889 Yılında Yazdığı</i> Genel Masonluk Tarihi	148	37
--	-----	----

MİMAR SİNAN

Bulletin of the Grand Lodge

of Free and Accepted Masons of Turkey

ISSN 1301-2762

CONTENTS

7. Message from the Grand Master Salih EVCİLERLİ
11. General Assembly No: 4/16,
April 16, 1954 Suha UMUR-Yavuz AKSEL
24. Grand Vizier Mehmet Emin Âli Pasha and
the Mandate of Improvement Tamer AYAN
39. The Strict Observance Rite Ahmet ŞENKUT
58. To Overcome Darkness in the
Pursuit of Light Türkhan SLEM
77. From Our Archives..... Mimar SİNAN
81. News from Lodges Mimar SİNAN
104. Obituaries Mimar SİNAN

Address : 9, Nuruziya Sokağı — Beyoğlu / İSTANBUL

YEAR : 2009

NO : 150

